

1 - خدانشناسی:

امام علی (ع):

ما یسرنی لومت طفلاً و ادخلت الجنه و لم أكبر فأعرف ربی عزوجل؛

دوست ندارم که در کودکی از دنیا می رفتم و وارد بهشت می شدم و بزرگ نمی شدم تا پروردگارم، عزوجل، را بشناسم.

رسول اکرم (ص)

أفضل الاعمال العلم بالله إن العلم ينفعك معه قليل العمل و كثيره و إن الجهل لا ينفعك معه قليل العمل و لا كثير؛

بهترین اعمال، خدانشناسی است، زیرا با وجود علم و معرفت، عمل، کم یا زیاد تو را سود می بخشد اما با وجود نادانی (نسبت به خدا) عمل، نه اندکش تو را سود می بخشد نه بسیارش.

امام علی (ع)

ولو ضربت فی مذاهب فکرک لتبلغ غایاته ما دلتک الدلاله إلا علی أن فاطر النمله هو فاطر النخله لدقیق تفصیل کل شیء و غامض اختلاف کل حی و ما الجلیل و اللطیف و الثقیل و الخفیف و القوی و الضعیف فی خلقه إلا سواء؛

اگر راههای اندیشه ات را در نوردی تا به پایانه های آن رسی، هیچ دلیلی تو را جز به این رهنمون نشود که آفریننده مورچه همان آفریننده درخت خرما است و این به سبب دقت و ظرافتی است که جداسازی هر چیزی از چیز دیگر و پیچیدگی و تنوعی است که در هر وجود زنده ای به کار رفته است موجودات بزرگ و کوچک، سنگین و سبک و نیرومند و ناتوان، همگی در آفرینش برای خداوند یکسانند.

امام رضا (ع):

إنما قلت اللطیف، للخلق اللطیف و لعلمه بالشیء اللطیف ألتری إلى أثر صنعه فی النبات اللطیف و غیر اللطیف و فی الخلق اللطیف من أجسام الحیوان من الجرجس و البعوض و ما هو أصغر منهما مما لا یکاد تستینه العیون بل لا یکاد یستبان لصغره الذکر من الانثی و المولود من القدیم فلما رأینا صغر ذلک فی لطفه... علمنا أن خالق هذا الخلق لطیف؛

گفتم لطیف است، چون هم موجودات لطیف آفریده و هم به چیزهای ظریف و ریز آگاهی دارد. آیا نشانه آفرینش او را در گیاهان ظریف و غیر ظریف و در پیکرهای ظریف و ریز جاندارانی چون کک و پشه و کوچک تر از اینها را نمی بینی که تقریباً به چشم دیده نمی شوند و از بس ریزند نر و ماده آنها و نوزاد و کهن زادشان از یکدیگر تشخیص داده نمی شوند. پس چون ریزی و ظرافت این چیزها را دیدیم... پی بردیم که آفریننده این موجودات نیز لطیف است.

رسول اکرم (ص):

إن الله خلق یوم خلق السماوات و الارض مائه رحمه کل رحمه طباق ما بین السماء و الارض فجعل منها فی الارض رحمه فیها تعطف الوالده علی ولدها و الوحش و الطیر بعضها علی بعض و آخر تسعاً و تسعین فإذا کان یوم القیامه أكملها بهذه الرحمه: خداوند روزی که آسمانها و زمین را آفرید، صد رحمت بیافرید که هر یک از آنها میان زمین و آسمان را پر می کند و یکی را در زمین قرار داد که بوسیله آن مادر به فرزند محبت می کند و حیوانات وحشی و پرندگان به یکدیگر مأنوسند و نودونه رحمت را نگه داشته و همین که روز قیامت شود این یک رحمت را نیز بر آن می افزاید.

امام صادق (ع)

و قد سأله ابن أبی العوجاء: ولم احتجب عنهم و أرسل إلیهم الرسل؟ و یلک و کیف احتجب عنک من أراک قدرته فی نفسک؟ نشأک و لم تکن و کبرک بعد صغرک و قواک بعد صغفک ... و ما زال یعد علی قدرته التی هی فی نفسی التی لا ادفعها حتی ظننت أنه سیظهر فیما بینی و بینہ؛

در پاسخ ابن ابی العوجاء که پرسید: چرا خداوند خود را از مردم در پرده داشت و آن گاه پیامبران را سوشان فرستاد؟ فرمود: وای بر تو کسی که قدرتش را در وجود تو نشانت داده چگونه خود را از تو پوشیده داشته است؟ تو را که نبودی پدید آورد، کوچک بودی بزرگت کرد، ناتوان بودی توانایت گردانید... حضرت پیوسته مظاهر قدرت خدا را که در وجود من است و نمی توانم منکرشان شوم برایم بر شمرد تا جایی که خیال کردم بزودی خداوند میان من و او ظاهر خواهد شد.

امام علی(ع)

و لا يعزب عنه عدد قطر الماء و لا نجوم السماء و لا سوا في الريح في الهواء و لا ديبب النمل على على الصفا و لا مقيل الذر في الليله
الظلماء يعلم مساقط الأوراق و خفي طرف الأحداق؛

شمار قطره های آنها و ستارگان آسمان و ذرات گردوغبار پراکنده در هوا و حرکت مورچه بر سنگ بزرگ و خوابگاه مورچگان در شب تاریک بر او پوشیده نیست و محل ریزش برگها و بر هم خوردن پلکها را می داند.

امام علی(ع)

... عالم السر من ضمائر المضميرين و نجوى المتخافتين و خواطر رجم الظنون و عقد عزيمة اليقين...؛

خدا داناست به هر رازی که مردم در دل نهان داشته اند، و به نجوای آهسته رازگویان و به هر گمان که در خاطری نهفته است و به هر تصمیمی که از روی یقین گرفته شود.

امام علی(ع):

أعلم الناس بالله أكثرهم له مسألة؛

خداشناس ترین مردم پر درخواست ترین آنها از خداست.

امام علی(ع):

ينبغي لمن عرف الله سبحانه أن لا يخلو قلبه من رجائه و خوفه؛

کسی که خدای سبحان را می شناسد، شایسته است دلش از بیم و امید به او خالی نباشد.

2 - یاد خدا

امام علی(ع):

الذكر يونس اللب و ينير القلب و يستنزل الرحمه؛

یاد خدا عقل را آرامش می دهد، دل را روشن می کند و رحمت او را فرود می آورد.

امام علی(ع):

اذكروا الله ذكراً خالصاً تحيوابه أفضل الحياه و تسلكوا به طرق النجاه؛

خدا را خالصانه یاد کنید تا بهترین زندگی را داشته باشید و با آن راه نجات و رستگاری را به پیمایید.

رسول اکرم(ص):

من أطاع الله عزوجل فقد ذكر الله و إن قلت صلاته و صيامه و تلاوته للقرآن؛

هرکس خدای عزوجل را اطاعت کند خدا را یاد کرده است، هر چند نماز خواندن و روزه گرفتن و قرآن خواندنش اندک باشد.

امام صادق(ع):

في قوله تعالى: (لذكر الله أكبر) - ذكر الله عند ما أحل و حرم؛

درباره آیه (یاد خدا بزرگتر است) - به یاد خدا بودن در هنگام رو به رو شدن با حلال و حرام.

امام باقر(ع):

كأن المؤمنين هم الفقهاء أهل فكره و عبره، لم يصمهم عن ذكر الله ما سمعوا باذانهم و لم يعمهم عن ذكر الله ما رأوا من الزينه؛
گویا مؤمنان همان فقیهان (فرزانگان دین فهم) و اهل اندیشیدن و پند گرفتن هستند. شنیده های دنیوی، گوش آنها را از (شنیدن) یاد خدا
کر نمی کند و زرق و برق دنیا چشم آنان را از یاد خدا کور نمی گرداند.
امام صادق(ع):

قال: أوحى الله عزوجل إلى موسى(ع) يا موسى، لا تنسني على كل حال و لا تفرح بكثرة المال، فإن نسياني يقسى القلوب، و مع كثرة
المال كثرة الذنوب؛

خدای عزوجل به موسی وحی کرد: ای موسی در هیچ حالی مرا فراموش نکن و به ثروت زیاد شاد نشو، زیرا از یاد بردن من دلها را
سخت می کند و همراه ثروت زیاد گناهان زیاد است.
امام سجاد(ع):

إن قسوه البطنه و فتره الميله و سكر الشيع و عزه الملك مما يثبط و يبطن عن العمل و ينسى الذكر؛
پرخوری و سستی اراده و مستی سیری و غفلت حاصل از قدرت، از عوامل بازدارنده و کند کننده در عمل است و ذکر(خدا) را از یاد
می برد.

امام سجاد(ع):
يا من ذكره شرف للذاكرين و يا من شكره فوز للشاكرين و يا من طاعته للمطيعين، صل على محمد و آله و اشغل قلوبنا بذكرك عن كل
ذكر؛

ای آن که یادش مایه شرافت و بزرگی یادکنندگان است و ای آن که سپاسگزاریش موجب دست یافتن سپاسگزاران(بر نعمتها) است و
ای آن که فرمانبرداریش سبب نجات فرمانبرداران است، بر محمد و آل او درود فرست و با یاد خود دلهای ما را از هر یاد دیگری بازدار.
امام باقر(ع):

ذكر اللسان الحمد و الثناء و ذكر النفس الجهد و العناء و ذكر الروح الخوف و الرجاء و ذكر القلب الصدق و الصفاء و ذكر العقل التعظيم
و الحياء و ذكر المعرفه التسليم و الرضا و ذكر السر الرؤيه و اللقاء؛
ذكر زبان حمد و ثناء، ذكر نفس سختكوشی و تحمل رنج، ذكر روح بیم و امید، ذكر دل صدق و صفا، ذكر عقل تعظیم و شرم، ذكر
معرفت تسلیم و رضا و ذكر باطن مشاهده و لقا است.
رسول اکرم(ص):

يقول الله عزوجل إذا كان الغالب على العبد الاشتغال بي، جعلت بغيته و لذته في ذكرى فإذا جعلت بغيته و لذته في ذكرى عشقني و
عشقتة فإذا عشقني و عشقتة رفعت الحجاب فيما بيني و بينه و صيرت ذلك تغالبا عليه لا يسهو إذا سها الناس أولئك كلامهم كلام الأنبياء
أولئك الأبطال حقاً.

خدای عزوجل می فرماید: هرگاه یاد من بر بنده ام غالب شود، خواهش و خوشی او را در یاد خود قرار دهم و چون خواهش و خوشی
او را در یاد خود قرار دهم عاشق من شود و من نیز عاشق او گردم و چون عاشق یکدیگر شدیم حجاب میان خود و او را بردارم و عشق
خود را بر جان او چیره گردانم، چندان که مانند مردم دچار سهو و غفلت نمی شود، سخن اینان سخن پیامبران است، اینان برآستی
قهرمانند.

3 - رابطه با خدا

امام علی(ع):

إن العبد إذا اراد ان يقرأ أو يعمل عملاً فيقول: بسم الله الرحمن الرحيم فإنه يبارك له فيه؛

هرگاه بنده ای بخواهد چیزی بخواند و یا کاری انجام دهد و بسم الله الرحمن الرحيم بگوید در کارش برکت داده می شود.
امام صادق(ع):

المفوض أمره إلى الله في راحة الأبد والعيش الدائم الرغد والمفوض حقاً هو العالی عن كل همه دون الله تعالى؛
کسی که کارهای خود را به خدا بسپارد همواره از آسایش و خیر و برکت در زندگی برخوردار است و واگذارنده حقیقی کارها به خدا، کسی است که تمام همتش تنها به سوی خدا باشد.

امام علی(ع):

من أصلح فيما بينه وبين الله أصلح الله فيما بينه وبين الناس؛
هرکس رابطه اش را با خدا اصلاح کند، خداوند رابطه او را با مردم اصلاح خواهد نمود.

رسول اکرم(ص):

إن الله لا ينظر إلى صوركم ولا إلى أموالكم وإنما ينظر إلى قلوبكم وأعمالكم؛
خداوند به شکل شما و اموال شما نگاه نمی کند بلکه در دلها و اعمال شما توجه می نماید.

امام علی(ع):

طوبى لمن أخلص لله عمله وعلمه وحبه وبغضه وأخذه وتركه وكلامه وصمته وفعله وقوله؛
خوشا به سعادت کسی که عمل، علم، دوستی، دشمنی، گرفتن، رها کردن، سخن، سکوت، کردار و گفتارش را برای خدا خالص گرداند.

امام علی(ع):

من ترك لله سبحانه شيئاً عوضه الله خيراً مما ترك؛
هرکس به خاطر خدای سبحان از چیزی بگذرد، خداوند بهتر از آن را به او عوض خواهد داد.

رسول اکرم(ص):

اللهم ارزقني حبيك وحب من يحبك وحب ما يقربني إلى حبيك واجعل حبي أحب إلى من الماء البارد؛
خدایا روزی کن که مرا محبت خودت و محبت دوستدارانت را و محبت آنچه مرا به تو نزدیک می کند و محبت خودت را نزد من از آب خنک محبوب تر گردان.

رسول اکرم(ص):

ليس من عبد يظن بالله خيراً إلا كان عند ظنه به؛
بنده ای نیست که به خداوند خوش گمان باشد مگر آن که خداوند نیز طبق همان گمان با او رفتار کند.

رسول اکرم(ص):

من أخلص لله أربعين صباحاً ظهرت ينابيع الحكمة من قلبه على لسانه؛
هرکس چهل روز خود را برای خدا خالص کند چشمه های حکمت از قلب وی بر زبانش جاری می شود.

امام صادق(ع):

من استخار الله راضياً بما صنع الله له خار الله له حتماً؛
هرکس از خدا خیر بخواهد و به آنچه خدا خواسته راضی باشد، خداوند حتماً برای او خیر خواهد خواست.

4 - قرآن

رسول اکرم(ص):

ان البيت اذا كثر فيه تلاوه القرآن كثر خيره و اتسع اهله و اضاء لاهل السماء كما تضيء نجوم السماء لاهل الدنيا؛

خانه ای که در آن قرآن فراوان خوانده شود، خیر آن بسیار گردد و به اهل آن وسعت داده شود و برای آسمانیان بدرخشد چنان که ستارگان آسمان برای زمینیان می دخشند.

رسول اکرم(ص)

الا من تعلم القرآن و علمه و عمل بما فيه فإنه له سائق الى الجنة و دليل الى الجنة.

بدانید هرکس قرآن بیاموزد و به دیگران آموزش دهد و به آنچه در قرآن است عمل کند، من جلودار و راهنمای او به سوی بهشت هستم.

رسول اکرم(ص):

يا بني لا تغفل عن قراءه القرآن فان القرآن يحيى القلب و يئهى عن الفحشاء و المنكر و البغى؛

فرزندم از خواندن قرآن غافل مباش، زیرا که قرآن دل را زنده می کند و از فحشاء و زشتی و ستم باز می دارد.

رسول اکرم(ص):

ان اردتم عيش السعداء و موت الشهداء و النجاه يوم الحسره و الظل يوم الحرور و الهدى يوم الضلاله فادرسوا القرآن فانه كلام الرحمان

و حرز من الشيطان و رجحان فى الميزان؛

اگر زندگی سعادت‌مندان، مرگ شهیدان، نجات روز حسرت(قیامت)، سایه روز سوزان و هدایت در روز گمراهی را می خواهید، قرآن را

یاد بگیرید که آن سخن خدای مهربان است و سپری است در مقابل شیطان و سنگینی در ترازوی اعمال.

رسول اکرم(ص):

اصدق القول و ابلغ الموعظه و احسن القصص كتاب الله؛

راست ترین سخن، رساترین پند و زیباترین حکایت، کتاب خدا(قرآن) است.

رسول اکرم(ص):

من قرأ القرآن ابتغاء وجه الله و تفقها فى الدين كان له من الثواب مثل جميع ما اعطى الملائكة و الأنبياء و المرسلون؛

هرکس برای کسب رضایت خدا و آگاهی در دین قرآن بیاموزد، ثوابی مانند همه آنچه که به فرشتگان و پیامبران و رسولان داده شده،

برای اوست.

امام علی(ع):

عليكم بكتاب الله... من عمل به سبق؛

بر شما باد رجوع به کتاب خدا(قرآن) ... کسی که به آن عمل کند از همه پیشی می گیرد.

امام علی(ع):

الا ان فيه علم ماأتى و الحديث عن الماضى و دواء دائكم و نظم ما بينكم؛

آگاه باشید که دانش آینده، اخبار گذشته و درمان دردهایتان و نظم میان شما در قرآن است.

امام علی(ع):

ان القرآن ظاهره انيق و باطنه عميق لا تفنى عجائبه و لا تنقضى غرائبه و لا تكشف الظلمات الا به؛

براستی که قرآن ظاهرش زیباست و باطنش عمیق، عجایبش پایان ندارد، اسرار نهفته آن پایان نمی پذیرد و تاریکی های جهل جز بوسیله

آن رفع نخواهد شد.

امام صادق(ع):

من لم يعرف الحق من القرآن لم يتنكب الفتن؛

هرکس حقیقت را از طریق قرآن نشناسد، از فتنه ها بر کنار نمی ماند.

فی المناقب لابن شهر آشوب:

كان النبي (ع) قبل المبعث موصوفاً بعشرين خصله من خصال الأنبياء. لو انفراد أحد بأحدها لدل على جلاله، فكيف من اجتمعت فيه؟! كان نبياً أميناً، صادقاً، حاذقاً، أصيلاً، نبيلاً، مكيناً، فصيحاً، نصيحاً، عاقلاً، فاضلاً، عابداً، زاهداً، سخيماً، كميماً، قانعاً، متواضعاً، حلماً، رحيماً، غيوراً، صبوراً، موافقاً، مرافقاً، لم يخالط منجماً ولا كاهناً ولا عيافاً؛

پیامبر خدا(ص) پیش از آن که مبعوث شود، بیست خصلت از خصلت های پیامبران را دارا بود که اگر فردی یکی از آنها را داشته باشد، دلیل بر عظمت اوست چه رسد به کسی که همه آنها را دارا باشد، آن حضرت پیامبری امین، راستگو، ماهر، اصیل، شریف، والامقام، سخنور، خیرخواه، خردمند، با فضیلت، عابد، زاهد، سخاوتمند، دلیر و جنگاور، قانع، فروتن، بردبار، مهربان، غیرتمند، صبور، سازگار و نرمخو بود، با هیچ منجم (فائل به تأثیر ستارگان)، غیب گو و پیش گوئی هم نشین نبود.

امام علی (ع):

فی صفة النبي (ع): طيب دوار بطبه قد أحكم مرأهه و أحمى (أمضى) مواسمه يضع ذلك حيث الحاجة إليه من قلوب عمى و أذان صم و ألسنه بکم، متتبع بدوائه مواضع الغفله و مواطن الحيره...؛

در توصیف پیامبر(ص) می فرماید: پزشکی است که با دانش خود، همواره میان مردم می گردند، مرهمهایش را به خوبی فراهم و ابزار کارش را آماده کرده و آنها را هر جا که لازم باشد، از دلهای کور و گوشهای کر و زبانهای گنگ به کار می برد، غفلت گاه و جایگاه های حیرت را جستجو و با داروی خود آنها را درمان می کند.

کعب الاحبار:

إننا نجد في التوراه: محمد النبي المختار لفظ و لا غليظ و لا صخاب في الأسواق و لا يجزي السيئه السيئه و لكن يعفو و يغفر؛ ما در تورات چنین می خوانیم، محمد پیامبر برگزیده، نه تند خوست و نه خشن و نه اهل جارو جنجال. در کوچه و بازار، بدی را با بدی جواب نمی دهد، بلکه می بخشد و گذشت می کند.

امام حسین (ع):

كان (ص) ... يعطى كل جلسائه نصيبه و لا يحسب أحد من جلسائه أن أحداً أكرم عليه منه؛ پیامبر(ص) بهره هریک از هم نشینان خود را عطا می فرمودند و چنان معاشرت می نمودند که کسی گمان نمی کرد شخص دیگری نزد پیامبر از او گرامی تر باشد.

امام علی (ع):

و هو خاتم النبیین، أجدد الناس كفا و ارحب الناس صدراً و أصدق الناس لهجه و أوفى الناس ذمه و ألبهم عريکه و أكرمهم عشرة من راه بدیهه هابه و من خالطه معرفه أحبه يقول ناعته: لم اقبله و لا بعده مثله؛

او خاتم پیامبران است. بخشنده ترین مردم بود، سعه صدرش از همه بیشتر (پرحوصله ترین مردم) و راستگوترین و پایبندترین آنان به عهد و پیمان. از همه نرمخوتر بود و رفتارش بزرگوارانه تر. هرکس بدون سابقه قبلی او را می دید، هیبتش او را می گرفت و هر کس با او معاشرت می نمود و او را می شناخت دوستدارش می شد و هرکس می خواست او را وصف کند، می گفت: نظیر او را در گذشته و حال ندیده ام.

عایشه:

عائشه كان (ص) أئين الناس و أكرم الناس و كان رجلاً من رجالكم إلا أنه كان ضحاكاً بساماً؛ عایشه: رسول خدا(ص) نرمخوترین و بزرگوارترین مردم بود. او هم مردی چون مردان شما بود، با این تفاوت که همواره خنده و تبسم بر لب داشت.

فی المناقب لابن شهر آشوب:

كان النبي (ص) لا يقوم ولا يجلس إلا على ذكر الله؛

در مناقب ابن شهر آشوب آمده است: پیامبر خدا(ص) بر نمی خاست و نمی نشست مگر با ذکر خدا.

داود بن الحصین:

فی صفه النبي(ص) - : كان رجلاً أفضل قومه مروءه و أحسنهم خلقاً و أكرمهم مخالطةً و أحسنهم جواراً و أعظمهم حلاًماً و أمانه و أصدقهم حديثاً و أبعدهم من الفحش و الأذى و مارئ ملاحياً و لا ممارياً أحداً حتى سماه قومه الأمين لما جمع الله له من الامور الصالحة فيه، فلقد كان الغالب عليه بمكة الأمين؛

داود بن حصین - در اوصاف پیامبر(ص) - : او مردی بود که از همه قوم خود جوانمترتر، خوش اخلاق تر، خوش برخوردتر، همسایه دارتر، بردبار تر، امانتدار تر، راستگوتر، و از بد زبانی و آزار رسانی به دورتر بود. هرگز دیده نشد که با کسی کشمکش و مجادله کند. خداوند اخلاق و صفات پسندیده را در آن حضرت جمع کرده بود تا جایی که قومش او را امین نامیدند و در مکه غالباً با لقب امین از ایشان یاد می شد.

عایشه:

ما كان خلق أبغض إلى رسول الله(ص) من الكذب و ما اطلع منه على شيء عند أحد من أصحابه فيبخل له من نفسه حتى يعلم أن أحدث توبه؛

هیچ خصلتی نزد رسول خدا(ص) منفورتر از دروغ نبود و هرگاه مطلع می شدند یکی از اصحابشان دروغی گفته است، به او بی اعتنایی می کردند تا آن که می فهمیدند توبه کرده است.

فی المناقب لابن شهر آشوب:

كان النبي(ص)... يجالس الفقراء و يواكل المساكين؛

در مناقب ابن شهر آشوب آمده است: پیامبر خدا(ص) با تهیدستان می نشستند و با مستمندان غذا می خوردند.

6 - أئمة

رسول اکرم(ص):

إني تارك فيكم الثقلين كتاب الله و عترتي أهل بيتي ما إن تمسكتم بهما لن تضلوا؛

من دو چیز ارزشمند در میان شما می گذارم؛ کتاب خدا، و عترت و اهل بیتم، اگر به آنها چنگ بزنید هرگز گمراه نمی شوید.

رسول اکرم(ص):

إنما مثل أهل بيتي فيكم كمثله سفينة نوح(ع) من دخلها نجا و من تخلف عنها غرق؛

مثل اهل بیت من مانند کشتی نوح است که هرکس داخل آن شد، نجات یافت و هرکس رهایش کرد، غرق گردید.

امام رضا(ع):

الناس لو علموا محاسن كلامنا لا تبعونا؛

مردم اگر از زیبایی های سخنان ما آگاه می شدند، از ما پیروی می کردند.

امام باقر(ع):

من أصبح يجد برد حبنا على قلبه فليحمد الله على بادي النعم قيل و ما بادي النعم؟ قال: طيب المولد؛

هرکس صبح کند و خنکای محبت ما را در قلب خود بیابد، باید خدا را برای نخستین نعمت سپاس گوید، گفته شد نخستین نعمت چیست؟ فرمودند: حلال زادگی.

امام صادق(ع):

إنا نأمر صبيانا بتسييح فاطمه عليها السلام كما نأمرهم بالصلاه فالزومه فإنه لم يلزمه عبد فشقى؛
ما همان گونه که فرزندان خود را به نماز و او می داریم به تسییح فاطمه(س) وادار می سازیم پس به آن پایبند باش که هرکس به آن پایبند
شود، بدبخت نخواهد شد.

امام حسین(ع):

من زارنى بعد موتى زرته يوم القيامة و لولم يكن الا فى النار لأخر جته؛

هرکس مرا پس از مرگم زیارت کند، در قیامت به دیدارش می روم و حتی اگر در دوزخ باشد او را بیرون می آورم.

امام صادق(ع):

ليس منا و لا كرامه من كان فى مصر فيه مائه ألف أو يزيدون و كان فى ذلك المصر أحد أروع منه؛

از ما نیست و کرامتی هم ندارد کسی که در شهر صد هزار نفری یا بیشتر باشد و در آن شهر کسی پرهیزکارتر از او وجود داشته باشد.

رسول اکرم(ص):

المهدى من ولدى تكون له غيبه إذا ظهر يملأ الأرض قسطاً و عدلاً كما ملئت جوراً و ظلماً؛

مهدی فرزند من است او غیبت خواهد داشت و زمانی که ظهور می کند زمین را پس از یک دوران ظلم و ستم، سراسر عدل و داد
خواهد نمود.

رسول اکرم(ص):

أن الله خلقنى و خلق علياً و فاطمه و الحسن و الحسين و الأئمة من نور واحد؛

خداوند، من و علی و فاطمه و حسن و حسین و امامان را از یک نور آفریده است.

رسول اکرم(ص):

ستدفن بضعة منى بخراسان ما زارها مكروب ألا نفس الله عزوجل كربه و لا مذنب إلا غفر الله ذنوبه؛

دیری نخواهد گذشت که پاره ای از تن من در سرزمین خراسان به خاک سپرده خواهد شد هر آدم گرفتار و یا گناهکاری که او را
زیارت کند خداوند متعال گرفتاری او را برطرف و گناهان او را خواهد بخشید.

7- نماز

رسول اکرم(ع):

لا تزال امتى بخير ما تحابوا و اقاموا الصلاة و أتوا الزكاة و قرؤوا الضيف ... ؛

امتم همواره در خیر و خوبی اند تا وقتی که یکدیگر را دوست بدارند، نماز را برپا دارند، زکات بدهند و میهمان را گرامی بدارند ...

رسول اکرم(ص):

الصلاه مفتاح كل خير؛

نماز کلید همه خوبی هاست.

رسول اکرم(ص):

اول الوقت رضوان الله و وسط الوقت رحمه الله و آخر الوقت عفوا لله؛

نماز در اول وقت خشنودی خداوند، میان وقت رحمت خداوند و پایان وقت عفو خداوند است.

رسول اکرم(ص):

ايها الناس ان المصلى اذا صلى فانه يناجى ربه تبارك و تعالى فليعلم بما يناجيه؛

ای مردم همانا نمازگزار هنگام نماز با پروردگار بزرگ و بلند مرتبه اش مناجات می کند، پس باید بداند چه می گوید.
امام علی (ع):

لو يعلم المصلی ما یغشاه من الرحمه لما رفع رأسه من السجود؛

اگر نماز گزار بداند تا چه حد مشمول رحمت الهی است هرگز سر خود را از سجده بر نخواهد داشت.
امام علی (ع):

انظر فیما تصلی و علی ما تصلی ان لم یکن من وجهه وحله فلا قبول؛

بنگر در چه (لباسی) بر چه (چیزی) نماز می گذاری، اگر از راه صحیح و حلالش نباشد، قبول نخواهد بود.
امام صادق (ع):

من قبل الله منه صلاه واحده لم یعذبه و من قبل منه حسنه لم یعذبه؛

خداوند از هر کس یک نماز و یا یک کار نیک را قبول کند، عذابش نمی نماید.
امام صادق (ع):

تسیح فاطمه (ع) فی کل یوم فی دبر کل صلاه احب الی من صلاه ألف رکعه فی کل یوم؛

تسیحات فاطمه زهرا (ع) در هر روز پس از هر نماز نزد من محبوب تر از هزار رکعت در هر روز است.
امام صادق (ع):

سجده الشکر واجبه علی کل مسلم تتم بها صلاتک و ترضی بها ربک و تعجب الملائکه منک...؛

سجده شکر بر هر مسلمانی واجب است، با آن نماز را کامل و پروردگارت را خشنود می سازی و فرشتگان را به شگفتی می آوری.
امام صادق (ع):

یعرف من یصف الحق بثلاث خصال: ینظر الی الصحابه من هم؟ والی صلاته کیف هی؟ وفی ای وقت یصلیها؛

کسی که از حق دم می زند با سه ویژگی شناخته می شود: ببینید دوستانش چه کسانی هستند؟ نمازش چگونه است؟ و در چه وقت آن را می خواند؟
رسول اکرم (ص):

ان للجنه باباً یدعی الریان لاید خل منه الا الصائمون؛

بهشت را دری است که ریان نامیده می شود از آن در، جز روزه داران وارد نشوند.

رسول اکرم (ص):

صوموا تصحوا؛

روزه بگیرید تا تندرست باشید.

رسول اکرم (ص):

من اشبع صائماً سقاه الله من حوضی شربه لا یظماً بعدها؛

هرکس روزه داری را سیر نماید، خداوند از حوض (کوثر) من شربتی نصیب او خواهد کرد که پس از آن هرگز تشنه نشود.

رسول اکرم (ص):

اللهم لک صمنا و علی رزقک افطرنا فتقبله منا ذهب الظماء و ابتلت العروق و بقی الاجر؛

بار خدایا برای تو روزه گرفتیم و با روزی تو افطار می کنیم پس آن را از ما بپذیر، تشنگی رفت و رگها شاداب شد و پاداش ماند.

رسول اکرم (ص):

من منعه الصوم الامساک عن المأکل و المشرب، الصوم الامساک عن کل ما یکرّه الله سبحانه؛

روزه امساک از خوردن و آشامیدن نیست بلکه روزه، خودداری از تمامی چیزهایی است که خداوند سبحان آنها را بد می داند.
امام علی(ع):

نوم الصائم عباده و صمته تسبیح و دعاؤه مستجاب و عمله مضاعف. ان للصائم عند الطاره دعوه لا ترد؛
خواب روزه دار عبادت، سکوت او تسبیح، دعایش پذیرفته و عملش دو چندان است. دعای روزه دار به هنگام افطار از درگاه خدا رد نمی شود.

امام صادق(ع):

اما العله فی الصیام لیستوی به الغنی و الفقیر و ذلك لأن الغنی لم یکن لیجد مس الجوع فیرحم الفقیر لان الغنی كلما اراد شیئاً قدر علیه
؛...

علت روزه گرفتن آن است که به سبب آن ثروتمند و فقیر برابر شوند زیرا ثروتمند گرسنگی را احساس نکرده تا به فقیر رحم کند چرا که
ثروتمند هرگاه چیزی بخواهد می تواند فراهم کند...

امام صادق(ع):

الصوم جنه من آفات الدنيا و حجاب من عذاب الاخره؛

روزه سپری است از آفت های دنیا و پرده ای است از عذاب آخرت.

امام صادق(ع):

الصوم فوه لا یتکلم الا بالخیر؛

روزه داری(در حکم) دهانی است که جز به خیر سخن نگوید.

9 - امر به معروف

امام علی(ع):

و ما اعمال البر کلها و الجهاد فی سبیل الله عند الأمر بالمعروف و النهی عن المنکر إلا کنفته فی بحر لجی؛

همه کارهای خوب و جهاد در راه خدا در برابر امر به معروف و نهی از منکر چون قطره ای است در دریای عمیق.

امام علی(ع):

إن الأمر بالمعروف و النهی عن المنکر لا یقربان من أجل و لا ینقصان من رزق، لكن یضاعفان الثواب و یعظمان الأجر و أفضل منهما
کلمه عدل عند امام جائر؛

امر به معروف و نهی از منکر نه اجلی را نزدیک می کنند و نه از روزی کم می نمایند، بلکه ثواب را دو چندان و پاداش را بزرگ می
سازند و برتر از امر به معروف و نهی از منکر سخن عادلانه ای است نزد حاکمی ستمگر.

رسول اکرم(ص):

إذا لم یأمروا بالمعروف ولم ینهوا عن منکر ولم یتبعوا الأخیار من أهل بیتی، سلط الله علیهم شرارهم، فیدعوا عند ذلك خیارهم فلا تستجاب
لهم؛

هرگاه (مردم) امر به معروف و نهی از منکر نکنند، و از نیکان خاندان من پیروی نمایند، خداوند بدانشان را بر آنان مسلط گرداند و
نیاکانش دعا کنند اما دعایشان مستجاب نشود.

رسول اکرم(ص):

لا یأمر بالمعروف و لا ینهی عن المنکر إلا من کان فیہ ثلاث خصال: رفیق بما یأمر به رفیق فیما ینهی عنه، عدل فیما یأمر به عدل فیما
ینهی عنه، عالم بما یأمر به عالم بما ینهی عنه؛

امر به معروف و نهی از منکر نکند مگر کسی که سه خصلت در او باشد: در امر و نهی خود مدارا کند، در امر و نهی خود میانه روی نماید و به آنچه امر و نهی می کند دانا باشد.

امام علی(ع):

من أمر بالمعروف شد ظهر المؤمن و من نهی عن المنکر أرغم أنف المنافق و أمن كیده:

هرکس امر به معروف کند به مؤمن نیرو می بخشد و هرکس نهی از منکر نماید بینی منافق را به خاک مالیده و از مکر او در امان می ماند.

رسول اکرم(ص):

لا يزال الناس بخير ما أمروا بالمعروف و نهوا عن المنکر و تعاونوا على البر و التقوى فإذا لم يفعلوا ذلك نزع مني البركات، وسلط بعضهم على بعض، ولم يكن لهم ناصر في الأرض و لا في السماء؛

تا زمانی که مردم امر به معروف و نهی از منکر نمایند و در کارهای نیک و تقوا به یاری یکدیگر بشتابند در خیر و سعادت خواهند بود، اما اگر چنین نکنند، برکت ها از آنان گرفته شود و گروهی بر گروه دیگر سلطه پیدا کنند و نه در زمین یاوری دارند و نه در آسمان.

امام باقر(ع):

أوحى الله تعالى إلى شعيب النبي إني معذب من قومك مائة ألف: أربعين ألفاً من شرارهم و ستين ألفاً من خيارهم فقال: يا رب هؤلاء الأشرار فما بال الأخيار؟! فأوحى الله عزوجل إليه: داهنوا أهل المعاصي فلم يغضبوا لغضبي؛

خدای تعالی به شعیب پیامبر وحی فرمود که: من صد هزار نفر از قوم تو را عذاب خواهم کرد: چهل هزار نفر بدکار را، شصت هزار نفر از نیاکانشان را. شعیب عرض کرد: پروردگارا! بدکاران سزاوارند اما نیکان چرا؟ خدای عزوجل به او وحی فرمود که: آنان با گنهکاران راه آمدند و به خاطر خشم من به خشم نیامدند.

رسول اکرم(ص):

من رأى منكم منكراً فليغيره بيده، فإن لم يستطع فبلسانه، فإن لم يستطع فبقلبه و ذلك أضعف الايمان؛

هرکس از شما منکری ببیند باید با دست و اگر نتوانست با زبان و اگر نتوانست با قلبش آن را تغییر دهد، که پائین ترین درجه ایمان همین (تغییر قلبی) است.

امام باقر(ع):

إن الأمر بالمعروف و النهی عن المنکر سبيل الأنبياء، و منهاج الصلحاء، فريضه عظيمه بها تقام الفرائض، و تأمن المذاهب، و تحل المكاسب، و ترد المظالم، و تعمر الأرض، و ينصف من الأعداء، و يستقيم الأمر؛

امر به معروف و نهی از منکر راه و روش پیامبران و شیوه صالحان است و فريضه بزرگی است که دیگر فرائض به واسطه آن بر پا می شود، راه ها امن می گردد و درآمدها حلال می شود و حقوق پایمال شده به صاحبانش بر می گردد، زمین آباد می شود و (بدون ظلم) حق از دشمنان گرفته می شود و کارها سامان می پذیرد.

رسول اکرم(ص):

من أمر بالمعروف و نهی عن المنکر فهو خليفه الله في الأرض و خليفه رسوله؛

هرکس امر به معروف و نهی از منکر نماید، جانشین خدا در زمین و جانشین رسول اوست.

10 - جهاد

امام علی(ع):

إن الجهاد باب من أبواب الجنة فتحه الله لخاصه أوليائه و هو لباس التقوى و درع الله الحصينه و جتته الوثيقه؛

براستی که جهاد یکی از درهای بهشت است که خداوند آن را برای اولیای خاص خود گشوده است. جهاد جامه تقوا و زره استوار خداوند و سپر محکم اوست.

امام علی(ع):

إن الله فرض الجهاد و عظمه و جعله نصره و ناصره. و الله ما صلحت دنیا و لادین إلا به؛

در حقیقت خداوند جهاد را واجب گردانید و آن را بزرگداشت و مایه پیروزی و یاور خود قرارش داد. به خدا سوگند کار دنیا و دین جز با جهاد درست نمی شود.

امام علی(ع):

إن الله كتب القتل علی قوم و الموت علی آخرین و کل آتیه منیته کما كتب الله له فطوبی للمجاهدین فی سبیل و المقتولین فی طاعته؛
براستی که خداوند برای گروهی کشته شدن را مقدر فرموده و برای دیگران مردن را. هر گروهی با همان سرنوشت که خداوند مقدر کرده است می رسد، پس، خوشا به سعادت مجاهدان در راه خدا و کشته شدگان در راه طاعت او.

امام علی(ع):

جاهدوا فی سبیل الله بأید یکم فإن لم تقدروا فجاهدوا بألسنتکم فإن لم تقدروا فجاهدوا بقلوبکم؛

در راه خدا با دستهای خود جهاد کنید، اگر نتوانستید با زبانهای خود و اگر باز هم نتوانستید با قلب خود جهاد کنید.

رسول اکرم(ص):

حرس لیله فی سبیل الله عزوجل أفضل من ألف لیله یقام لیلها و یصام نهارها؛

یک شب نگهبانی در راه خدا برتر است از هزار شبانه روز که شبهایش به عبادت و روزهایش به روزه داری سپری شود.

رسول اکرم(ص):

أفضل الجهاد من أصبح لا یهم بظلم أحد؛

برترین جهاد آن است که انسان روز خود را آغاز کند در حالی که در اندیشه ستم کردن به احدی نباشد.

امام علی(ع):

جهاد المرأه حسن التبعل؛

جهاد زن خوب شوهرداری کردن است.

امام علی(ع):

جاهد شهوتک و غالب غضبک و خالف سوء عادتک، تزک نفسک، و یکمل عقلک و تستکمل ثواب ربک؛

با هوا و هوس خود جهاد کن، بر خشم مسلط شو و با عاداتهای بد خود مخالفت کن تا نفس پاکیزه شود، عقلت به کمال برسد و از پاداش پروردگارت بهره کامل ببری.

امام علی(ع):

علیکم بالجد و الاجتهاد و التأهب و الا استعداد و التزود فی منزل الزاد و لا تغرنکم الحیاه الدنیا کما غرت من کان قبلکم من الأمم
الماضیه و القرون الخالیه؛

بر شما باد به تلاش و سختکوشی و مهیا شدن و آماده گشتن و توشه برداشتن از سرای توشه(دنیا). مبادا زندگی دنیا شما را بفریبد چنان که ملت‌های گذشته و اقوام پیشین را فریفت.

امام باقر(ع):

لما قال له رجل إنی ضعیف العمل للیل الصلاه للیل الصوم و لکن أرجو أن لا آکل إلا حلالاً و لا أنکح إلا حلالاً؛ و آی جهاد أفضل من عفه بطن و فرج؟!

در پاسخ به کسی که عرض کرد: من در عمل ناتوانم و نماز و روزه کم به جا می آورم اما سعی می کنم جز حلال نخورم و جز با حلال نزدیکی نکنم فرمودند: چه جهادی برتر از پاک نگهداشتن شکم و شرمگاه؟!

11 - توکل

امام علی(ع):

التوکل علی الله نجاه من کل سوء و حرز من کل عدو؛

توکل بر خداوند، مایه نجات از هر بدی و محفوظ بودن از هر دشمنی است.

امام علی(ع):

من توکل علی الله ذلت له الصعاب و تسهلت علیه الأسباب:

هرکس به خدا توکل کند، دشواری ها برای او آسان می شود و اسباب برایش فراهم می گردد.

رسول اکرم(ص):

من توکل علی الله کفاه مؤتته و رزقه من حیث لا یحتسب؛

هرکس به خدا توکل کند، خداوند هزینه او را کفایت می کند و از جایی که گمان نمی برد به او روزی می دهد.

امام صادق(ع):

إن الغنی و العز یجولان فإذا ظفرا بموضع التوکل أو طنا؛

بی نیازی و عزت به هر طرف می گردند و چون به جایگاه توکل دست یافتند در آنجا قرار می گیرند.

امام باقر(ع):

من توکل علی الله لا یغلب و من اعتصم بالله لا یهزم؛

هرکس به خدا توکل کند، مغلوب نشود و هرکس به خدا توسل جوید، شکست نخورد.

رسول اکرم(ص):

التوکل بعد الکیس مؤعظه؛

توکل کردن (به خدا) بعد از به کار بردن عقل، خود موعظه است.

رسول اکرم(ص):

الطیره شرک و مامنا إلا و لکن الله یذهبه بالتوکل؛

فال بد زدن شرک است و هیچ کس از ما نیست مگر این که به نحوی دستخوش فال بد زدن می شود، اما خداوند با توکل به او آن را از

بین می برد.

رسول اکرم(ص):

رأی رسول الله(ص): قوماً لا یزرعون قال: ما أنتم؟ قالوا: نحن المتوکلون، قال: لا، بل أنتم المتکلون؛

رسول اکرم(ص) گروهی را که کشت و کار نمی کردند، دیدند و فرمودند: شما چه کاره اید؟ عرض کردند ما توکل کنندگانیم. فرمودند:

نه، شما سر بارید.

امام کاظم(ع):

لما سئل عن قوله تعالى: (و من یتوکل علی الله فهو حسبه) - : التوکل علی الله درجات، منها أن تتوکل علی الله فی امورک کلها فما فعل

بک کنت عنه راضياً تعلم أنه لا یألوک خیراً و فضلاً و تعلم أن الحکم فی ذلک له فتوکل علی الله بتفویض ذلک إلیه وثق به فیها و فی

غیرها؛

در پاسخ به سؤال از آیه (و هرکس به خدا توکل کند او برای وی بس است) توکل کردن بر خدا درجاتی دارد: یکی از آنها این است که در تمام کارهایت به خدا توکل کنی و هرچه با تو کرد از او خوشنود باشی و بدانی که او نسبت به تو از هیچ خیر و تفضلی کوتاهی نمی کند و بدانی که در این باره حکم، حکم اوست، پس با واگذاری کارهایت به خدا بر او توکل کن و در آن کارها و دیگر کارها به او اعتماد داشته باش.

رسول اکرم(ص):

يقول الله عزوجل ما من مخلوق يعتصم دوني إلا قطعت أسباب السماوات و أسباب الأرض من دونه فإن سألتني لم اعطه و إن دعاني لم اجبه؛

خداوند عزوجل می فرماید: هیچ مخلوقی نیست که به غیر من پناه ببرد، مگر این که دستش را از اسباب و ریسمان های آسمانها و زمین کوتاه کنم، پس اگر از من بخواهد عطایش نکنم و اگر مرا بخواند جوابش ندهم.

12 - دعا

امام صادق(ع):

عليكم بالدعاء، فإنكم لا تقربون لا تقربون إلى الله بمثله، و لا تتركوا صغيره لصغيرها أن تدعوا بها، إن صاحب الصغار هو صاحب الكبار؛ شما را سفارش می کنم به دعا کردن، زیرا با هیچ چیز به مانند دعا به خدا نزدیک نمی شوید. و دعا کردن برای امر کوچکی را، به خاطر کوچک بودنش رها نکنید، زیرا حاجتهای کوچک نیز به دست همان کسی است که حاجتهای بزرگ به دست اوست.

امام حسن مجتبی(ع):

أنا الضامن لمن لم يهجس في قلبه إلا الرضا أن يدعوا الله فيستجاب له؛

کسی که در دلش هوایی جز خوشنودی خدا منظور نکند، من ضمانت می کنم که خداوند دعایش را مستجاب کند.

رسول اکرم(ص):

من سره أن يستجيب الله له عند الشدائد والكرب فليكثر الدعاء في الرخاء؛

هرکس دوست دارد خداوند هنگام سختی ها و گرفتاری ها دعای او را اجابت کند، در هنگام آسایش، دعا بسیار کند.

رسول اکرم(ص):

ليس شيء أسرع إجابة من دعوته غائب لغائب؛

هیچ دعایی زودتر از دعایی که انسان در غیاب کسی می کند، مستجاب نمی شود.

رسول اکرم(ص):

اغتنموا الدعاء عند الرقة فإنها رحمه؛

دعا کردن را در هنگام رقت قلب غنیمت شمردید، که رقت قلب، رحمت است.

امام صادق(ع):

إذا أراد أحدكم أن يستجاب له فليطيب كسبه و ليخرج من مظالم الناس، و إن الله لا يرفع إليه دعاء عبد وفي بطنه حرام أو عنده مظلمة لأحد من خلقه؛

هرکس بخواهد دعایش مستجاب شود، باید کسب خود را حلال کند و حق مردم را بپردازد. دعای هیچ بنده ای که مال حرام در شکمش باشد یا حق کسی بر گردنش باشد، به درگاه خدا بالا نمی رود.

امام صادق(ع):

إن العبد ليدعو فيقول الله عزوجل للملكين: قد استجبت له و لكن احبسو بحاجته، فإني احب أن أسمع صوته و إن العبد ليدعو فيقول الله تبارك و تعالی: عجلوا له حاجته فإني ابغض صوته:

هر آینه بنده دعا می کند و خداوند عزوجل به دو فرشته می فرماید: من دعای او را مستجاب کردم اما حاجتش را نگهدارید، زیرا دوست دارم صدای او را بشنوم و همانا بنده دعا می کند و خداوند تبارک و تعالی می فرماید: زود خواسته اش را بر آورید که من خوش ندارم صدای او را بشنوم.

امام سجاد(ع):

من لم یرج الناس فی شیء و ورد أمره إلی الله عزوجل فی جمیع اموره استجاب الله عزوجل له فی کل شیء. هرکس در هیچ کاری به مردم امید نبندد و همه کارهای خود را به خدای عزوجل واگذارد، خداوند هر خواسته ای که او داشته باشد اجابت کند.

امام علی(ع):

ربما سألت الشيء فلا توتاه و اوتیت خيراً منه عاجلاً أو آجلاً أو صرف عنک لما هو خیر لک، فلرب أمر قد طلبته فيه هلاک دینک لو اوتيته، فلتنکن مسألتنک فیما یقی لک جماله و ینفی عنک وبالہ؛

گاه چیزی را (از خدا) می خواهی اما به تو داده نمی شود و دیر یا زود بهتر از آن به تو داده می شود، یا به خاطر آنچه خیر و مصلحت تو در آن است از برآورده شدن خواسته ات دریغ می شود، زیرا بسا خواسته ای که اگر برآورده شود، به نابودی و تباهی دین تو می انجامد، پس، چیزی بخواه که زیبایی و نیکیش برایت می ماند و پیامد سوئی ندارد.

رسول اکرم(ص):

من أراد أن تستجاب دعوته و أن تکشف کربته فلیفرج عن معسر؛

هرکس می خواهد دعایش مستجاب شود و غمش از بین برود باید گره از کار گرفتاری باز کند.

13 - شکر

امام صادق(ع):

لو کان عند الله عباده تعبد بها عباده المخلصون أفضل من الشکر علی کل حال لأطلق لفظه فیهم من جمیع الخلق بها فلما لم یکن أفضل منها خصها من بین العبادات و خص أربابها، فقال تعالی(و قلیل من عبادی الشکور):

اگر نزد خداوند عبادتی بهتر از شکر گزاری در همه حال بود که بندگان مخلصش با آن عبادتش کنند، هر آینه آن کلمه را درباره همه خلقتش به کار می برد، اما چون عبادتی بهتر از آن نبود از میان عبادات آن را خاص قرار داد و صاحبان آن را ویژه گردانید و فرمود: (و اندکی از بندگان من سپاسگزارند).

رسول اکرم(ص):

الطاعم الشاکر له من الأجر كأجر الصائم المحتسب، و المعافی الشاکر له من الأجر كأجر المحروم القانع؛

سیر سپاسگزار اجرش همانند روزه داری است که برای خدا روزه می گیرد، تندرست سپاسگزار همانند آن اجری را دارد که بیمار شکیباً و بخشنده سپاسگزار همان اجر را دارد که تنگدست قانع.

امام حسین(ع):

شکرک لنعمة سالفه یقتضی نعمة آنفه؛

شکر تو بر نعمت گذشته، زمینه ساز نعمت آینده است.

امام علی(ع):

أكثر أن تنظر إلى من فضلت عليه، فإن ذلك من أبواب الشكر؛

به کسی که بر او برتری داده شده ای بسیار بنگر، زیرا این کار یکی از انگیزه های شکرگزاری است.

امام صادق(ع):

ما من عبد أنعم الله عليه فعرف أنها من عند الله إلا غفر الله له قبل أن يحمده؛

هیچ بنده ای نیست که خداوند به او نعمتی دهد و او آن را از جانب خدا بداند مگر آن که، پیش از سپاسگویی او، خداوند بیامرزدش.

أدنى الشكر رؤية النعمة من الله من غير علمه يتعلق القلب بها دون الله عزوجل و الرضا بما اعطى و ألا تعصيه بنعمته و تخالفه بشي ء من

آمره و نهيه بسبب نعمته؛

کم ترین سپاسگزاری، این است که انسان نعمت را(مستقیماً) از خدا بداند و جز او علتی برای آن نداند و نیز به آنچه خداوند عطایش

کرده، خرسند باشد و با نعمت او مرتکب گناه وی نشود و نعمت خدا را وسیله مخالفت با امر و نهی او قرار ندهد.

رسول اکرم(ص):

إن الله ليرضى عن العبد أن يأكل الأكلة فيحمده عليها أو يشرب الشربة فيحمده عليها؛

خداوند از بنده ای که پس از خوردن لقمه غذا و یا آشامیدن جرعه ای او را سپاس می گوید، خشنود می گردد.

امام صادق(ع):

أوحى الله تعالى إلى موسى(ع) يا موسى اشكرنى حق شكرى فقال: يا رب و كيف أشكرك حق شكرك، و ليس من شكر أشكرك به إلا و

أنعمت به على؟! فقال: يا موسى الان شكرتنى حين علمت أن ذلك منى؛

خدای تعالی به موسی(ع) وحی فرمود که: ای موسی مرا چنان که باید شکر کن. موسی عرض کرد: پروردگارا چگونه تو را چنان که

باید شکر گویم حال آن که هر شکری که تو را می گویم خود نعمتی است که تو به من ارزانی داشته ای؟ فرمود: ای موسی حال که

دانستی توفیق آن شکر را هم من به تو داده ام، شکر مرا ادا کرده ای.

امام رضا(ع):

اعلموا نكم لا تشكرون الله تعالى بشيء بعد إيمان بالله و بعد الاعتراف بحقوق أولياء الله من آل محمد رسول الله(ع) أحب إليه من

معاونتكم لإخوانكم المؤمنين على دنياهم؛

بدانید که بعد از ایمان به خدا و بعد از اعتراف به حقوق اولیاء الله از آل محمد پیامبر خدا(ص) هیچ شکری نزد خدا خوشایندتر از این

نیست که برادران مؤمن خود را در امور دنیایشان یاری رسانید.

امام جواد(ع):

نعمه لا تشكر كسيه لا تغفر؛

نعمتی که سپاسگزاری نشود مانند گناهی است که آمرزیده نشود.

14 - نقوا

رسول اکرم(ص):

من رزق تقى فقد رزق خير الدنيا و الآخرة؛

هرکس تقوا روزی اش شود، خیر دنیا و آخرت روزی او شده است.

امام علی(ع):

ان التقوى منتهى رضی الله من عباده و حاجته من خلقه فاتقوا الله الذى ان اسررتم علمه و ان اعلتتم كتهبه؛

نهایت خشنودی خداوند از بندگانش و خواسته او از آفریدگانش تقواست، پس تقوا از خداوندی بکنید که اگر پنهان کنید می داند و اگر آشکار سازید می نویسد.

امام علی(ع):

لو ان السماوات و الارض کانتا علی عبد رتقاً ثم اتقی الله لجعل الله له منها مخرجاً ورزقه من حیث لا یحتسب؛

اگر آسمان ها و زمین راه را بر بنده ای ببندند و او تقوای الهی پیشه کند، خداوند حتماً راه گشایشی برای او فراهم خواهد کرد و از جایی که گمان ندارد روزی اش خواهد داد.

امام علی(ع):

ان لاهل التقوی علامات یعرفون بها: صدق الحدیث و اداء الأمانه و الوفاء بالعهد و ...؛

تقواییشان نشانه هایی دارند که با آنها شناخته می شوند: راستگویی، امانتداری، وفای به عهد و ...

امام علی(ع):

التقی سابق الی کل خیر؛

تقوایشه برای انجام هر کار خیری سبقت می گیرد.

امام باقر(ع):

ان الله عزوجل یقی بالتقوی عن العبد ما عزب عنه عقله و یجلی بالتقوی عنه عماه و جهله؛

خداوند به وسیله تقوا بنده را حفظ می کند از آنچه که عقلش به آن نمی رسد و کور دلی و نادانی او را بر طرف می سازد.

رسول اکرم(ص):

اتقی الناس من قال الحق فیما له و علیه؛

با تقواترین مردم، کسی است که در آنچه به نفع یا ضرر اوست، حق را بگوید.

رسول اکرم(ص):

تمام التقوی ان تتعلم ما جهلت و تعمل بما علمت؛

تمام و کمال تقوا این است که آنچه را نمی دانی بیاموزی و بدانچه می دانی عمل کنی.

امام صادق(ع):

سئل الامام الصادق(ع) عن قول الله عزوجل: (اتقوا الله حق تقاته) قال: یطاع فلا یعصى و یذکر فلا ینسی و یشکر فلا یکفر؛

از امام صادق(ع): درباره آیه (تقوای الهی داشته باشید آنگونه که حق تقواست) سؤال شد، فرمودند: از خدا فرمان می برد و نا فرمانی نمی کند، به یاد اوست و فراموشش نمی کند، شکرگزار اوست و کفران نمی کند.

رسول اکرم(ص):

لا یكون الرجل من المتقین حتی یحاسب نفسه اشد من محاسبه الشریک لشریکه فیعلم من این مطعمه و من این مشربه و من این ملبسه امن حل ذلک ام من حرام؛

انسان از تقوایشان نیست مگر آن که سخت تر از حسابرسی شریک از شریک، از خود حساب بکشد و بداند خوردنی، نوشیدنی و پوشیدنی اش از کجاست آیا از حلال است یا حرام؟

15 - فیت

رسول اکرم(ص):

النیة الحسنه تدخل صاحبها الجنة؛

نیت خوب صاحب خویش را به بهشت می برد.

امام علی(ع):

وصول المرء إلى كل ما يتبعه من طيب عيشه و أمن سر به وسعه رزقه، بحسن نيته وسعه خلقه؛

آدمی با نیت خوب و خوش اخلاقی به تمام آن چه در جستجوی آن است، از زندگی خوش و امنیت محیط و وسعت روزی، دست می یابد.

امام علی(ع):

من حسنت نيته أمدته التوفيق؛

هرکس نیتش خوب باشد، توفیق یاریش خواهد نمود.

امام علی(ع):

النية الحسنه تدخل صاحبها الجنة؛

نیت خوب، برخاسته از سلامت درون است.

امام سجاد(ع):

اللهم ... و انته بنيتي إلى أحسن النيات و بعملی إلى أحسن الأعمال، اللهم و فر بلطفك نيتي؛

خدایا ... نیتم را به بهترین نیت ها و عملم را به بهترین اعمال برسان، خدایا به لطف خود نیت مرا کامل گردان.

امام علی(ع):

أبلغ ما تستدر به الرحمه أن تضمير لجميع الناس الرحمه؛

مؤثرترین وسیله جلب رحمت خدا این است که خیرخواه همه مردم باشی.

رسول اکرم(ص):

قال الله تعالى: إذا هم عبدی بحسنه و لم يعملها كتبها له حسنه فإن عملها كتبها له عشر حسنات إلى سبعمائنه ضعف و إذا هم بسينته و لم

يعملها لم أكتبها عليه فإن عملها كتبها عليه سيئة واحدة؛

خدای والا می فرماید: وقتی بنده من کار نیکی اراده کند و نکند آن را یک کار نیک برای وی ثبت کنم و اگر بکند ده کار نیک تا هفتصد

برابر ثبت کنم و وقتی کار بدی اراده کند و نکند بر عهده او ثبت نکنم و اگر بکند یک کار بد بر عهده او ثبت کنم.

امام علی(ع):

إذا فسدت النيه وقعت البليه؛

هرگاه نیت فاسد شود، بلا و گرفتاری پیش می آید.

امام صادق(ع):

صاحب النيه الصادقه صاحب القلب السليم، لأن سلامه القلب من هواجس المحذورات بتخليص النيه لله في الأمور كلها؛

کسی که نیت درست داشته باشد، دل سالم و پاک دارد، زیرا سالم داشتن دل از وسوسه های شیطانی به سبب خالص گردانیدن نیت در

همه کارها برای خداوند است.

امام علی(ع):

ولو أن الناس حين تنزل بهم النقم و تزول عنهم النعم، فزعو إلى ربهم بصدق من نياتهم ووله من قلوبهم، لرد عليهم كل شاردٍ، و أصلح

لهم كل فاسدٍ؛

اگر مردم به هنگامی که بلاها بر آنان فرود می آمد و نعمت ها از دستشان می رفت، با نیت های خوب و دلی مشتاق به پروردگارشان پناه

می بردند، بی گمان هر از دست رفته ای به آنان باز می گشت و هر فاسدی اصلاح می شد.

16 - دانش

رسول اکرم (ص):

خير الدنيا و الاخره مع العلم و شر الدنيا و الاخره مع الجهل؛
خير دنيا و آخرت با دانش است و شر دنيا و آخرت با نادانی.

رسول اکرم (ص)

أعلم الناس من جمع علم الناس إلى علمه؛

داناترین مردم کسی است که دانش دیگران را به دانش خود بیفزاید.

رسول اکرم (ص)

طلب العلم فريضة على كل مسلم ألا إن الله يحب بغاه العلم؛

طلب دانش بر هر مسلمانی واجب است. خداوند جویندگان دانش را دوست دارد.

امام علی (ع):

كل وعاء يضيق بما جعل فيه إلا وعاء العلم فإنه يتسع به؛

فضای هر ظرفی در اثر محتوای خود تنگ تر می شود مگر ظرف دانش که با تحصیل علوم، فضای آن بازتر می گردد.

امام علی (ع):

زكاه العلم بذله لمستحقه و إجهاد النفس في العمل به؛

زکات دانش، آموزش به کسانی که شایسته آن اند و کوشش در عمل به آن است.

رسول اکرم (ص):

يا على و للعالم ثلاث علامات: صدق الكلم و اجتناب الحرام و أن يتواضع للناس كلهم؛

یا علی دانشمند سه نشانه دارد: راستگویی، حرام گریزی و فروتنی در برابر همه مردم.

امام علی (ع):

خير العلم مانفع؛

بهترین علم آن است که مفید باشد.

امام صادق (ع):

لا ينبغي لمن لم يكن عالماً أن يعد سعيداً.

کسی که بهره ای از دانش ندارد معنا ندارد که دیگران او را سعادتمند بدانند.

رسول اکرم (ص):

الناس رجلان: عالم و متعلم و لا خير فيما سواهما؛

مردم دو گروه اند: دانشمند و دانش اندوز و در غیر این دو، خیری نیست.

امام صادق (ع):

من تعلم العلم و عمل به و علم الله دعى في ملكوت السماوات عظيماً فقيل: تعلم الله و عمل الله و علم الله؛

هرکس برای خدا دانش بیاموزد و به آن عمل کند و به دیگران آموزش دهد، در ملکوت آسمانها به بزرگی یاد شود و گویند: برای خدا

آموخت و برای خدا عمل کرد و برای خدا آموزش داد.

17- نادانی

امام علی(ع):

أعظم المصائب الجهل؛

بزرگ ترین مصیبت ها، نادانی است.

امام علی(ع):

لا يزكو مع الجهل مذهب؛

هیچ آیینی، با نادانی رشد نمی کند.

کم من عزیز أذله جهله؛

چه بسیار عزیزی که، نادانی اش او را خوار ساخت.

امام علی(ع):

العقل يهدى و ينجى، و الجهل يغوى و يردى؛

عقل راهنمایی می کند و نجات می دهد و نادانی گمراه می کند و نابود می گرداند.

امام علی(ع):

الجهل أصل كل شر؛

نادانی ریشه همه بدیهاست.

امام علی(ع):

العلم قاتل الجهل؛

دانش، نابود کننده نادانی است.

رسول اکرم(ص):

إن الجاهل من عصى الله و إن كان جميل المنظر عظيم الخطر؛

نادان کسی است که نافرمانی خدا کند، اگر چه زیبا چهره و دارای موقعیتی بزرگ باشد.

رسول اکرم(ص):

قلب ليس فيه شيء من الحكمة كبيت خرب فتعلموا و علموا و تفقهوا و لا تموتوا جهالاً فإن الله لا يعذر على الجهل؛

دلی که در آن حکمت نیست، مانند خانه ویران است، پس بیاموزید و تعلیم دهید، بفهمید و نادان نمیرید. برآستی که خداوند، بهانه ای را

برای نادانی نمی پذیرد.

امام علی(ع):

لو لا خمس خصال لصار الناس كلهم صالحين: أولها القناعه بالجهل، الحرص على الدنيا، والشح بالفضل، و الرياء فى العمل و الإعجاب

بالرأى؛

اگر پنج خصلت نبود، همه مردم جزو صالحان می شدند: قانع بودن و نادانی، حرص به دنیا، بخل ورزی به زیادى، ریاکاری در عمل، و

خودرأى.

امام صادق(ع):

إن الله لم يأخذ على الجهال عهداً بطلب العلم حتى أخذ على العلماء عهداً ببذل العلم للجهال، لأن العلم كان قبل الجهل؛

خداوند از نادان پیمان نگرفته که دانش بیاموزند، تا آنکه از عالمان پیمان گرفته که به نادانان بیاموزند، زیرا دانش، پیش از نادانی بود.

رسول اکرم (ص):

يا على العقل ما اكتسبت به الجنة و طلب به رضى الرحمن؛

يا على عقل چیزی است که با آن بهشت و خشنودی خداوند رحمان به دست می آید.

امام علی (ع):

أعقل الناس أبدهم عن كل دنيه؛

عقل ترین مردم کسی است که از همه پستی ها دورتر باشد.

امام علی (ع):

من لم يهذب نفسه لم ينتفع بالعقل؛

هرکس خود را تزکیه نکند، از عقل بهره نمی برد.

امام حسین (ع):

لا يكمل العقل إلا باتباع الحق؛

عقل جز با پیروی از حق کامل نمی شود.

امام علی (ع):

أفضل الناس عقلاً أحسنهم تقديراً لمعاشه و أشدهم اهتماماً بإصلاح معاده؛

عقل ترین مردم کسی است که در امور زندگیش بهتر برنامه ریزی کند و در اصلاح آخرتش بیشتر همت نماید.

امام علی (ع):

زكوه العقل احتمال الجهال؛

زکات عقل تحمل نادانان است.

امام علی (ع):

ليس العاقل من يعرف الخير من الشر و لكن العاقل من يعرف خير الشرين؛

عاقل آن نیست که خیر را از شر تشخیص دهد، بلکه عاقل کسی است که میان دو شر، آن را ضررش کمتر است بشناسد.

امام حسین (ع):

إذا وردت على العاقل لمه قمع الحزن بالحزم و قرع العقل للاحتيال؛

چون برای عاقل مشکلی پیش آید، غم خود را با هوشیاری و دور اندیشی از میان می برد و عقل را به چاره جویی وا می دارد.

امام باقر (ع):

إن الله تبارك و تعالی يحاسب الناس على قدر ما آتاهم من العقول في الدنيا؛

خداوند (در روز قیامت) از بندگانش به مقدار عقلی که به آنها داده باز خواست خواهد کرد.

رسول اکرم (ص):

إنما بعثت لاتمم مكارم الأخلاق؛

براستی که من برای به کمال رساندن مکارم اخلاق مبعوث شده ام.

امام علی (ع):

علیکم بمکارم الأخلاق فإنها رفعة و إياکم و الأخلاق الدنيه فانها تضع الشریف و تهدم المجد؛

به مکارم اخلاق پایبند باشید که آن مایه سربلندی است و از اخلاق پست دوری کنید که آن انسانهای شریف را پست و بزرگواری را از بین می برد.

امام علی(ع):

نزه عن کل دنیه نفسک، و أبذل فی المکارم جهدک تخلص من المائم و تحرز المکارم؛

خودت را از هر پستی پاک کن، و در راه مکارم اخلاق نهایت کوشش خود را به کار گیر تا از گناهان برهی و مکارم را بدست آوری.

امام علی(ع):

لو کنا لا نرجو جنه و لا نخشی ناراً ولا عقاباً لکان ینبغی لنا أن نطلب مکارم الأخلاق فإنها مما تدل علی سبیل النجاح؛

اگر هم به بهشت امید (و باور) نمی داشتیم و از دوزخ نمی هراسیدیم و پاداش کیفری در میان نمی بود باز شایسته بود که در طلب مکارم اخلاق برآییم، زیرا که راه موفقیت و پیروزی در تحصیل مکارم اخلاق است.

امام صادق(ع):

وقد سئل عن مکارم الأخلاق: العفو عن ظلمک وصله من قطعک و إعطاء من حرمک و قول الحق و لو علی نفسک؛

درباره مکارم الاخلاق سؤال شد، فرمودند: گذشت از کسی که به تو ظلم کرده، رابطه با کسی که با تو قطع رابطه کرده، عطا به آن کس که از تو دریغ داشته است و گفتن حق اگر چه بر ضد خودت باشد.

امام علی(ع):

لا تکمل المکارم إلا بالعفاف و الايثار؛

مکارم اخلاق به کمال نمی رسد، مگر با پاکدامنی و از خود گذشتگی.

إذا رغبت فی المکارم فاجتنب المحارم؛

اگر خواهان مکارم و بزرگواری ها هستی از حرام ها دوری کن.

امام صادق(ع):

إن الله تبارک و تعالی خص رسول الله(ص) بمکارم الأخلاق، فامتحنوا أنفسکم فإن کانت فیکم فاحمدوا الله عزوجل و ارغبوا إليه فی

الزیاده منها - فذکرها عشره - الیقین، و القناعه، و الصبر، و الشکر، و الحلم، و حسن الخلق، و السخاء، و الغیره، و الشجاعه، و المروءه؛

خدای تبارک و تعالی رسول خدا(ص) را به مکارم اخلاق مخصوص گردانید. پس شما نیز خود را بیازمایید، اگر این صفت ها در شما

بود خدای عزوجل را سپاس گوئید و از او این مکارم را بیشتر بخواهید - سپس آن ده خصلت را بر شمرند - : یقین، قناعت، صبر، شکر،

بردباری، خوش اخلاقی، سخاوت، غیرت، شجاعت و جوانمردی.

امام صادق(ع):

لجراح المدائنی - : ألا احذثک بمکارم الأخلاق؟ الصفح عن الناس، و مواساه الرجل أخاه فی ماله، و ذکر الله کثیراً؛

به جراح مدائنی فرمودند: آیا به تو بگویم که مکارم اخلاق چیست؟ گذشت کردن از مردم، سهم کردن برادر(دینی) در مال خود و بسیار

به یاد خدا بودن.

امام صادق(ع):

المکارم عشر، فإن استطعت أن تكون فیک فلتکن...: صدق البأس، و صدق اللسان، و أداء الأمانه، وصله الرحم، و إقراء الضیف، و إطعام

السائل، و المكافاه علی الصنائع، و التذم للجار، و التذم للصاحب، ورأسهن الحیاء.

مکارم ده تاست: اگر می توانی آنها را داشته باش...: استقامت در سختی ها، راستگویی، امانتداری، صلح رحم، میهمان نوازی، اطعام

نیازمند، جبران کردن نیکی ها، رعایت حق و حرمت همسایه، مراعات حق و حرمت رفیق و در رأس همه، حیا.

20- اخلاق

امام حسین (ع):

الخلق الحسن عباده؛

خوش اخلاقی عبادت است.

امام صادق (ع):

إن مما يزين الإسلام الأخلاق الحسنه فيما بين الناس؛

خوش اخلاقی در بین مردم زینت اسلام است.

امام علی (ع):

من حسنت خلیقته طابت عشرته؛

هرکس خوش اخلاق باشد، زندگی اش پاکیزه و گوارا می گردد.

امام صادق (ع):

البر و حسن الخلق يعمران الديار و يزيدان فی الأعمار؛

نیکی و خوش اخلاقی، شهرها را آباد و عمرها را زیاد می کند.

امام علی (ع):

حسن الأخلاق يدر الأرزاق و يونس الرفاق؛

خوش اخلاقی روزی ها را زیاد می کند و میان دوستان انس و الفت پدید می آورد.

رسول اکرم (ص):

حسنوا أخلاقكم و الطفوا بجيرانكم و أكرموا نساءكم تدخلوا الجنة بغير حساب؛

اخلاق خود را نیکو کنید و با همسایگان خود مهربان باشید و زنان خود را گرامی بدارید تا بی حساب وارد بهشت شوید.

امام علی (ع):

عود نفسك الجميل فباعتيادك إياه يعود لذيذاً؛

خودت را به کارهای زیبا (خداپسندانه) عادت بده که اگر به آنها عادت کنی برای لذت بخش می شونی.

امام علی (ع):

روضوا أنفسكم على الأخلاق الحسنه فإن العبد المؤمن يبلغ بحسن خلقه درجة الصائم القائم؛

خودتان را بر خوش اخلاقی تمرین و ریاضت دهید، زیرا که بنده مسلمان با خوش اخلاقی خود به درجه روزه گیر شب زنده دار می

رسد.

امام صادق (ع):

لما سئل عن حد حسن الخلق: تلين جانبك و تطيب كلامك و تلقى أخاك ببشر حسن؛

در پاسخ به پرسش از معنای خوش اخلاقی فرمودند: نرمخو و مهربان باشی، گفتارت پاکیزه و مؤدبانه باشد و با برادرت با خوشرویی

برخورد کنی.

رسول اکرم (ص):

ألا انبئكم بخياركم؟ قالوا: بلى يا رسول الله. قال: أحسنكم أخلاقاً الموطنون اكتافاً، الذين يألفون و يؤلفون؛

آیا شما را از بهترین افرادتان خبر ندهم؟ عرض کردند: چرا، ای رسول خدا. حضرت فرمودند: خوش اخلاق ترین شما، آنان که نرمخو و بی آزارند، با دیگران انس می گیرند و دیگران نیز با آنان انس و الفت می گیرند.

21- وفای به عهد

رسول اکرم(ص):

اقربکم غداً منی فی الموقف اصدقکم للحديث و اداکم للامانه و اواکم بالعهد و احسنکم خلقاً و اقربکم من الناس؛

نزدیک ترین شما به من در قیامت، راستگوترین، امانتدارترین، وفادارترین به عهد، خوش اخلاق ترین و نزدیک ترین شما به مردم است.

رسول اکرم(ص):

من کان يؤمن بالله و الیوم الآخر فلیف اذا وعد؛

هرکس به خدا و روز قیامت ایمان دارد، هرگاه وعده می دهد باید وفا کند.

رسول اکرم(ص):

من عامل الناس فلم یظلمهم و حدثهم فلم یكذبهم و وعدهم فلم یخلفهم فهو ممن کملت مروته و ظهرت عدالته و وجبت اخوته و

حرمت غیبتة؛

هرکس در معاشرت با مردم به آنان ظلم نکند، دروغ نگوید، خلف وعده ننماید، جوانمردیش کامل، عدالتش آشکار، برادری با او واجب

و غیبتش حرام است.

رسول اکرم(ص):

ثلاث لیس لاحد من الناس فیهن رخصه: بر الوالدین مسلماً کان او کافراً و الوفاء بالعهد لمسلم او کافراً و اداء الامانه الی مسلم کان او

کافراً.

سه چیز است که ترک آن برای هیچ کس جایز نیست: نیکی به پدر و مادر مسلمان باشند یا کافر، وفای به عهد با مسلمان یا کافر و ادای

امانت به مسلمان یا کافر.

رسول اکرم(ص):

ثلاث من کن فیہ فہی راجعه علی صاحبها: البغی و المکر و النکث؛

سه خصلت است که در هر کس باشد (آثارش) به خود او بر می گردد: ظلم کردن، فریب دادن و تخلف از وعده.

امام علی(ع):

لیس من فرائض الله شیء الناس اشد علیه اجتماعاً مع تفرق اهوائهم و تشتت آرائهم من تعظیم الوفاء بالعهد؛

هیچ یک از فرائض الهی همانند وفای به عهد نیست که مردم با هم خواسته های گوناگون و دیدگاههای مختلف، بیشتر بر آن اتفاق نظر

داشته باشند.

امام علی(ع):

و إیاک ... ان تعدهم فتنع موعدک بخلفک ... فان الخلف یوجب المقمت عند الله و الناس؛

پرهیز از خلف وعده که آن موجب نفرت خدا و مردم از تو می شود.

امام علی(ع):

لا تعدن عده لا تنق من نفسک بانجازها؛

وعده ای نده که از وفای به آن اطمینان نداری.

امام علی(ع):

لا تعتمد علی موده من لا یوفی بعهده؛

به دوستی که به عهد خود وفا نمی کند اعتماد نکن.

امام سجاد(ع):

قلت لعلی بن الحسین(ع): اخبرنی بجمیع شرایع الدین قال(ع): قول الحق و الحکم بالعدل و الوفاء بالعهد؛

به امام سجاد(ع): عرض کردم: مرا از تمام دستورهای دین آگاه کنید امام(ع) فرمودند: حقگویی، قضاوت عادلانه و وفای به عهد.

22- گذشت

امام علی(ع):

العفو تاج المکارم؛

گذشت، اوج بزرگواریهاست.

رسول اکرم(ص):

إذا اوقف العباد نادى مناد: ليقم من أجره على الله و ليدخل الجنة قيل: من ذا الذى أجره على الله؟ قال: العافون عن الناس؛

هنگامی که بندگان در پیشگاه خدا می ایستند، آواز دهنده ای ندا دهد: آن کس که مزدش با خداست بر خیزد و به بهشت رود. گفته می

شود: چه کسی مزدش با خداست؟ می گوید: گذشت کنندگان از مردم.

رسول اکرم(ص):

من کثر عفوہ مد فی عمره؛

هرکس پر گذشت باشد، عمرش طولانی شود.

امام رضا(ع):

ما التقت فئتان قط إلا نصر أعظمهما عفواً؛

هرگز دو گروه با هم رویاروی نشدند، مگر این که با گذشت ترین آنها پیروز شد.

رسول اکرم(ص):

من عفا عن مظلمه أبد له الله بها عزاً فى الدنيا و الآخرة؛

هرکس از ظلمی که در حق او شده گذشت کند، خداوند به جای آن در دنیا و آخرت به او عزت می بخشد.

امام حسین(ع):

إن أعفى الناس من عفا عند قدرته؛

با گذشت ترین مردم، کسی است که در زمان قدرت داشتن، گذشت کند.

رسول اکرم(ص):

تعافوا تسقط الضغائن بینکم؛

از یکدیگر گذشت کنید، تا کینه های میان شما از بین برود.

امام رضا(ع):

فی قوله تعالى: (فاصفح الصفح الجمیل) - : عفو من غیر عقوبه و لا تعنیف و لا عتب؛

درباره آیه (پس گذشت کن گذشتی زیبا...) فرمودند: مقصود، گذشت بدون مجازات و تندی و سرزنش است.

امام علی(ع):

شر الناس من لا یعفو عن الزله و لا یستر العوره؛

بدترین مردم کسی است که خطای دیگران را نبخشد و عیب را نبوشاند.

امام علی(ع):

جاز بالحسنه و تجاوز عن السيئه ما لم يكن ثلماً في الدين أو وهناً في سلطان الإسلام؛

(بدی یا خوبی را) به نیکی پاداش ده و از بدی درگذر، به شرط آن که به دین لطمه ای نزنند یا در قدرت اسلام ضعفی پدید نیآورد.

23- راستگویی

امام صادق(ع):

إن الله عزوجل لم يبعث نبياً إلا بصدق الحديث و أداء الأمانة إلى البر و الفاجر؛

خدای عزوجل هیچ پیامبری را نفرستاد، مگر با راستگویی، و برگرداندن امانت به نیکوکار و یا بدکار.

امام صادق(ع):

إن الصادق أول من يصدق الله عزوجل يعلم أنه صادق و تصدقه نفسه تعلم أنه صادق؛

راستگو را نخستین کسی که تصدیق می کند، خدای عزوجل است که می داند او راستگوست و نیز نفس او تصدیقش می کند که می

داند راستگوست.

رسول اکرم(ص):

يا على اصدق و إن ضرک في العاجل فإنه ينفعک في الآجل و لا تکذب و إن ينفعک في العاجل فإنه يضرک في الآجل؛

ای علی راست بگو اگر چه در حال حاضر به ضرر تو باشد ولی در آینده به نفع توست و دروغ نگو اگر چه در حال حاضر به نفع تو

باشد ولی در آینده به ضرر توست.

امام علی(ع):

أربع من أعطيهن فقد أعطى خير الدنيا و الآخره صدق حدیث و أداء أمانة و عفه بطن و حسن خلق؛

چهار چیز است که به هرکس داده شود خیر دنیا و آخرت به او داده شده است: راستگویی، اداء امانت، حلال خوری و خوش اخلاقی.

امام علی(ع):

الصادق عی شفا منجاة و کرامه و الکاذب علی شرف مهواه و مهانه؛

راستگو در آستانه نجات و بزرگواری است و دروغگو در لبه پرتگاه و خواری.

امام صادق(ع):

لا تغتروا بصلاتهم و لا بصيامهم، فإن الرجل ربما لهج بالصلاه و الصوم حتی لو ترکه استوحش، ولكن اختبر وهم عند صدق الحدیث و

أداء الأمانة؛

فریب نماز و روزه مردم را نخورید، زیرا آدمی گاه چنان به نماز و روزه خو می کند که اگر آنها را ترک گوید، احساس ترس می کند،

بلکه آنها را به راستگویی و امانتداری بیازمایید.

رسول اکرم(ص):

إذا رأيت من أخيك ثلاث خصال فارجه: الحياء و الأمانة و المصدق؛

هرگاه در برادر (دینی) سه صفت دیدی به او امیدوار باش: حیا، امانتداری و راستگویی.

امام علی(ع):

المؤمن صدوق اللسان بذول الإحسان؛

مؤمن بسیار راستگو و بسیار نیکوکار است.

امام صادق (ع):

من صدق لسانه زکی عمله:

هرکس راستگو باشد عملش پاکیزه می شود و رشد می کند.

امام علی (ع):

یبلغ الصادق بصدقه ما یبلغه الکاذب باحتیاله؛

راستگو، با راستگویی خود به همان می رسد که دروغگو با حيله گری خود.

24- دروغگویی

رسول اکرم (ص):

إن رجلاً أتى سيدنا رسول الله (ص) فقال: يا رسول الله علمني خلقاً يجمع لي خيرا الدنيا و الآخرة فقال (ص): لا تكذب؛

مردی به رسول خدا (ص) عرض کرد: به من اخلاقی بیاموزید که خیر دنیا و آخرت در آن جمع باشد، حضرت فرمودند: دروغ نگو.

امام علی (ع):

ليس الكذب من خلائق الإسلام؛

دروغگویی از اخلاق اسلام نیست.

امام علی (ع):

(علامه) الإيمان أن تؤثر الصدق حيث يضرک علی الکذب حيث ينفعک؛

(نشانه) ایمان، این است که راستگویی را هر چند به زیان تو باشد بر دروغگویی، گرچه به سود تو باشد، ترجیح دهی.

رسول اکرم (ص):

أنا زعيم بيوت في ربض الجنة، و بيت في وسط الجنة، و بيت في أعلى الجنة لمن ترك المراء و إن كان محقاً، و لمن ترك الكذب و إن

كان هازلاً، و لمن حسن خلقه؛

من بر کسی که مجادله را رها کند، هر چند حق با او باشد و کسی که دروغ نگوید، هر چند به شوخی باشد و کسی که اخلاقش را نیکو

گرداند، خانه ای در حومه بهشت و خانه ای در مرکز بهشت و خانه ای در بالای بهشت ضمانت می کنم.

امام سجاد (ع):

اتقوا الکذب الصغیر منه و الکبیر، فی کل جد و هزل فإن الرجل إذا کذب فی الصغیر اجترأ علی الکبیر؛

از دروغ کوچک و بزرگش، جدی و شوخیش بپرهیزید، زیرا انسان هرگاه در چیز کوچک دروغ بگوید، به گفتن دروغ بزرگ نیز جرئت

پیدا می کند.

رسول اکرم (ص):

الکذب ینقص الرزق؛

دروغ، روزی را کم می کند.

امام علی (ع):

یکتسب الکاذب بکذبه ثلاثاً: سخط الله علیه و استهانه الناس به و مقت الملائکه له؛

دروغگو با دروغگویی خود سه چیز بدست می آورد: خشم خدا را نسبت به خود، نگاه تحقیر آمیز مردم را نسبت به خود و دشمنی

فرشتگان را نسبت به خود.

امام صادق (ع):

إن مما أعان الله (به) على الكذابين النسيان؛

از جمله کمکهای خداوند بر ضد دروغگویان فراموشی است.

رسول اکرم(ص):

عبد الله بن عامر: دعنتی اُمی یوماً و رسول الله(ص) قاعد فی بیتنا، فقالت: ها تعال اعطک، فقال لها رسول الله(ص) ما أردت أن تعطیه؟

قالت: أردت أن اعطیه تمراً، فقال لها رسول الله(ص) أما إنک لو لم تعطه شیئاً کتبت علیک کذبه؛

عبدالله بن عامر: روزی رسول خدا(ص) در خانه ما نشستند. مادرم مرا صدا زد و گفت: بیا به تو(چیزی) بدهم. رسول خدا(ص) به

او فرمودند: می خواهی چه به او بدهی؟ عرض کر: می خواهم خرمایی به او بدهم. رسول خدا(ص) به مادرم فرمودند: بدان که اگر

چیزی به او ندهی، دروغ برایت نوشته می شود.

رسول اکرم(ص):

إن الله عزوجل أحب الكذب فی الصلاح و أبغض الصدق فی الفساد؛

خداوند عزوجل، دروغی را که باعث صلح و آشتی شود دوست دارد و از راستی که باعث فتنه شود بیزار است.

25- گشاده رویی

امام علی(ع):

البشر أول البر؛

گشاده رویی، سرآغاز نیکی است.

رسول اکرم(ص):

حسن البشر یذهب بالسخیمه؛

گشاده رویی کینه را از بین می برد.

امام علی(ع):

البشر شیمه الحر؛

گشاده رویی خوی آزاده است.

رسول اکرم(ص):

کن بشاشاً فإن یحب البشاشین و یبغض العبوس کریه الوجه؛

گشاده رو باش که خداوند انسان های گشاده رو را دوست دارد و با اخموی ترشرو دشمن است.

امام علی(ع):

بشرک یدل علی کرم نفسک؛

گشاده رویی تو نشانگر بزرگواری و کرامت نفس توست.

امام صادق(ع):

صنائع المعروف و حسن البشر یکسبان المعبه و یدخلان الجنه و البخل و عبوس الوجه یبعدان من الله و یدخلان النار؛

نیکوکاری و گشاده رویی، محبت آورند و به بهشت می برند و بخل و ترشروی از خدا دور می کنند و به دوزخ برند.

امام علی(ع):

بالبشر و بسط الوجه یحسن موقع البذل؛

با گشاده رویی و خوشرویی، بخشش ارزش پیدا می کند.

رسول اکرم (ص):

إنکم لن تسعوا الناس بأموالکم فالقوهم بطلاقه الوجه و حسن البشر؛

شما هرگز نمی توانید با اموال خود همه مردم را بهره مند سازید، پس با آنان با گشاده رویی تمام برخورد کنید.

امام علی (ع):

إذا لقيتم إخوانکم فتصافحوا و أظهروا لهم البشاشه و البشر تفرقوا ما علیکم من الأوزار ذهب؛

هرگاه با برادران خود روبرو شدید و دست دادید و خوشرویی و گشاده رویی نشان دادید، هنگام جدا شدن گناهانتان ریخته است.

رسول اکرم (ص):

بسط الوجه زينه الحلم؛

گشاده رویی زینت بردباری است.

26- حیا

امام علی (ع):

الحياء مفتاح كل الخير؛

حیا کلید همه خوبی هاست.

رسول اکرم (ص):

الحياء زينه الإسلام؛

حیا زینت اسلام است.

رسول اکرم (ص):

إن الله يحب الحيي الحليم العفيف المتعفف؛

خداوند انسان با حیای بردبار پاک دامنی را که پاکدامنی می ورزد، دوست دارد.

امام کاظم (ع):

الحياء من الأيمان و الأيمان في الجنة و البذاء من الجفاء و الجفاء في النار؛

حیا از ایمان و ایمان در بهشت است و بدزبانی از بی مهری و بدرفتاری است و بدرفتاری در جهنم است.

امام صادق (ع):

الحياء على وجهين فمنه ضعف و منه قوه و إسلام و إيمان؛

حیا بر دو گونه است: یکی حیای ضعف و ناتوانی و دیگری حیای قدرت و اسلام و ایمان.

رسول اکرم (ص):

الحياء عشره أجزاء فتسعه في النساء و واحد في الرجال؛

حیا ده جز دارد، نه جزء آن در زنان است و یک جزء در مردان.

امام علی (ع):

غايه الحياء أن يستحيي المرء من نفسه؛

اوج حیا این است که آدمی از خودش حیا کند.

امام علی (ع):

ثلاث لا يستحيي منهن: خدمه الرجل ضيفه و قيامه عن مجلسه لأبيه و معلمه و طلب الحق و إن قل:

از سه کار حیا نباید کرد: خدمت به میهمان، از جا برخاستن در برابر پدر و آموزگار خویش و طلب حق گرچه اندک باشد.
امام علی(ع):

الحیاء من الله یمحو کثیراً من الخطایا؛

حیا از خدا بسیاری از گناهان را پاک می کند.

رسول اکرم(ص):

أما الحیاء فیتشعب منه اللین، و الرأفة، و المراقبه لله فی السر و العلانیه، و السلامه، و اجتناب الشر، و البشاشه، و السماحه، و الظفر، و حسن الثناء علی المرء فی الناس، فهذا ما أصاب العاقل باحیاء، فطوبی لمن قبل نصیحه الله و خاف فضیحته؛
اما شاخه های حیا عبارتند از: نرمش، مهربانی، در نظر داشتن خدا در آشکار و نهان، سلامت، دوری از بدی، خوشرویی، گذشت، بخشندگی، پیروزی و خوشنامی در میان مردم، اینها فوایدی است که خردمند از حیا می برد. خوشا بحال کسی که نصیحت خدا را بپذیرد و از رسوایی خودش بترسد.

27- مدارا

رسول اکرم(ص):

أمرنی ربی بمداراه الناس کما أمرنی بأداء الفرائض؛

پروردگارم، همان گونه که مرا به انجام واجبات فرمان داده، به مدارا کردن با مردم نیز فرمان داده است.

رسول اکرم(ص):

أعقل الناس أشدهم مداراه للناس.

عاقل ترین مردم کسی است که بیشتر با مردم مدارا کند.

رسول اکرم(ص):

من أعطی حظه من الرفق فقد أعطی حظه من خیر الدنیا و الآخره؛

هرکس را که بهره ای از مدارا داده اند، بدون شک بهره اش را از خیر دنیا و آخرت داده اند.

رسول اکرم(ص):

ما کان الرفق فی شیء إلا زانه؛

مدارا با چیزی همراه نشد مگر آن که آن را زینت بخشید.

رسول اکرم(ص):

إن الله یحب الرفق و یعین علیه؛

خداوند مدارا را دوست دارد و انسان را بر انجام آن یاری می کند.

امام علی(ع):

لیس الحکیم من لم یدار من لا یجد بدأ من مداراته؛

حکیم نیست آن کس که مدارا نکند با کسی که چاره ای جز مدارا کردن با او نیست.

رسول اکرم(ص):

إن الأنبیاء إنما فضلهم الله علی خلقه بشده مداراتهم لأعداء دین الله و حسن تقیتهم لأجل إخوانهم فی الله؛

خداوند از این رو پیامبران را بر دیگر مردمان برتری داد که با دشمنان دین خدا بسیار با مدارا رفتار می کردند و برای حفظ برادران همکیش خود نیکو تقیه می کردند.

امام حسین (ع):

من أحجم عن الرأي و عييت به الحيل كان الرفق مفتاحه؛

هرکس فکرش به جایی نرسد و راه تدبیر بر او بسته شود، کلیدش مدارا است.

امام صادق (ع):

فی قوله تعالى (و قولوا للناس حسناً) - : أى للناس كلهم مؤمنهم و مخالفهم، أما المومنون فيبسط لهم وجهه، و أما المخالفون فيكلمهم بالمداراه لا اجتذابهم إلى الايمان، فإنه بأيسر من ذلك يكف شرورهم عن نفسه، و عن إخوانه المؤمنين؛

درباره آیه (و با مردم سخن نیکو گوید) فرمود: مقصود همه مردمان اعم از مؤمن و کافر است. اما با مؤمنان باید گشاده رو بود و اما با کافران باید به نرمی و مدارا سخن گفت، تا به سوی ایمان کشیده شوند و کمترین ثمرش این است که خود و برادران مؤمنش را از گزند آنان مصون می دارد.

امام علی (ع):

دار الناس تأمن غوائلهم و تسلم من مكائدهم؛

با مردم مدارا کن، تا از گزندهایشان در امان باشی و از نیرنگهایشان سالم بمانی.

28- انصاف

رسول اکرم (ص):

لأمير المؤمنين (ع) ألا اخبركم، بأشبهكم بي خلقاً؟ قال: بلى يا رسول الله قال: أحسنكم خلقاً، و أعظمكم حليماً، و أبركم بقرابته و أشدكم من نفسه إنصافاً؛

به امیرالمؤمنین (ع) فرمودند: آیا تو را خیر ندهم که اخلاق کدام یک از شما به من شبیه تر است؟ عرض کردند: آری، ای رسول خدا. فرمودند: آن کس که از همه شما خوش اخلاق تر و بردبارتر و به خویشاوندانش نیکوکارتر و با انصاف تر باشد.

امام علی (ع):

الإنصاف أفضل الفضائل؛

انصاف، برترین ارزشهاست.

امام علی (ع):

الإنصاف يرفع الخلاف و يوجب الائتلاف؛

انصاف، اختلافات را از بین می برد و موجب الفت و همبستگی می شود.

امام علی (ع):

من أنصف أنصف؛

هرکس با انصاف باشد، انصاف می بیند.

امام علی (ع):

زكاه القدره الإنصاف؛

زکات قدرت، انصاف است.

امام صادق (ع):

من أنصف الناس من نفسه رضى به حكماً لغيره؛

هرکس با مردم منصفانه رفتار کند، دیگران داوری او را می پذیرند.

امام علی(ع):

أعدل الناس من أنصف من ظلمه؛

عادل ترین مردم کسی است که با کسی که به او ظلم کرده با انصاف رفتار کند.

رسول اکرم(ص):

من واسی الفقير و أنصف الناس من نفسه فذلك المؤمن حقاً؛

هرکس به نیازمند کمک مالی کند و با مردم منصفانه رفتار نماید چنین کسی مؤمن حقیقی است.

امام علی(ع):

أنصف الناس من نفسك و أهلک و خاصتک و من لک فيه هوی و اعدل فی العدو و الصدیق؛

خودت و خانواده ات و نزدیکانت و کسانی که به آنان علاقه داری، با مردم منصفانه رفتار کنی و با دوست و دشمن به عدالت رفتار کن.

رسول اکرم(ص):

أنصف الناس من نفسك و انصح الأمة و ارحمهم فإذا كنت كذلك و غضب الله علی أهل بلده أنت فيها و أراد أن ينزل علیهم العذاب نظر

إلیک فرحمهم بک، يقول الله تعالی: (و ما کان ربک لیهلك القرى بظلم و أهلها مصلحون)؛

با مردم منصفانه رفتار کن و نسبت به آنان خیر خواه و مهربان باش، زیرا اگر چنین بودی و خداوند بر مردم آبادی که تو در آن به سر می

بری خشم گرفت و خواست بر آنان عذاب فرو فرستد، به تو نگاه می کند و به خاطر تو به آن مردم رحم می کند. خدای متعال می

فرماید(و پروردگار تو (هرگز) بر آن نبوده است که شهرهایی را که مردمش درستکارند، به ستمی هلاک کند).

29- دوستی

لقمان حکیم(ره):

یا بنی لا تعد بعد تقوی الله من أن تتخذ صاحباً صالحاً.

فرزندم بعد از تقوای الهی از گرفتن دوست شایسته نگذر.

رسول اکرم(ص):

من أراد الله به خیراً رزقه الله خلیلاً صالحاً؛

هرکس که خداوند برای او خیر بخواهد، دوستی شایسته نصیب وی خواهد نمود.

لقمان حکیم(ره):

یا بنی اتخذ ألف صدیق و ألف قلیل و لا تتخذ عدواً واحداً و الواحد کثیر؛

فرزندم هزار دوست بگیر که هزار دوست هم کم است و یک دشمن مگیر که یک دشمن هم زیاد است.

رسول اکرم(ص):

الجلس الصالح خیر من الوحده، و الموحده خیر من جلس السوء؛

هم نشین خوب، از تنهایی بهتر است و تنهایی از هم نشین بد بهتر است.

امام علی(ع):

من لم يقدم فی اتخاذ الإخوان الاعتبار دفعه الاغترار إلى صحبه الفجار؛

هرکس در انتخاب برادران(دوستان) امتحان را مقدم ندارد، فریب خوردگی او را به مصاحبت با بدکاران می کشاند.

امام علی(ع):

خیر إخوانک من دعاک إلى صدق المقال بصدق مقاله و ندبک إلى أفضل الأعمال بحسن أعماله؛

بهترین برادرانت (دوستت)، کسی است که با راستگویی اش تو را به راستگویی بخواند و با اعمال نیک خود، تو را به بهترین اعمال برانگیزد.

امام صادق (ع):

لا ینبغی للمراء المسلم أن یواخی الفاجر و لا الأحمق و لا الکذاب؛
سزاوار نیست که مسلمان با بدکار و احمق و دروغگو رفاقت کند.

رسول اکرم (ص):

ثلاثه تخلص الموده: إهداء العیب، و حفظ الغیب، و المعونه فی الشده؛

سه چیز دوستی را یکرنگ می سازد: هدیه کردن عیب های یکدیگر، در غیبت دوست پاس خاطر او را داشتن و بدگویی نکردن و یاری رساندن در سختی.

امام علی (ع):

الصدیق من کان ناهياً عن الظلم و العدوان معیناً علی البر و الإحسان؛

دوست، کسی است که از ظلم و تجاوزگری باز دارد و بر انجام خوبی و نیکی یاری کند.

امام علی (ع):

و ابدل... للعامة بشرک و محبتک و لعدوک عدلک و إنصافک...؟

گشاده رویی و دوستی ات را برای عمومی مردم و عدالت و انصافت را برای دشمنت بکار گیر.

30- مشورت

رسول اکرم (ص):

ما یستغنی رجل عن مشوره؛

هیچ کس از مشورت بی نیاز نیست.

امام حسن (ع):

ما تشاور قوم إلا هدوا إلی رشدهم؛

هیچ ملتی با هم مشورت نکردند مگر آن که راه درست خود را پیدا کردند.

امام علی (ع):

خیر من شاورت ذواللنهی و العلم و اولوا التجارب و الحزم؛

بهترین کسی که با او مشورت کنی کسی است که صاحب عقل و علم و تجربه ها و دور اندیشی باشد.

امام علی (ع):

من استبد برأیه هلك و من شاور الرجال شارکها فی عقولها؛

هرکس خود رأی شد هلاک می شود و هرکس با افراد صاحب نظر مشورت کند در عقل آنان شریک می شود.

رسول اکرم (ص):

مشاوره العاقل الناصح رشد و یمن و توفیق من الله فإذا أشار علیک الناصح العاقل فایاک و الخلاف فإن فی ذلك العطب؛

مشورت کردن با عاقل خیرخواه مایه هدایت و میمنت است و توفیقی است از جانب خداوند، پس هرگاه خیرخواه عاقل تورا راهنمایی کرد، مبدا مخالفت کنی که موجب نابودی می شود.

امام علی (ع):

شاوور فی امورک الذین یخشون الله ترشد؛

در کارهای خود با افراد خدا ترس مشورت کن، تا راه درست را بیابی.

امام علی(ع):

لا تستشر الکذاب فإنه کالسراب یقرب علیک البعید و یبعه علیک القریب؛

با دروغگو مشورت نکن، چون دروغگو، مانند سراب، دور را در نظرت نزدیک نشان می دهد و نزدیک را دور.

رسول اکرم(ص):

من استشاره أخوه المؤمن فلم یمحضه النصیحه سلبه الله له؛

هرکس برادر مؤمنش با او مشورت کند و او صادقانه راهنمایش نکند، خداوند عقلش را از او بگیرد.

امام سجاد(ع):

حق المستشیران إن علمت أن له رأياً أشرت علیه و إن لم تعلم أرشدته إلی من یعلم؛

حق مشورت کننده این است، که اگر برای راهنمایی او نظر داری، راهنمایش کنی و اگر اطلاعی نداشته باشی او را به کسی که (در آن

زمینه) آگاهی دارد راهنمایی کنی.

رسول اکرم(ص):

یا علی لا تشاور جباناً فإنه یضیق علیک المخرج و لا تشاور البخیل فإنه یقصرک عن غایتک و لا تشاور حریصاً فإنه یزین لک شرها؛

ای علی با ترسو مشورت مکن، زیرا با او راه بیرون آمدن از مشکل را بر تو تنگ می کند و با بخیل مشورت مکن، زیرا او تو را از هدف

باز می دارد و با حریص مشورت مکن، زیرا او حریص بودن را در نظرت زیبا جلوه می دهد.

31- شجاعت

امام علی(ع):

الشجاعه عز حاضر، الجبن ذل ظاهر؛

شجاعت عزتی است آماده، ترس ذلتی است آشکار.

امام علی(ع):

الشجاعه نصره حاضره و فضیله ظاهره؛

شجاعت، نصرتی نقد و فضیلتی آشکار است.

امام علی(ع):

السخاء و الشجاعه غرائز شریفه، یضعها الله سیحانه فیمن أحبه و امتحنه؛

سخاوت و شجاعت خصلت های والایی هستند که خداوند سبحان آن دو را در وجود هرکس که دوستش داشته و او را آزموده باشد می

گذارد.

امام علی(ع):

جبلت الشجاعه علی ثلاث طبائع، لكل واحده منهن فضیله لیست للآخری: السخاء بالنفس و الأنفه من الذل و طلب الذکر ...؛

شجاعت بر سه خصلت سرشته شده که هر یک از آنها فضیلتی دارد که دیگری فاقد آن است: از خودگذشتگی، تن ندادن به خواری و

ذلت و نامجویی.

امام علی(ع):

ثمره الشجاعه الغیره؛

غیرت میوه شجاعت است.

امام صادق(ع):

ثلاثه لا تعرف إلا فی ثلاث مواطن: لا يعرف الحليم إلا عند الغضب و لا الشجاع إلا عند الحرب و لا أخ إلا عند الحاجة؛
سه کس اند که جز در سه جا شناخته نمی شوند: بردبار جز در هنگام خشم، شجاع جز در جنگ و برادر جز در هنگام نیازمندی.

امام علی(ع):

لا أشجع من لیب؛

شجاع تر از خردمند، وجود ندارد.

امام علی(ع):

لو تميزت الأشياء لكان الصدق مع الشجاعة و كان الجبن مع الكذب؛

اگر خصلت ها از یکدیگر متمایز و جدا شوند، هر آینه راستی با شجاعت باشد و بزدلی با دروغ.

امام علی(ع):

آفه الشجاعة إضاعه الحزم؛

آفت شجاعت، فرو گذاشتن دوراندیشی است.

امام علی(ع):

العدل أفضل من الشجاعة لأن الناس لو استعملوا العدل عموماً فی جميعهم لا ستغنوا عن الشجاعة؛

عدالت بهتر از شجاعت است زیرا اگر مردم همگی عدالت را درباره همه بکار گیرند از شجاعت بی نیاز می شوند.

32- بردباری

امام صادق(ع):

الحلم سراج الله... و الحلم يدور على خمسه أوجه: أن يكون عزيزاً فيذل أو يكون صادقاً فيتهم أو يدعو إلى الحق فيستخف به أو أن يؤذي
بلا جرم أو أن يطالب بالحق و يخالفوه فيه، فإن آتيت كلا منها حقه فقد اصبت...؛

بردباری چراغ خداست ... پنج چیز است که بردباری می طلبد: شخص عزیز باشد و خوار شود، راستگو باشد و نسبت ناروا داده شود،
به حق دعوت کند و سبکش بشمارند، بی گناه باشد و اذیت شود، حق طلبی کند و با او مخالفت کنند، اگر در هر پنج مورد، به حق
رفتار کنی، بردبار هستی ...

امام علی(ع):

الحلم غطاء سائر و العقل حسام قاطع، فاستر خلل خلقك بحلمك و قاتل هواك بعقلك؛

بردباری پرده ای پوشاننده و عقل شمشیری برنده است، پس عیبهای اخلاقی خود را با بردباری پوشان و با عقلت به جنگ هوا و هوس
برخیز.

امام علی(ع):

إن لم تكن حليماً فتحلم فإنه قل من تشبه بقوم إلا أوشك أن يكون منهم،

اگر بردبار نیستی خود را بردبار جلوه ده، زیرا کمتر کسی است که خود را شبیه گروهی کند و بزودی یکی از آنان نشود.

رسول اکرم(ص):

كاد الحليم أن يكون نبياً؛

آدم بردبار به پیامبری نزدیک است.

رسول اکرم(ص):

ليس بحليم من لم يعاشر بالمعروف من لابد له من معاشرته حتى يجعل الله من ذلك مخرجاً؛
بردبار نيست آن که با کسی که چاره ای جز معاشرت با او ندارد به نیکی معاشرت نکند تا این که خداوند برای او راه نجاتی از معاشرت با وی فراهم آورد.

امام علی(ع):

الحلم يطفى نار الغضب و الحده تؤجج إحراقه؛

بردباری آتش خشم را فرو می نشاند و تندى آن را شعله ور تر می کند.

امام علی(ع):

ليس الحليم من عجز فهجم و إذا قدر انتقم، إنما الحليم من إذا قدر عفا و كان الحلم غالباً على كل أمره؛

کسی که چون ناتوان شود هجوم برد و چون قدرت یابد انتقام گیرد بردبار نيست، بلکه بردبار کسی است که قدرت داشته باشد اما گذشت کند و بردباری بر تمامی امور او غالب باشد.

امام علی(ع):

من حلم عن عدوه ظفر به؛

هرکس در مقابل دشمن بردبار باشد بر او پیروز می شود.

امام علی(ع):

من غاظك بقیح السفه عليك، فغظه بحسن الحلم عنه؛

هرکس با زشتی سبکسری تو را خشمگین کرد تو با زیبایی بردباری او را به خشم آور.

رسول اکرم(ص):

فأما الحلم فممنه ركوب الجميل، وصحبه الأبرار و رفع من الضعه و رفع من الخساسة و تشهى الخير و تقرب صاحبه من معالى الدرجات و العفو و المهل و المعروف و الصمت فهذا ما يتشعب للعاقل بحلمه؛

حاصل بردباری: آراسته شدن به خوبیها، هم نشینی با نیکان، ارجمند شدن، عزیز گشتن، رغبت به نیکی، نزدیک شدن بردبار به درجات عالی، گذشت، آرامش و تأنی، احسان و خاموشی. اینها ثمره بردباری عاقل است.

33- خشم

رسول اکرم(ص):

الا ان خير الرجال من كان بطىء الغضب سريع الرضا؛

بدانید که بهترین انسان ها کسانی هستند که دیر به خشم آیند و زود راضی شوند.

رسول اکرم(ص):

ما تجرع عبد جرعه افضل عند الله من جرعه غيظ كظمها ابتغاء وجه الله؛

انسان هیچ جرعه ای ننوشید که نزد خدا از جرعه خشمی که برای رضای خدا فرو خورد بهتر باشد.

رسول اکرم(ص):

ان الغضب من الشيطان و ان الشيطان خلق من النار و انما تطفأ النار بالماء فاذا غضب احدكم فليتوضأ؛

خشم از شیطان و شیطان از آتش آفریده است و آتش با آب خاموش می شود. پس هرگاه یکی از شما به خشم آمد، وضو بگیرد.

رسول اکرم(ص):

الصرعه كل الصرعه الذى يغضب فيشتد غضبه و يحمر وجهه و يقشعر شعره فيصرع غضبه؛
كمال دلیری آن است که کسی خشمگین شود و خشمش شدت گیرد و جهره اش سرخ شود و موهایش بلرزد، اما بر خشم خود چیره گردد.

امام علی(ع):

بئس القرین الغضب: یدى المعائب و یدنى الشر و یباعد الخیر؛

خشم هم نشین بسیار بدی است: عیب ها را آشکار، بدی ها را نزدیک و خوبی ها را دور می کند.

امام علی(ع):

اقدر الناس على الصواب من لم يغضب؛

تواناترین مردم در تشخیص درست کسی است که خشمگین نشود.

امام صادق(ع):

لیس منا من لم یملک نفسه عند غضبه؛

کسی که هنگام خشم خوددار نباشد، از ما نیست.

امام صادق(ع):

من غضب عليك ثلاث مرات و لم یقل فیک سوءاً فاتخذہ لنفسک خلیلاً.

هرکس سه بار بر تو خشم گرفت ولی به تو بد نگفت، او را برای خود به دوستی انتخاب کن.

امام صادق(ع):

المؤمن اذا غضب لم یخرجه غضبه من حق و اذا رضی لم یدخله رضاه فی باطل و الذی اذا قدر لم یأخذ اکثر مما له؛

مؤمن چون خشمگین شود، خشمش او را از حق بیرون نبرد و چون خشنود شود، خشنودیش او را به باطل نکشاند و چون قدرت یابد

بیش از حق خود نگیرد.

امام هادی(ع):

الغضب علی من تملک لؤم؛

بر زیر دستان خشمگین شدن نشانه پستی است.

34- مردانگی

امام علی(ع):

المروءه اسم جامع لسائر الفضائل و المحاسن؛

مردانگی، نامی است که همه بزرگواریها و خوبیها را در بر می گیرد.

امام علی(ع):

مر علی قوم یتحدثون - فیم أنتم؟ فقالوا: نتذاکر المروءه، فقال: أو ما کفاکم الله فی کتابه إذا یقول: (إن الله یأمر بالعدل و الإحسان)

فالعدل الإنصاف و الإحسان التفضل، فما بعد هذا؟!؛

امام علی(ع) بر گروهی عبور کردند که در حال گفتگو بودند. فرمودند درباره چه سخن می گوئید؟ عرض کردند: درباره مردانگی گفتگو

می کنیم. فرمودند: آیا خداوند در کتاب خود پاسخ شما را نداده است، آنجا که می فرماید: (همانا خداوند به عدل و احسان فرمان می

دهد؟) عدل، انصاف است و احسان، نیکی و بخشش. غیر از اینها چیز دیگری هم هست؟

امام علی(ع):

المروءه اجتناب الرجل ما يشينه و اكتسابه ما يزينه؛

مردانگی، دوری کردن انسان است از آنچه مایه ننگ اوست و به دست آوردن آنچه که باعث آراستگی اوست.

امام علی(ع):

جماع المروءه أن لا تعمل فی السر ما تستحیی منه فی العلانیه؛

اساس مردانگی، این است که در پنهان، کاری را نکنی که در آشکار از انجام آن شرم داشته باشی.

امام علی(ع):

يستدل علی مروءه الرجل بیث المعروف و بذل الإحسان و ترک الامتنان؛

نشانه مردانگی انسان، به همه نیکی کردن و احسان نمودن و منت نگذاشتن است.

امام علی(ع):

اصل المروءه الحیاء و ثمرتها العفءه؛

ریشه مردانگی حیا و میوه اش پاکدامنی است.

امام علی(ع):

من تمام المروءه أن تنسی الحق لك و تذكر الحق علیك؛

از کمال مردانگی است که حقی را که بر گردن دیگران داری، فراموش کنی و حقی را که دیگران بر گردن تو دارند، به یاد داشته باشی.

امام علی(ع):

بالصدق و الوفاء تكمل المروءه لأهلها؛

با صداقت و وفاداری، مردانگی به کمال می رسد.

رسول اکرم(ص):

المروءه إصلاح المال؛

مردانگی، اصلاح ثروت است.

امام علی(ع):

اقبلوا ذوی المروء آت عشراتهم، فما يعتر منهم عاثر إلا وید الله بیده یرفعه؛

از لغزش جوانمردان در گذرید، زیرا که هیچ یک از آنان نلغزد، مگر این که دست خداوند دستش را بگیرد و او را بلند کند.

35- سخاوت

امام علی(ع):

السءاء یکسب المحبه و یزین الأخلاق؛

سخاوت، محبت آور و زینت اخلاق است.

امام صادق(ع):

السءاء من أخلاق الأنبیاء، و هو عماد الإیمان، و لا یكون مؤمن إلا سءیاً، و لا یكون سءیاً إلا ذو یقین و همه عالیه؛ لأن السءاء شعاع نور

الیقین، و من عرف ما قصد هان علیه ما بذل؛

سخاوت از اخلاق پیامبران و ستون ایمان است. هیچ مؤمنی نیست مگر آن که بخشنده است و تنها آن کس بخشنده است که از یقین و

همت والا برخوردار باشد؛ زیرا که بخشندگی پرتو نور یقین است. هرکس هدف را بشناسد بخشش بر او آسان شود.

رسول اکرم(ص):

السخی قریب من الله، قریب من الناس، قریب من الجنة؛ سخاوتمند به خدا، مردم و بهشت نزدیک است.

امام صادق(ع):

السخاء ما كان ابتداءً فاما ما كان من مسأله فحیاء و تدمم؛

سخاوت آن است که بی درخواست انجام گیرد، اما سخاوتی که در مقابل درخواست باشد ناشی از شرمندگی و برای فرار از سرزنش است.

امام رضا(ع):

السخی يأكل من طعام الناس لیأكلوا من طعامه، و البخیل لا يأكل من طعام الناس لئلا يأكلوا من طعامه؛

سخاوتمند از غذای مردم می خورد، تا مردم از غذای او بخورند اما بخیل از غذای مردم نمی خورد تا آنها نیز از غذای او نخورند.

رسول اکرم(ص):

طعام السخی دواء و طعام الشحیح داء؛

غذای سخاوتمند، داروست و غذای بخیل، درد.

امام صادق(ع):

لما سئل عن حد السخاء -: نخرج من مالک الحق الذی أوجه الله علیک، فتضعه فی موضعه؛

در پاسخ به سؤال از مرز سخاوت فرمودند: حقوقی را که خداوند بر اموال تو واجب کرده است، خارج کنی و آن را در جای خودش قرار دهی.

رسول اکرم(ص):

السخی بما ملک و أراد به وجه الله، و أما السخی فی معصیه الله فحمال سخط الله و غضبه و هو أبخل الناس علی نفسه فکیف لغيره!؛

سخاوتمند کسی است که از اموال خود و برای رضای خدا سخاوت داشته باشد، اما کسی که در راه معصیت خدا دست و دل باز باشد،

بارکش ناخشنودی و خشم خداست. چنین کسی بخیل ترین مردمان نسبت به خود است چه رسد به دیگران.

امام حسن عسگری(ع):

إن للسخاء مقداراً فإن زاد علیه فهو سرف؛

سخاوت اندازه ای دارد که اگر از آن فراتر رود اسراف است.

رسول اکرم(ص):

إن الله یبغض البخیل فی حیاته، السخی عند وفاته؛

خداوند از کسی که در زندگی بخیل باشد و در هنگام مرگ سخی شود، نفرت دارد.

36- اسراف

امام صادق(ع):

إن السرف یورث الفقر و إن القصد یورث الغنی؛

اسراف باعث فقر و میانه روی موجب بی نیازی می شود.

امام باقر(ع):

یا بنی علیک بالحسنه بین السیتین تمحوهما قال: و کیف ذلک یا أبه؟ قال: مثل قوله، (و الذین إذا أنفقوا لم یسرفوا و لم یقتروا)؛

امام باقر(ع) به فرزندش امام صادق(ع) فرمودند: تو را سفارش می‌کنم به انجام کار خیر وسط دو کار بد تا آن دو را محو کند، امام صادق(ع) سؤال کردند چگونه چنین چیزی ممکن است؟ امام فرمودند: همانطور که قرآن می‌گوید مؤمنین کسانی هستند که وقتی خرج می‌کنند اسراف و یا سختگیری نمی‌کنند(اسراف و سختگیری هر دو بدند و میانه روی وسط آنها خوب است).

امام صادق(ع):

ليس فيما أصلح البدن أسراف ... إنما الإسراف فيما أتلف المال و أضر بالبدن؛
در آنچه بدن را سالم نگه می‌دارد اسراف نیست بلکه اسراف در چیزهایی است که مال را از بین می‌برد و به بدن صدمه بزند.

امام صادق(ع):

للمسرف ثلاث علامات: يكثر ما ليس له و يلبس ما ليس له و يأكل ما ليس له؛
اسراف کننده سه نشانه دارد: آنچه در شأنش نیست خریداری می‌کند، آنچه در شأنش نیست.

امام صادق(ع):

من أنفق شيئاً في غير طاعة الله فهو مبذر و من أنفق في سبيل الخير فهو مقتصد؛
هرکس مالی را در غیر طاعت خداوند خرج کند، اسرافکار و هر کس که در راه خیر خرج نماید، میانه رو است.

رسول اکرم(ص):

يا على أربعة يذهبن ضياعاً: الأكل على الشبع و السراج في القمر و الزرع في السبخة و الصنعيه عند غير أهلها؛
ای علی چهار چیز هدر می‌رود: 1- خوردن از سیری، 2- روشن کردن چراغ در مهتاب(جائی که روشن است)، 3- زراعت در زمینی که شوره زار است، 4- نیکی کردن به کسی که لایق آن نیست.

امام صادق(ع):

روی أنه نظر الصادق إلى فاكهه قد رميت من دارة لم يستقص أكلها فغضب و قال: ما هذا إن كنتم شبعتم فإن كثيراً من الناس لم يشبعوا فأطعموه من يحتاج اليه؛

نقل شده است که امام صادق(ع) مشاهده کردند که سببی را نیم خورده از خانه بیرون انداخته اند، خشمگین شدند و فرمودند: اگر شما سیر هستید، خیلی از مردم گرسنه اند خوب بود آن را به نیازمندش می‌دادید.

امام علی(ع):

فدع الإسراف مقتصداً و اذكر في اليوم غداً و أمسك من المال بقدر ضرورتك و قدم الفضل ليوم حاجتك؛
اسراف را رها کن و میانه روی در پیش گیر و امروز به یاد فردا باش و از مال به اندازه ضرورت نگه دار و اضافی آن را برای روز نیازمندیت(قیامت) پیش فرست.

امام صادق(ع):

لما سئل عن أدنى الأسراف -: إبدالك ثوب صونك و إهراقك فضل إنائك ...؛
در پاسخ به سؤال از کم‌ترین حد اسراف فرمودند: کم‌ترین اندازه آن این است که لباس بیرون را لباس خانه دم دستی قرار دهی و ته مانده ظرفت را دور بریزی.

امام علی(ع):

الأسراف مذموم في كل شيء إلا في أفعال البر؛
اسراف در هر چیزی ناپسند است، مگر در کارهای خیر.

امام علی(ع):

أُنعِمَ الناسَ عيشاً من منحه الله سبحانه القناعه و أصلح له زوجه؛

خوش ترین زندگی را کسی دارد که خداوند سبحان قناعت را ارزانش داشته و همسری پاک و شایسته نصیبش گردانیده است.

حدیث قدسی:

أوحى الله تعالى داود(ع) وضعت الغنى فى القناعه و هم يطلبونه فى كثره المال فلا يجدونه؛

خداوند متعال به داود(ع) وحی کرد: من بی نیازی را در قناعت نهاده ام، اما مردم آن را در فراوانی مال می جویند. از این رو نمی یابندش.

امام علی(ع):

من قنعت نفسه عز معسراً؛

هرکس قانع باشد، در عین تنگدستی با عزت است.

امام علی(ع):

ثمره القناعه الإجمال فى المكتسب و العزوف عن الطلب؛

میوه قناعت، میانه روی در کسب و کار است و خویشنداری از دست دراز کردن سوی مردم.

امام علی(ع):

فى صفة الأنبياء -: و لكن الله سبحانه جعل رسله اولى قوه فى عزائمهم و ضعفه فيما ترى الأعين من حالاتهم مع قناعه تملأ القلوب و

العيون غنى و خصاصه تملأ الأبصار و الأسماع اذى؛

در صفات پیامبران می فرماید: خداوند سبحان فرستادگان خود را دارای اراده هایی قوی قرار داد ولی از نظر ظاهر ضعیف بودند قناعتی داشتند که چشم و دلشان را سیر می کرد، هرچند اگر فقر و ناداری آنان معلوم می گشت، چشم ها و گوش ها را از ناراحتی لبریز می نمود.

امام صادق(ع):

انظر إلى من هو دونك فى المقدره ولا تنظر إلى من هو فوقك فى المقدره فإن ذلك أقنع لك بما قسم لك؛

به ناتوان تر از خودت، بنگر و به توانگر از خویش، منگر، زیرا که تو را به آنچه قسمت تو شده است قانع تر می سازد.

رسول اکرم(ص):

واقنع بما اوتيته يخف عليك الحساب؛

به آنچه داده شده ای قانع باش، تا حسابت سبک شود.

امام صادق(ع):

من رضى الله باليسير من المعاش رضى الله باليسير من العمل؛

هرکس به معاش (و روزی) اندک خدا خشنود باشد، خداوند به عمل اندک او خشنود شود.

امام علی(ع):

اقنعوا بالقليل من دنياكم لسلامه دينكم فإن المؤمن البلغه اليسيره من الدنيا تقنعه؛

برای سالم ماندن دیتان، به اندکی از دنیای خود قانع باشید، زیرا که مؤمن را اندکی که دنیای او را کفایت کند قانع می سازد.

امام صادق(ع):

اقنع بما قسم الله لك و لا تنظر إلى ما عند غيرك و لاتتمن ما لست نائله فإنه من قنع شيع و من لم يقنع لم يشيع وخذ حظك من آخرتك؛

به آنچه خداوند قسمت تو کرده قانع باش و به آنچه دیگران دارند چشم مدوز و آنچه را که بدان نمی رسی، آرزو مکن، زیرا کسی که قانع باشد، سیر می شود و کسی که قانع نباشد، سیر نمی شود و به فکر بهره آخرت باش.

38- حرص

رسول اکرم(ص):

إياكم والشح فإنما هلك من كان قبلکم بالشح امرهم بالبخل فبخلوا و أمرهم بالقطيعه فقطعوا أمرهم بالفجور ففجروا؛ از حرص پرهیزید که پیشینان شما در نتیجه حرص هلاک شدند، حرص آنها را به بخل وادار کرد و بخیل شدند. به قطع رحم وادار کرد و قطع رابطه کردند با خویشاوندان. به بدی وادارشان کرد و بدکار شدند.

امام علی(ع):

إن الدنيا مشغله عن غيرها و لم یصب صاحبها منها شيئاً إلا فتحت له حرصاً علیها و لهجاً بها و لن یستغنی صاحبها بما نال فیها عما لم یبلغه منها؛

براستی که دنیا آدمی را به کلی سرگرم خود می سازد و دنیا پرست به چیزی از آن نرسد، مگر آن که باب حرص و شیفتگی به آن بر رویش گشوده شود و به آنچه از این دنیا دست یافته اکتفا نمی کند تا در پی چیزی که بدست نیاورده نرود.

امام حسین(ع):

لیست العفه بما نعه رزقاً و لا الحرص بجالب فضلاً و إن الرزق مقسوم و الأجل محتوم و استعمال الحرص طالب المآثم؛ نه خودداری از حرام و ناپسند، مانع روزی می شود و نه حرص روزی بیشتر می آورد، که روزی تقسیم شده و اجل حتمی است و حرص به سوی گناه می کشد.

امام صادق(ع):

حرص الحرص خصلتین و لزمته خصلتان: حرم القناعه فافتقد الراحة و حرم الرضا فافتقد الیقین؛ حرص از دو خصلت محروم شده و در نتیجه دو خصلت را با خود دارد: از قناعت محروم است و در نتیجه آسایش را از دست داده است، از راضی بودن محروم است و در نتیجه یقین را از دست داده است.

امام باقر(ع):

مثل الحرص علی الدنيا مثل دوده القز: كلما ازدادت من القز علی نفسها لفاً كان أبعد لها من الخروج، حتی تموت غماً؛ مثل حرص به دنیا، مثل کرم ابریشم است که هرچه بیشتر دور خود بیافد خارج شدن از پیله بر او سخت تر می شود تا آن که از غصه می میرد.

امام علی(ع):

الحرص موقع فی کثیر العیوب؛

حرص انسان را به عیب های زیادی مبتلا می کند.

امام علی(ع):

أغنی الأغنیاء من لم یکن للحرص أسیراً؛

بی نیازترین بی نیازان کسی است که اسیر حرص نباشد.

امام علی(ع):

انتقم من الحرص بالقناعه کما تنتقم من العدو بالقصاص؛

از حرص، با قناعت انتقام بگیر، چنان که با قصاص از دشمن انتقام می گیری.

امام علی(ع):

اعظم الناس ذلاً الطامع الحريص المريب؛

ذلیل ترین مردم، کسی است که طمعکار، حریص و وسوسه گر باشد.

امام علی(ع):

إن البخل و الجبن و الحرص غرائز شتى يجمعها سوء الظن بالله؛

به درستی که بخل و ترس و حرص، غریزه ها و تمایلات متعدد و پراکنده ای هستند که سوءظن به خداوند آنها را جمع می کند.

39- رحم

رسول اکرم(ص):

إن الله رحيم يحب الرحيم يضع رحمته على كل رحيم؛

خداوند رحیم است و رحیم را دوست دارد و دست مهر خود را بر سر هر رحیمی می گذارد.

رسول اکرم(ص):

والذي نفسى بيده لا يدخل الجنة إلا رحيم، قالوا: (كلنا رحيم)، قال: لا حتى ترحم العامه،

سوگند به آن که جانم در دست اوست کسی جز شخص رحیم به بهشت نمی رود. عرض کردند: (همه ما دلرحم و مهربانیم)، فرمودند: نه، مگر آن گاه که به عموم مردم رحم کنید.

رسول اکرم(ص):

من رحم ولو ذبيحه عصفور رحمه الله يوم القيامة؛

هرکس حتی به لاشه گنجشکی رحم کند، خداوند در روز قیامت به او رحم خواهد کرد.

امام صادق(ع):

المؤمن ... ينصر المظلوم و يرحم المسكين. نفسه منه في عناء و الناس منه في راحة؛

مؤمن ... مظلوم را یاری می کند و به مسکین و درمانده رحم می نماید، جانش از او در رنج است و مردم از او در آسایش.

رسول اکرم(ص):

ارحم الصغیر و وقر الکبیر تکن من رفقائی؛

به کودکان رحم کن و بزرگسالان را احترام نما تا از دوستان من باشی.

امام علی(ع):

إنما ينبغي لأهل العصمه و المصنوع إليهم في السلامة أن يرحموا أهل الذنوب و المعصية و يكون الشكر هوم الغالب عليهم؛

شایسته است که افراد پاکدامن و بهره مند از سلامت، با گنهکاران و اهل معصیت، رحیم باشند و سپاسگزاری(حق) بر جان آنان چیره شود.

رسول اکرم(ص):

من لا يرحم لا يرحم و من لا يغفر لا يغفر له و من لا يتب لا يتوب الله عليه؛

هرکس رحم نکند به او رحم نشود، هرکس نبخشد بخشیده نشود و هرکس پوزش را نپذیرد، خداوند پوزش و توبه او را نخواهد پذیرفت.

امام علی(ع):

يا أيها الإنسان ما جرأك على ذنبك ...؟ أما ترحم من نفسك ما ترحم من غيرك؛

ای انسان، چه چیز تو را در گناه کردن گستاخ کرده است...؟! چرا همچنان که به دیگران رحم می کنی به خودت رحم نمی کنی؟! رسول اکرم (ص):

ارحموا عزیزاً ذل، و غنياً افتقر و عالماً ضاع فی زمان الجهال؛

به عزیزی که خوار گشته و ثروتمندی که فقیر شده و دانشمندی که در روزگار نادانان تباه گردیده است، رحم کنید. امام علی (ع):

ارحم من دونک یرحمک من فوقک و قس سهوه بسهوک و معصيته لک بمعصيتک لربک و فقره إلی رحمتک بفقرک إلی رحمه ربک؛
به زیر دست خود رحم کن تا بالا دستت به تو رحم کند و خطای او را با خطای خودت و نافرمانی اش از تو را با نافرمانی خود از پروردگارت و احتیاج او به ترحم تو را به احتیاجت به رحمت و بخشایش خدایت بسنج.

40- غبطه

امام صادق (ع):

إن المؤمن یغبط و لا یحسد و المنافق یحسد و لا یغبط؛

مؤمن غبطه می خورد و حسادت نمی ورزد، منافق حسادت می ورزد و غبطه نمی خورد.

غبطه آن است که آرزو کنی آنچه دیگری دارد، داشته باشی بدون اینکه آرزوی نابودی نعمت دیگری را داشته باشی و حسد آن است که بخواهی نعمتی را که دیگری دارد، نداشته باشد).

امام صادق (ع):

من کان آخر یومیه خیرهما فهو مغبوط؛

کسی که امروزش بهتر از دیروزش باشد، شایسته است که مورد غبطه قرار گیرد.

امام علی (ع):

أغبط الناس المسارع إلی الخیرات؛

شایسته ترین مردم که مورد غبطه قرار گیرد کسی است که برای انجام کار خیر سبقت می گیرد.

امام علی (ع):

ما المغبوط إلا من کانت همته نفسه لا یغبها عن محاسبتها و مطالبتها و مجاهدتها؛

شایسته نیست کسی مورد غبطه قرار گیرد، مگر کسی که همتش خودش باشد در این که از خودش حساب کشی کند و خودش را مؤاخذه نماید و در اصلاح خود بکوشد.

امام علی (ع):

إن المغبون من غبن عمره و إن المغبوط من أنفذ عمره فی طاعه ربه؛

بدرستی که زیانکار کسی است که عمرش را بیهوده تلف کند، و کسی که عمر خود را در اطاعت خدا بگذارند شایسته است مورد غبطه قرار گیرد.

رسول اکرم (ص):

رأی موسی (ع) رجلاً عند العرش فغبطه بمكانه فسأل عنه فقال: کان لا یحسد الناس علی ما آتاهم الله من فضله؛

حضرت موسی (ع) مردی را نزد عرش دید و به جایگاه او غبطه خورد و در مورد او سؤال کرد. به او گفته شد که او به آنچه خداوند از فضل خود به مردم داده است حسد نمی برد.

امام صادق (ع):

إنه قال لبعض شيعته - عليكم بالورع والاجتهاد، وصدق الحديث و أداء الأمانة و التمسك بما أنتم عليه، فإنما يغتبط أحدكم إذا انتهت نفسه إلى هاهنا، و أومی بیده إلى حلقة؛

امام صادق(ع) به بعضی از شیعیان خود فرمودند: بر شما لازم است پرهیزکاری و تلاش و راستگویی و امانت داری و چنگ زدن به مذهب خود، زیرا هریک از شما به هنگام جان دادن، غبطه او را خواهند خورد.

امام صادق(ع):

فی فضل زیاره الحسین بن علی(ع) و لقد حدثنی أبی(ع) أنه لم یخل مکانه منذ قتل من مصل یصلی علیه من الملائکه أو من الجن أو من الإنس أو من الوحش و ما من شیء إلا و هو یغبط زائرہ و یتمسح به و یر جو فی النظر إلیه الخیر لنظره إلی قبره؛

پدرم در فضیلت زیارت حسین بن علی(ع) فرمودند: جایگاه آن حضرت از آن زمان که کشته شده، از فرشته یا جن یا حیوان وحشی که بر آن حضرت درود می فرستد خالی نیست و هر چیزی غبطه زائر آن حضرت را می خورد و خود را به او می مالد و در نگاه کردن به زائر امام حسین(ع) امید خیر دارد زیرا او به قبر امام حسین(ع) نگاه کرده است.

رسول اکرم(ص):

یروی عن ربه تبارک و تعالی - حقت محبتی علی المتزاورین فی و حقت محبتی علی المتبازلین فی و هم علی منابر من نور یغبطهم النبیین و الصدیقون بمکانهم؛

خداوند متعال می فرماید: بر خود واجب کرده ام دوست داشتن کسانی را که به خاطر من به دیدار یکدیگر می روند و کسانی که در راه من به یکدیگر بخشش می نمایند، چنین کسانی(روز قیامت) بر منابری از نورند به گونه ای که پیامبران و صدیقین به جایگاه آنان غبطه می خورند.

رسول اکرم(ص):

ألا احدثکم عن أقوام لیسوا بأنبیاء و لا شهداء یغبطهم یوم القیامه الأنبیاء و الشهداء بمنازلهم من الله علی منابر من نور. قیل: من هم یا رسول الله؟ قال: هم اللذین یحبون عباد الله إلی الله و یحبون الله إلی عبادہ، قلنا: هذا حببوا الله إلی عبادہ، فکیف یحبون عباد الله إلی الله؟ قال: یأمرونهم بما یحب الله و ینهونهم عما یرکھ الله، فإذا أطاعوهم أحبهم الله؛

آیا آگاه کنم شما را از گروهی که نه از انبیا هستند و نه از شهداء ولی انبیا و شهداء در روز قیامت به مقام و منزلت آنان غبطه می خورند، و آنها بر منبرهایی از نور نشسته اند؟ سؤال شد ای رسول خدا! آنان کیانند؟ فرمودند: آنان کسانی هستند که بندگان خدا را نزد خدا را خدا را نزد بندگانش محبوب می گردانند عرض کردیم: ایجاد محبت خدا در دلها معلوم است، ولی چگونه بندگان را نزد خدا محبوب می گردانند؟ فرمودند: آنان را فرمان می دهند به آنچه خدا دوست می دارد و باز می دارند از آنچه خدا دوست نمی دارد، پس اگر آنان را اطاعت کنند، خداوند دوستشان می دارد.

41- حسد

امام صادق(ع):

قال لقمان لابنه: و للحاسد ثلاث علامات: یغتاب إذا غاب و یتملق إذا شهد و یشت بالمصیبه؛

لقمان به فرزندش گفت: حسود را سه نشانه است: پشت سر غیبت می کند، رو به رو تملق می گوید و از گرفتاری دیگران شاد می شود.

امام علی(ع):

الحسد عیب فاضح و شح فادح لا یشفی صاحبه إلا بلوغ آماله فیمن یحسده؛

حسادت عیبی رسوا و بخلی سهمگین است و حسود تا به آرزوی خود درباره مغسودش نرسد آرام نمی گیرد.

امام علی (ع):

الحسود سریع الوثبه، بطيء العطفه؛

حسود زود خشمگین می شود و دیر کینه از دلش می رود.

امام علی (ع):

الحسد لا یجلب إلا مضره و غیظاً یوهن قلبک و یمرض جسمک؛

حسادت نتیجه ای جز زیان و ناراحتی که دلت را سست و تنت را بیمار می گرداند به بار نمی آورد.

امام صادق (ع):

یقول إبلیس لجنوده: ألقوا بینهم الحسد و البغی، فإنهما یعد لان عندالله الشرک؛

شیطان به سپاهیانش می گوید: میان مردم حسد و تجاوزگری بیاندازید چون این دو، نزد خدا برابر با شرک است.

امام صادق (ع):

النصیحه من الحاسد محال؛

نصیحت و خیرخواهی از حسود محال است.

رسول اکرم (ص):

استعینوا علی قضاء حوائجکم بالکتمان، فإن کل ذی نعمه محسود؛

در برآوردن نیازهای خود از پنهان کاری کمک بگیرید، زیرا هر صاحب نعمتی مورد حسد واقع می شود.

رسول اکرم (ص):

إیاکم و الحسد، فإنه يأکل الحسنات كما تأکل النار الحطب؛

از حسادت پرهیزید، زیرا حسد نیکی ها را می خورد چنان که آتش هیزم را می خورد.

امام علی (ع):

لله در الحسد ما عدله! بدا بصاحبه فقتله؛

آفرین بر حسادت! چه عدالت پیشه است! پیش از همه صاحب خود را می کشد.

امام صادق (ع):

سته لا تكون فی المؤمن: العسر و النکه و الحسد و اللجاجه و الکذب و البغی؛

شش (صفت) در مؤمن نیست: سخت گیری، بی خیری، حسادت، لجاجت، دروغگویی و تجاوز.

42- امانتداری

رسول اکرم (ص):

لا تزال امتی بخیر ما تحابوا و تهادوا و أدوا الأمانه؛

امت من تا هنگامی که یکدیگر را دوست بدارند، به یکدیگر هدیه دهند و امانتداری کنند، در خیر و خوبی خواهند بود.

امام صادق (ع):

انظر ما بلغ به عل (ع) عند رسول الله (ص) فالزمه فإن علیاً (ع) إنما بلغ ما بلغ به عند رسول الله (ص) بصدق الحدیث و أعداء الأمانه؛

بنگر علی (ع) با چه چیز آن مقام را نزد پیامبر خدا (ص) پیدا کرد همان را پیروی کن. همانا علی (ع) آن مقام را نزد پیامبر خدا (ص) با

راستگویی و امانتداری بدست آورد.

امام صادق(ع):

اتقوا الله، و عليكم بأداء الأمانة إلى من ائتمنكم فلو أن قاتل أمير المؤمنين(ع) ائتمنى على أمانه لأديتها إليه؛
تقواي الهی پیشه کنید و امانت را به کسی که شما را امین دانسته است، باز گردانید، زیرا حتی اگر قاتل امیرالمؤمنین(ع) امانتی را به من
بسپرد هر آینه آن را به او بر می گردانم.

امام علی(ع):

الأمانة تجر الرزق، و الخيانة بجر الفقر؛
امانتداری روزی می آورد و خیانت در امانت فقر.

رسول اکرم(ص):

لا تنظروا إلى كثرة صلاتهم وصومهم و كثرة الحج و المعروف و طنطنتهم بالليل ، و لكن انظروا إلى صدق الحديث و أداء الأمانة؛
به زیادی نماز و روزه و حج و احسان و مناجات شبانه مردم نگاه نکنید، بلکه به راستگویی و امانتداری آنها توجه کنید.
امام علی(ع):

لا تخن من ائتمنك و إن خانك و لا تدع سره و إن أذاع سرک؛

به کسی که تو را امین قرار داده است خیانت مکن هر چند او به تو خیانت کرده باشد و راز او را فاش مساز اگر چه او راز تو را فاش
ساخته باشد.

امام علی(ع):

لا تأمنن ملولاً؛

شخص به ستوه آمده و رنجیده را امین مشمار.

رسول اکرم(ص):

من خان أمانة في الدنيا و لم يردّها إلى أهلها ثم أدركه الموت مات على غير ملتي و يلقي الله و هو عليه غضبان؛
کسی که در دنیا به امانتی خیانت کند و آن را به صاحبش بر نگرداند و آنگاه بمیرد بر دین من نمرده است و با خدا دیدار می کند در
حالی که بر او خشمگین است.

رسول اکرم(ص):

من ائتمن غير أمين فليس له على الله ضمان لأنه قد نهاه أن يأتمنه؛

هرکس به فردی غیر امین بسپارد، خداوند ضامن او نیست، زیرا او را از امانت سپاری به غیر امین بازداشته است.

رسول اکرم(ص):

ليس منا من يحقر الأمانة حتى يستهلكها إذا استودعها؛

از ما نیست کسی که امانت را کوچک بشمارد و از آن مواظبت نکند و در معرض تلف شدن قرار بدهد.

43- اصلاح بین مردم

رسول اکرم(ص):

اتقوا الله و أصلحوا ذات بينكم فإن الله يصلح بين المؤمنين يوم القيامة؛

تقواي الهی داشته باشید و اصلاح کنید میان خودتان را زیرا خداوند در روز قیامت میان مؤمنین را اصلاح می کند.

رسول اکرم(ص):

ألا أخبركم بأفضل من درجة الصيام و الصلاة و الصدقة؟ صلاح ذات البين، فإن فساد ذات البين هي الحالقة؛

آیا شما را به چیزی با فضیلت تر از نماز و روزه و صدقه (زکات) آگاه نکنم؟ آن چیز اصلاح میان مردم است، زیرا تیره شدن رابطه میان مردم ریشه کن کننده دین است.

امام کاظم (ع):

طوبی للمصلحین بین الناس، اولئک هم المقربون یوم القیامه؛

خوشا به سعادت اصلاح کنندگان بین مردم که آنان همان مقربان روز قیامت اند.

امام صادق (ع):

للمفضل - إذا رأیت بین اثنین من شیعتنا منازعه فافتد هامن مالی؛

به مفضل فرمودند: هرگاه میان دو نفر از شیعیان ما نزاعی دیدی از مال من غرامت بده (یعنی با پرداخت وجه مورد اختلاف، میان آنان را اصلاح کن).

امام صادق (ع):

صدقه یحبها الله: إصلاح بین الناس إذا تفسدوا، و تقارب بینهم إذا تباعدوا؛

صدقه ای که خداوند آن را دوست دارد عبارت است از: اصلاح میان مردم هرگاه رابطه شان تیره شد و نزدیک کردن آنها به یکدیگر هرگاه از هم دور شدند.

امام صادق (ع):

الکلام ثلاثه: صدق و کذب و إصلاح بین الناس قال: قیل له: جعلت فداک ما الاصلاح بین الناس؟ قال: تسمع من الرجل کلاماً یبلغه فتخبث نفسه، فتلقاه فتقول: سمعت من فلان قال فیک من الخیر کذا و کذا، خلاف ما سمعت منه؛

سخن سه گونه است: راست و دورغ و اصلاح میان مردم به آن حضرت عرض شد: قربانت اصلاح میان مردم چیست؟ فرمودند: از کسی سخنی درباره دیگری می شنوی که اگر سخن به گوش او برسد، ناراحت می شود. پس تو آن دیگری را می بینی و برخلاف آنچه شنیده ای، به او می گویی: از فلانی شنیدم که در خوبی تو چنین و چنان می گفت.

امام صادق (ع):

... و الله ما اوتی لقمان الحکمه بحسب، و لا مال و لا اهل و لا بسط فی جسم و لا جمال و لکنه کان رجلاً قویاً إلى أن قال: و لم یمر برجلین یختصمان أو یقتلان ألا أصلح بینهما و لم یمض عنهما حتی تحاجزا؛

... خدا قسم که: به لقمان تنها حکمت و دانش عطا نشده بود، و نیز دارئی و خانواده و قدرت جسمی و زیبایی چشمگیر نداشت ولی او مردی با اراده بود تا آنجا که امام فرمودند: و او به دو نفر که با هم نزاع می کردند و یا می جنگیدند نمی گذشت مگر اینکه: میانشان صلح برقرار می کرد و از پیش آنان نمی رفت تا آنکه آنها دست از نزاع و جنگ کشیده و متفرق می شدند.

رسول اکرم (ص):

أیما مسلمین تهاجرا فمکنا ثلاثاً لا یصطلحان إلا کانا خارجین من الإسلام، ولم یکن بینهما و لایه فأیهما سبق إلى کلام أخیه کان السابق إلى الجنه یوم الحساب؛

هر دو مسلمانی که با هم قهر کنند و سه روز به قهر خود ادامه دهند و آشتی نکنند، هر دو از اسلام بیرون روند و میان آنان هیچ پیوند دینی نباشد و هر کدام از آنها پیش از دیگری با برادرش حرف بزنند، در روز حسابرسی زودتر به بهشت می رود.

رسول اکرم (ص):

الصلح جائز بین المسلمین، إلا صلحاً أحل حراماً و حرم حلالاً؛

براستی که خداوند دروغی را که باعث اصلاح باشد دوست می دارد و راستی را که موجب فساد می گردد، دشمن می دارد.

امام سجاد(ع):

أما حق ذی العروف علیک فأن تشکره و تذکر معروفه، و تکسبه المقاله الحسنه و تخلص له الدعاء فیما بینک و بین الله عزوجل، فإذا فعلت ذلك كنت قدر شکرته سرأ و علانیه، ثم إن قدرت علی مکافاتہ يوماً کافیتہ؛

حق کسی که به تو نیکی کرده، این است که از او تشکر کنی و نیکیش را به زبان آوری و از وی به خوبی یاد کنی و میان خود و خدای عزوجل برایش خالصانه دعا کنی، هرگاه چنین کردی بی گمان پنهانی و آشکار از او تشکر کرده ای. سپس اگر روزی توانستی نیکی او را جبران کنی، جبران کن.

امام رضا(ع):

من لم یشکر المنعم من المخلوقین لم یشکر الله عزوجل؛

هرکس در مقابل خوبی مردم تشکر نکند، از خدای عزوجل تشکر نکرده است.

امام علی(ع):

إن مکرمه صنعتها إلی أحد من الناس، إنما أکرمت بها نفسک و زینت بها عرضک، فلا تطلب من غیرک شکر ما صنعت إلی نفسک؛

اگر به کسی خوبی کردی در واقع با این کار خود را گرامی داشته ای و به خودت آبرو داده ای، پس به سبب خوبی ای که به خودت کرده ای از دیگران خواهان تشکر مباش.

امام علی(ع):

شکرک للراضی عنک یزیده رضاً و وفاء، شکرک للساخط علیک یوجب لک منه صلاحاً و تعطفاً؛

سپاسگزاری تو از کسی که از تو راضی است، موجب رضایت و رفاذاری بیشتر او می شود و سپاسگزاری از کسی که از تو ناخشنود است، سبب رفع ناراحتی و مهربانی او نسبت به تو می شود.

امام علی(ع):

من صنع بمثل ما صنع الیه فانما کافاه و من اضعفه کان شکوراً؛

هرکس در برابر خوبی ای که به او شده همانند آن را انجام دهد آن را تلافی کرده است و اگر بیشتر از آن خوبی کند، سپاسگزاری نموده است.

امام رضا(ع):

إن الله عزوجل أمر ... بالشکر له وللولالدين فمن لم یشکر والديه لم یشکر الله؛

خدای عزوجل دستور داد ... به سپاسگزاری از خود و از پدر و مادر، پس کسی که از پدر و مادر خود سپاسگزاری نکند از خداوند سپاسگزاری نکرده است.

امام صادق(ع):

لعن الله فاطمی سبل المعروف قیل و ما قاطعوا سبل المعروف؟ قال: الرجل یصنع الیه المعروف فیکفره، فیمتنع صاحبه من أن یصنع ذلك إلی غیره؛

خدا لعنت کند راهزنان نیکی را. سؤال شد راهزنان نیکی چه کسانی هستند؟ فرمودند: کسی که به او نیکی شود، و او ناسپاسی کند، در نتیجه نیکوکار را از نیکی به دیگران باز دارد.

امام علی(ع):

لا یزهدنک فی المعروف من لا یشکر لک، فقد یشکرک علیه من لا یستمع بشیء منه، و قد تدرک من شکر الشاکر أكثر مما أضع الکافر، و الله یحب المحسنین؛

تشکر نکردن دیگران از تو نباید تو را به خوبی کردن بی رغبت سازد، زیرا کسی که از آن نیکی کم ترین بهره ای نمی برد (یعنی خداوند) از تو قدردانی می کند و از سپاسگزاری این سپاسگزار به بیش از آن چیزی می رسی که فرد ناسپاس فرو گذاشته است و خداوند نیکوکاران را دوست دارد.

امام صادق (ع):

إن المؤمن مكفر و ذلك أن معروفه يصعد إلى الله تعالى فلا ينتشر في الناس، و الكافر مشهور و ذلك أن معروفه للناس ينتشر في الناس و لا يصعد إلى السماء؛

مؤمن ناسپاسی می شود، زیرا خوبی او به درگاه خدای تعالی بالا می رود و در میان مردم شایع نمی شود، اما خوبی های کافر شایع می شود چون برای مردم است و به درگاه الهی بالا نمی رود.

رسول اکرم (ص):

أفضل الناس عند الله منزله و أقربهم من الله و سبيله المحسن يكفر إحسانه؛

بهترین مردم در نزد خداوند و نزدیک ترین آنان به او، نیکوکاری است که از نیکی او قدردانی نمی شود.

45- نصیحت

رسول اکرم (ص):

إن أعظم الناس منزله عند الله يوم القيامة أمشاهم في أرضه بالنصيحة لخلقه؛

بلند مرتبه ترین مردم نزد خداوند در روز قیامت کسی است که در روی زمین بیشتر در خیرخواهی و ارشاد مردم قدم بر دارد.

لقمان حکیم (ره):

يا بني ... عليك بالموعظه فاعمل بها فإنها عند العاقل أحلى من العسل الشهد؛

فرزندم نصیحت را بپذیر و به آن عمل کن که نصیحت نزد عاقل از عسل ناب شیرین تر است.

امام علی (ع):

من قبل النصيحة سلم من الفضيحة؛

هرکس نصیحت را بپذیرد، از رسوایی به سلامت می ماند.

امام جواد (ع):

المؤمن يحتاج إلى ثلاث خصال: توفيق من الله و واعظ من نفسه و قبول ممن ينصحه؛

مؤمن نیازمند سه چیز است: توفیقی از پروردگار، پند دهنده ای از درون خویش و پذیرش از نصیحت کنندگان.

رسول اکرم (ص):

إذا أَرَادَ اللهُ بَعِيداً خَيْرًا جَعَلَ لَهُ وَاعِظًا مِنْ نَفْسِهِ بِأَمْرِهِ وَ يَنْهَاهُ؛

هرگاه خداوند خیر بنده ای را بخواهد، واعظی از درون او برایش قرار می دهد که او به کار نیک وادارد و از کار بد باز دارد.

رسول اکرم (ص):

يا علي إذا لم يكن العالم تقياً تائباً زلت موعظته عن قلوب الناس كما تزل القطه عن بيضه النعامه و الصفا؛

یا علی هرگاه عالم با تقوا و تو به کار نباشد، موعظه اش از دل مردم می لغزد همچنانکه قطره آب از روی تخم شتر مرغ و سنگ صاف می لغزد.

امام علی (ع):

المسلم مرآه أخيه فإذا رأيتم من أخيكم هفوه فلاتكونوا عليه إلباً و أُرشدوه و انصحوا له و ترفقوا به ... ؛

مسلمان آینه برادر خویش است، هرگاه خطایی از برادر خود دیدید همگی او را مورد حمله قرار ندهید بلکه او را راهنمایی و نصیحت نمایید و با او مدارا کنید ...

امام حسن عسگری (ع):

من وعظ أخاه سرأ فقد زانه و من وعظه علانیه فقد شانه؛

هرکس برادر (دینی) خود را پنهانی نصیحت کند او را آراسته و اگر آشکارا نصیحتش نماید ارزش او را کاسته است.

امام سجاد (ع):

و دما حق المستنصح فإن حقه أن تؤدي إليه النصيحة على الحق الذي تری له أنه يحمل و يخرج المخرج الذي یلین علی مسامعه و تکلمه

من الکلام بما یطيقه عقله فإن لکن عقل طبقه من الکلام يعرفه و یجتنبه و لیکن مذهبه الرحمه؛

حق نصیحت خواه این است که به راه صحیحی که می دانی می پذیرد، راهنمائی کنی و سخن در حد درک و فهم و عقلش بگویی که

هر عقلی ظرفیت مخصوص خود را دارد و روش تو باید همراه با مهربانی و رحمت باشد.

امام سجاد (ع):

و أما حق الناصح فإن تلین له جناحک ثم تشرئب له قلبک و تفتح له سمعک حتی تفهم عنه نصیحته ثم تنظر فیها فإن کان وفق فیها

للسواب حمدت الله علی ذلك و قبلت منه و عرفت له نصیحته ...؛

حق نصیحت کننده این است که نسبت به او فروتنی کنی، دل را برای فهم نصیحتش آماده نمایی و به سخنانش گوش دهی و اگر

گفتارش درست بود خدا را شکر گویی و بپذیری و حق شناسی کنی ...

46- تواضع

امام علی (ع):

أشرف الخلاق تواضع و الحلم ولین الجانب؛

شریف ترین اخلاق، تواضع، بردباری و نزم خوبی است.

رسول اکرم (ص):

إن الله تعالی أوحی إلی أن تواضعوا حتی لا یفخر أحد علی أحد و لا یبغی أحد علی أحد؛

خدای متعال به من وحی فرمود که متواضع باشید، تا هیچ کس بر دیگری فخر نفروشد و احدی به دیگری زورگویی و تجاوز نکند.

امام صادق (ع):

إن فی السماء ملکین موکلین بالعباد، فمن تواضع لله رفعا و من تکبر وضعاه؛

در آسمان دو فرشته بر بندگان گماشته شده اند پس هرکس برای خدا تواضع کند، او را بالا برند و هرکس تکبر ورزد او را پست

گردانند.

امام علی (ع):

إذا تفقه الرفیع تواضع؛

انسان بلند مرتبه چون به فهم و دانایی رسد، متواضع می شود.

امام علی (ع):

فی صفة المتقین - : ملبسهم الاقتصاد و مشیهم التواضع؛

در وصف پرهیزکاران - : لباسشان میانه رویست و راه رفتن و رفتارشان متواضعانه است.

امام صادق (ع):

إن من التواضع أن يرضى الرجل بالمجلس دون المجلس و أن يسلم على من يلقي و أن يترك المرء كان محقاً و لا يحب أن يحمده على التقوى؛

از تواضع است که انسان به پایین مجلی رضایت دهد، به هرکس بر می خورد سلام کند، مجادله را رها کند اگر چه حق با او باشد و دوست نداشته باشد که او را به پرهیزکاری بستایند.

رسول اکرم(ص):

ثلاثة لا يزيد الله بهن إلا خيراً: التواضع لا يزيد الله به إلا ارتفاعاً و ذل النفس لا يزيد الله به إلا عزاً و التعفف لا يزيد الله به إلا غنى؛
سه چیز است که خداوند به سبب آنها جز بر خیر و خوبی نمی افزاید: تواضع که خداوند به سبب آن جز بلند مرتبگی نمی افزاید: شکسته نفسی که خداوند به سبب آن جز عزت نمی افزاید و مناعت طبع که خداوند به سبب آن جز بی نیازی نمی افزاید.
امام کاظم(ع):

إن الزرع ينبت في السهل و لا ينبت في الصفا فكذلك الحكمه تعمر في قلب المتواضع و لا تعمر في قلب المتكبر الجبار، لأن الله جعل التواضع آله العقل و جعل التكبر من آله الجهل؛

زراعت در زمین هموار می روید، نه بر سنگ سخت و چنین است که حکمت، در دل های متواضع جای می گیرد نه در دل های متکبر. خداوند متعال، تواضع را وسیله عقل و تکبر را وسیله جهل قرار داده است.

امام رضا(ع):

التواضع درجات: منها أن يعرف المرء قدر نفسه فينزلها منزلتها بقلب سليم، لا يحب أن يأتي إلى أحد إلا مثل ما يؤتي إليه، إن رأى سيئه درأها بالحسنه، كاظم الغيظ عاف عن الناس، و الله يحب المحسنين؛

تواضع درجاتی دارد: یکی از آنها این است که انسان اندازه خود را بشناسد و با طیب خاطر خود را در آن جایگاه قرار دهد، دوست داشته باشد با مردم همان گونه رفتار کند که انتظار دارد با او رفتار کنند، اگر بدی دید آن را با خوبی جواب دهد، خشم خود را فرو خورد و از مردم درگذرد، و خداوند نیکوکاران را دوست دارد.

امام علی(ع):

من أتى غنياً فتواضع له لغناه ذهب ثلثا دينه؛

هرکس در مقابل ثروتمند به خاطر ثروتش تواضع کند دو سوم دینش از بین برود،

47- تکبر

امام صادق(ع):

الكبر أن تغمص الناس و تسفه الحق؛

تکبر، این است که مردم را تحقیر کنی و حق را خوار شماری.

امام علی(ع):

الحرص و الكبر و الحسد دواع إلى التعمم في الذنوب؛

حرص و تکبر و حسادت انگیزه های فرورفتن در گناهانند.

رسول اکرم(ص):

ألا اخبركم بأهل النار؟ كل عتل جواظٍ مستكبر؛

آیا شما را از اهل دوزخ آگاه نکنم؟ هر درشتخوی خشن متکبر.

امام صادق(ع):

ما من أحد ينيه إلا من ذله يجدها في نفسه؛

هیچ کس نیست که تکبر ورزد، مگر بر اثر خواری و حقارتی است که در خود می بیند.

امام علی(ع):

عجبت للمتکبر الذی کان بالأمس نطفه و یكون غداً جیفه؛

در شگفتم از شخص متکبر، که دیروز نطفه ای بوده و فردا لاشه ای است.

رسول اکرم(ص):

إنه لیعجبنى أن یحمل الرجل الشیء فی یده یكون مهتناً لأهله یدفع به الکبر عن نفسه؛

براستی که خوش دارم مرد با خوشحالی و افتخار چیزی را با دست خودش برای خانواده اش ببرد و بدین وسیله تکبر را از خود دور کند.

امام علی(ع):

فی صله المتقین - : بعده عن تباعد عنه زهد و نزاهه و دنوه ممن دنا منه لین و رحمه لیس تباعده بکبر و عظمه و لا دنوه بمکر و خدیعه؛

در وصف پرهیزگاران، می فرماید: اگر از کسی دوری می کند، به خاطر دنیاگریزی و پاکدامنی است و اگر به کسی نزدیک می شود، از سر خوشجویی و مهربانی است، نه دوری کردنش از روی تکبر و نخوت است و نه نزدیک شدنش از روی مکر و فریب.

امام صادق(ع):

من ذهب یری أن له علی الاخر فضلاً فهو من المستکبرین (قال حفص بن غیاث): فقلت له إنما یری أن له علیه فضلاً بالعافیة إذا رآه مرتکباً للمعاصی، فقال: هیئات هیئات! فلعله أن یكون قد غفر له ما أتى و أنت موقوف محاسب أما تلوت قصه سحره موسی(ع).

هرکس خودش را بهتر از دیگران بداند، او از متکبران است. حفص بن غیاث می گوید: عرض کردم: اگر گنهکاری را ببیند و به سبب بی گناهی و پاکدامنی خود، خویشان را از او بهتر بداند چه؟ فرمودند: هرگز هرگز! چه بسا که او آمرزیده شود اما تو را برای حسابرسی نگه دارند، مگر داستان جادوگران و موسی(ع) را نخوانده ای؟

امام علی(ع):

و عن ذلک ما حرس الله عباده المؤمنین بالصلوات و الزکوات و مجاهده الصیام فی الأيام المفروضات تسکیناً لأطرافهم و تخشیعاً لأبصارهم و تذلیلاً لنفوسهم و تخفیضاً لقلوبهم و إذهاباً للخیلاء عنهم ... انظروا إلی ما فی هذه الأفعال من قمع نواجم الفخر و قدع طوابع الکبر؛

از این جااست که خداوند بندگان مؤمن خود را به وسیله نمازها و زکاتها و جدیت در روزه داری در روزهای واجب، نگیبانی می کند، زیرا که این امور باعث آرام شدن اعضاء و جوارح و خشوع دیدگان و فروتنی جانها و خضوع دلها و بیرون راندن کبر و نخوت از وجود آنان می شود ... بنگرید، که این اعمال چگونه نموده های فخر فروشی را در هم می شکنند و آثار و نشانه های تکبر را می زداید!

امام حسن مجتبی(ع):

لما قیل له إن فیک کبراً - : کلا، الکبر لله وحده و لکن فی عزه، قال الله تعالی: (و لله العزه و لرسوله و للمؤمنین):

در پاسخ کسی که به ایشان گفت: در وجود شما تکبر است، فرمودند: هرگز، تکبر تنها از آن خداست. اما در وجود من، عزت است. خدای متعال فرموده است: (و عزت از آن خدا و پیامبر او و مؤمنان است).

48- صبر

رسول اکرم(ص):

الصبر ثلاثه: صبر عند المصیبه، و صبر علی الطاعه و صبر عن المعصیه؛

صبر سه نوع است: صبر در هنگام مصیبت، صبر بر طاعت و صبر بر ترک گناه.
امام علی(ع):

الصبر ان یحتمل الرجل ما ینوبه و یکظم ما یغضبه؛

صبر آن است که انسان گرفتاری و مصیبتی را که به او می رسد تحمل کند و خشم خود را فرو خورد.
رسول اکرم(ص):

علامه الصابر فی ثلاث: أولها أن لا یکسل، و الثانیه أن لا یضجر، و الثالثه أن لا یشکو من ربه تعالی؛ لأنه إذا کسل فقد ضیع الحق، و إذا ضجر لم یؤد الشکر، و إذا شک من ربه عزوجل فقد عصاه؛

صبور سه نشانه دارد: اول آن که سستی نمی کند، دوم آن که افسرده و دلتنگ نمی شود و سوم آن که از پروردگار خود شکوه نمی کند؛ زیرا اگر سستی کند، حق را ضایع کرده، و اگر افسرده و دلتنگ باشد شکر نمی گذارد و اگر از پروردگارش شکوه کند او را معصیت کرده است.

رسول اکرم(ص):

الصبر أربع شعب: الشوق، و الشفقه، و الزهاده، و الترقب، فمن اشتاق إلى الجنة سلا عن الشهوات، و من أشفق عن النار رجع عن المحرمات، و من زهد فی الدنيا تهاون بالمصیبات، و من ارتقب الموت سارع فی الخیرات؛

صبر چهار شعبه دارد: شوق، ترس، زهد و انتظار، هرکس شوق بهشت داشته باشد، از هوا و هوس دست می کشد و هرکس از آتش بترسد، از حرام ها خود را ننگه می دارد و هرکس به دنیا بی اعتنا باشد، گرفتاری ها را به چیزی نگیرد و هرکس منتظر مرگ باشد، در کارهای خیر بکوشد.

رسول اکرم(ص):

ثلاث من کن فیہ جمع الله له خیر الدنيا و الاخره: الرضا بالقضاء و الصبر عند البلاء و الدعاء عند الشده و الرخاء؛

کسی که سه خصلت در او باشد خداوند خیر دنیا و آخرت را برای او فراهم می کند: خشنودی به مقدرات، صبر در بلا و دعا در سختی و راحتی.

امام کاظم(ع):

اصبر علی طاعه الله، و اصبر عن معاصی الله؛ فإنما الدنيا ساعه، فما مضی منها فلیس تجد له سروراً و لا حزناً، و ما لم یأت منها فلیس تعرفه، فاصبر علی تلك الساعه التي أنت فیها فکأنک قد اغتبطت؛

بر طاعت خدا صبر کن و در ترک معاصی او شکیبا باش؛ زیرا دنیا لحظه ای بیش نیست. آنچه گذشته جای شادی و غم ندارد و از آنچه نیامده نیز خبری نداری. پس لحظه ای را که در آن به سر میبری، صبور باش چنان که گویی خوشبخت و خوشحالی.

امام علی(ع):

فصبراً علی دنیا تمر بلاوائها کليلة بأحلامها تنسلخ؛

در برابر دنیایی که گرفتاری آن، مانند خواب های پریشان شب می گذرد شکیبا باش.
رسول اکرم(ص):

إن المعمونه تأتي من الله علی قدر المؤمنه و إن الصبر يأتي من الله عی قدر المصیبه؛

براستی که کمک از جانب خداوند به اندازه هزینه می رسد و صبر از جانب خداوند به اندازه گرفتاری می آید.

امام علی(ع):

إنک إن صبرت جرت علیک المقادیر و أنت مأجور، و إن جزعت جرت علیک المقادیر و أنت مأزور؛

اگر صبر کنی مقدرات الهی بر تو جاری می شود و اجر خواهی برد و اگر بیتابی کنی باز هم مقدرات خداوند بر تو جاری می شود و گناهکار خواهی بود.

رسول اکرم (ص):

اللهم ارزقنی ... الصبر علیما أبلتینی؛

خدا یا روزی کن مرا ... صبر بر آنچه مرا بدان می آزمایی.

49- محبت

امام جواد (ع):

ثلاث خصال تجتلب بهن المحبه: الإنصاف فی المعاشره و المواساه فی الشده و الانطواع الرجوع إلى قلب سلیم؛

با سه خصلت، محبت (دیگران) به دست می آید: انصاف در معاشرت، همدردی (با دیگران) در سختی ها، و بازگشت به قلبی پاک.

رسول اکرم (ص):

خیر المؤمنین من كان مألّفه للمؤمنین و لا خیر فیمن لا یألف و لا یؤلف؛

بهترین مؤمنان کسی است که با مؤمنان انس بگیرد و کسی که انس نگیرد و انس نپذیرد، خیری در او نیست.

امام علی (ع):

النصح یثمر المحبه؛

خیرخواهی محبت آور است.

امام صادق (ع):

إن الله عزوجل لیرحم الرجل لشدّه حبه لولده؛

خداوند عزوجل انسان را برای محبت بسیار به فرزندانش مورد رحمت خود قرار می دهد.

امام سجّاد (ع):

القول الحسن یثری المال و ینمی الرزق و ینسی فی الأجل و یحبب إلى الأهل و یدخل الجنة؛

گفتار نیک، ثروت را زیاد و روزی را فراوان می کند، مرگ را به تأخیر می اندازد، (انسان را) محبوب خانواده می کند و به بهشت وارد

می نماید.

امام علی (ع):

من حسن ظنه بالناس حاز منهم المحبه؛

هرکس به مردم خوش گمان باشد، محبت آنان را بدست می آورد.

امام علی (ع):

علیکم بالسخاء و حسن الخلق فإنهما یزیدان الرزق و یوجبان المحبه؛

سخاوتمند و خوش اخلاق باشید زیرا این دو روزی را زیاد می کنند و محبت آورند.

امام باقر (ع):

اعلم أن الإلف من الله و الفرک من الشیطان؛

بدان که، انس و الفت گرفتن (با دیگران) از خداوند و دشمنی از شیطان است.

رسول اکرم (ص):

تهادوا تزادوا حباً؛

به یکدیگر هدیه بدهید تا محبت را در میان خود بیفزایید.

امام صادق(ع):

اللهم انى أسألك الزين و الزينه و المحبه و أعود بك من الشين و الشنان و المقت؛
خدایا از تو خوبی، آراستگی و محبت را خواستارم و از بدی و دشمنی و کینه، به تو پناه می برم.

50- کینه

امام علی(ع):

الدنيا أصغر و أحقر و أنزر من أن تطاع فيها الأحقاد؛
دنیا کوچک تر و حقیرتر و ناچیزتر از آن است که در آن از کینه ها پیروی شود.

امام علی(ع):

الغل يحبط الحسنات؛

کینه، خوبی ها را نابود می کند.

امام علی(ع):

من اطرح الحقد استراح قلبه و لبه؛

هرکس کینه را از خود دور کند، قلب و عقلش آسوده گردند.

امام علی(ع):

سبب الفتن الحقد؛

علت فتنه ها و آشوب ها کینه توزی است.

امام حسین(ع):

إن شيعتنا من سلمت قلوبهم من كل غش و غل و دغل؛

بی گمان شیعیان ما دل هایشان از هر خیانت، کینه ، و فریبکاری پاک است.

رسول اکرم(ص):

تهادوا فإنها تذهب بالضغائن؛

به یکدیگر هدیه بدهید، زیرا کینه ها را از بین می برد.

امام علی(ع):

احصد الشر من صدر غيرك بقلعه من صدرك؛

برای درو کردن بدی از سینه دیگران، آن را از سینه خود ریشه کن کن.

امام علی(ع):

احتمل أخاك على ما فيه و لا تكثر العتاب، فإنه يورث الضغينه؛

برادرت را با همان وضعی که دارد تحمل کن و زیاد سرزنش نکن، زیرا این کار کینه می آورد.

امام علی(ع):

عند الشدائد تذهب الأحقاد؛

در هنگام سختی ها و گرفتاری ها کینه ها از بین می رود.

امام هادی(ع):

العتاب مفتاح الثقال و العتاب خیر من الحقد؛
گلایه کردن کلید سرسنگینی و بهتر از کینه است.

51- عزت

امام حسن عسگری (ع):

ما ترک الحق عزیز إلا ذل و لا أخذبه ذلیل إلا عز؛

هیچ عزیزی حق را ترک نکرد، مگر این که ذلیل شد و هیچ ذلیلی به حق عمل نکرد مگر این که عزیز شد.

امام صادق (ع):

إن الله فوض إلى المؤمن اموره كلها و لم يفوض إليه أن يكون ذليلاً أما تسمع الله تعالى يقول: (و لله العزه و لرسوله و للمؤمنين)؟ فالمؤمن يكون عزيزاً و لا يكون ذليلاً قال: إن المؤمن أعز من الجبل لأن الجبل يستقل منه بالمعاول و المؤمن لا يستقل من دينه بشيء.

خداوند اختیار همه کارها را به مؤمن داده اما این اختیار را به او نداده است که ذلیل باشد. مگر نشنیده ای که خدای تعالی می فرماید: (عزت از آن خدا و رسولش و مؤمنین است)؟ پس، مؤمن عزیز است و ذلیل نیست. (در ادامه) فرمودند: مؤمن از کوه محکم تر است، زیرا از کوه با ضربات تیشه کم می شود اما با هیچ وسیله ای از دین مؤمن نمی توان کاست.

امام علی (ع):

ألا إنه من ينصف الناس من نفسه لم يزهده الله إلا عزاً؛

بدانید که هرکس با مردم منصفانه رفتار کند، خداوند جز بر عزت او نیفزاید.

امام صادق (ع):

ما من عبد كظم غيظاً إلا زاده الله عزوجل عزاً في الدنيا و الآخرة،

هیچ بنده ای خشم خود را فرو نخورد، مگر این که خداوند عزوجل بر عزت او در دنیا و آخرت افزود.

رسول اکرم (ص):

إن الله تعالى يقول كل يوم: أنا ربكم العزيز، فمن أراد عز الدارين فليطع العزيز؛

خدای تعالی هر روز می فرماید: من پروردگار عزیز شما هستم، پس هرکس خواهان عزت دو جهان است باید که از خدای عزیز اطاعت کند.

امام علی (ع):

ثم أنزل عليه الكتاب... و عزاً لا تهزم أنصاره ...؛

قرآنی که بر پیامبر نازل شد... عزتی است که هوادارانش شکست نمی خورند...

امام صادق (ع):

ثلاثة أقسم بالله أنها الحق ما نقص مال من صدقه و لآزكاه و لا ظلم احد بظلامه فقدر أن يكافى بها فكظمها إلا أبد له الله مكانها عزاً و لا فتح عبد على نفسه باب مسألة إلا فتح عليه باب فقر؛

به خدا قسم سه چیز حق است: هیچ ثروتی بر اثر پرداخت صدقه و زکات کم نشد، در حق هیچ کس ستمی نشد که بتواند تلافی کند، اما خویشتنداری نمود مگر این که خداوند بجای آن به او عزت بخشید و هیچ بنده ای در خواهشی را به روی خود نگشود مگر این که دری از فقر به رویش باز شد.

امام سجاد (ع):

اللهم ... ذللتني بين يديك و أعزنتني عند خلقك و وضعني إذا خلوت بك و أرفعني بين عبادك و أغنني عمن هو غني عني و زدني إليك فاقه و فقراً؛

خداوند!... مرا در پیشگاه خودت خوار و نزد خلقت عزیز فرما، مرا در خلوت با خودت پست و در میان بندگانت سربلند گردان و از کسی که از من بی نیاز است، بی نیاز گردان و بر نیازمندی و فقر من به خودت بیفزای.

امام علی(ع):

فرض الله ... الجهاد عزاً للاسلام؛

خداوند ... جهاد را برای عزت و سربلندی اسلام واجب فرمود.

امام صادق(ع):

لا يزال العز قليلاً حتى يأتي دراً قد استشعر أهلها اليأس مما في أيدي الناس فيوطنها؛

عزت پیوسته بی قراری می کند تا آن که به خانه ای در آید که اهل آن چشم طمع به دست مردم نداشته باشند و در آن جا مستقر می شود.

52- ذلت

امام علی(ع):

من اعتر بغير الله أهلته العز؛

هرکس به جز از خدا عزت بجوید آن عزت او را هلاک می کند.

امام علی(ع):

كل عزيزي كه تحت قدرت و سلطه ای باشد ذلیل است.

امام صادق(ع):

ترك الحقوق مذله و إن الرجل يحتاج إلى أن يتعرض فيها للكذب؛

ندادن حقوق (دیگران) ذلت می آورد و انسان در این باره مجبور به دروغ گفتن می شود.

امام حسین(ع):

ما أهون الموت على سبيل نيل العز و إحياء الحق ليس الموت في سبيل العز إلا حياه خالده و ليست الحياه مع اللذ إلا الموت الذي لاحياه معه؛

چه آسان است مرگی که در راه رسیدن به عزت و احیای حق باشد، مرگ عزتمندانه جز زندگی جاوید و زندگی ذلیلانه جز مرگ همیشگی نیست.

امام علی(ع):

الناس من خوف الذل متعجلوا اللذ؛

مردم از ترس ذلت به سوی لذت می شتابند.

امام صادق(ع):

لا ينبغي للمؤمن أن يذل نفسه (قال مفضل بن عمر): قلت: بما يذل نفسه؟ قال: يدخل فيما يعتذر منه؛

سزاوار نیست که مؤمن خود را خوار سازد - مفضل بن عمر می گوید: - پرسیدم چگونه خود را خوار می کند؟ فرمودند: دست به کاری زند که موجب عذر خواهی شود.

امام علی(ع):

المنيه و لا الدنيه و التقلل و لا التوسل؛
مرگ آری اما پستی و خواری هرگز، به اندک ساختن آری اما دست سوی این و آن دراز کردن هرگز.
رسول اکرم(ص):
من أقر بالذل طائعاً فليس منا أهل البيت؛
هرکس آزادانه ذلت را بپذیرد از ما خاندان نیست.
امام علی(ع):
رضی (ب) الذل من كشف (عن) ضرر؛
کسی که از گرفتاری خود پرده بردارد، به خواری تن داده است.
امام علی(ع):
الصدق عز و الجهل ذل؛
راستی عزت است و نادانی ذلت.

53- غیرت

امام صادق(ع):
إن الله غيور و يحب كل غيور و لغيرته حرم الفواحش ظاهرها و باطنها؛
خداوند با غیرت است و مردان غیور را دوست دارد و از همین رو، زشتی ها را چه آشکار و چه نهان حرام کرده است.
رسول اکرم:
الغیره من الأیمان و المذء من النفاق؛
غیرت از ایمان است و بی بند و باری از نفاق.
امام علی(ع):
... إياك و التغاير في غير موضع غيره فإن ذلك يدعو الصحيحه إلى السقم و البريئه إلى الريب ...؛
از غیرت نابجا پرهیز زیرا این کار، زن درستکار را به انحراف و زن پاکدامن را به تردید می کشاند.
رسول اکرم(ص):
إن الله تعالى ليبيغض الرجل يدخل عليه في بيته فلا يقاتل؛
خدای متعال، بی گمان نفرت دارد از مردی که به زور وارد خانه اش شوند و او نجنگد.
امام علی(ع):
عفته (الرجل) عليقدر غيرته؛
پاکدامنی مرد به اندازه غیرت اوست.
امام علی(ع):
غيره المؤمن بالله سبحانه؛
غیرت مؤمن به خاطر خداوند سبحان است.
رسول اکرم(ص):
كان إبراهيم أبي غيوراً و أنا أغير منه و أرغم الله أنف من لا يغار من المؤمنين؛
پدرم ابراهیم با غیرت بود و من با غیرت تر از اویم. خدا بینی مؤمنی را که غیرت ندارد، به خاک می مالد.

امام علی(ع):

عليقدر الحميه تكون الغيره؛

غيرت به اندازه تعصب و ننگ داشتن بستگی دارد.

رسول اکرم(ص):

ألا وإن الله حرم الحرام و حد الحدود و ما أحد أغير من الله و من غيرته حرم الفواحش؛

بدانید که خدای حرام را ممنوع فرموده و حدود را مشخص کرده است و احدی غیرتمند تر از خدا نیست و از غیرت اوست که زشتی ها را حرام فرموده است.

امام علی(ع):

ألم يبلغني عن نسائكم أنهن يزاحمن العلوجفي الأسواق ألا تغارون؟ من لم يغر فلا خير فيه؛

به من خبر رسیده که زنانان در بازار تنه شان به تنه مردان بی ایمان و لا ابالی می خورد آیا غیرت ندارید؟! کسی که غیرت ندارد خیری در او نیست.

54- همت

امام علی(ع):

الشرف بالهمم العاليه لا بالرمم الباليه؛

شرافت به همت های بلند است نه به استخوان های پوسیده.

امام علی(ع):

الفعل الجميل ينبى عن علو الهمه؛

کردار زیبا از بلندی همت خبر می دهد.

امام علی(ع):

الطاعه همه الأكياس، المعصيه همه الأرجاس؛

فرمانبری از خداوند همت زیرکان است. نافرمانی از خدا همت پلیدان است.

امام علی(ع):

أشرف الهمم رعايه الذمام؛

شریف ترین همت ها نگهداری حق و حرمت ها و رعایت عهد و پیمان هاست.

امام علی(ع):

الكف عما فى أیدی الناس عفه و کبر همه؛

طمع نداشتن به آنچه در نزد مردم است، (نشان) عزت نفس و بلند همتی است.

امام علی(ع):

من شرف الهمه لزوم القناعه؛

پایبندی به قناعت، از والایی همت است.

امام علی(ع):

اقصر همتك عليما يلزمك و لا تخض فيما لا يعينك؛

همت خود را صرف چیزهایی کن که به آن نیاز داری و آنچه را به کار تو نمی آید پی گیری مکن.

امام علی(ع):

نعوذ بالله من المطامع الدنیه و الهمم الغیر المرضیه؛

به خدا پناه می بریم از مطامع پست و همت ها و خواسته های ناپسند.

امام علی(ع):

إن سمّت همتک لإصلاح الناس فابدأ بنفسک، فإن تعاطیک صلاح غیرک و انت فاسد أكبر العیب؛

اگر همت والای اصلاح مردم را در سرداری، از خودت آغاز کن، زیرا پرداختن تو به اصلاح دیگران، در حالی که خود فاسد باشی بزرگترین عیب است.

امام علی(ع):

ما أبعد الخیر ممن همته بطنه و فرجه؛

چه دور است خیر و خوبی از کسی که هم و غمش شکم و شرمگاه اوست.

55- روانشناسی

امام علی(ع):

الناس کالشجر شرابه واحد و ثمره مختلف؛

مردم همانند درختان اند که آبشان یکی است و میوه هایشان گوناگون.

امام علی(ع):

الناس إلی أشکالهم أمیل؛

مردم به همانند خود، بیشتر تمایل دارند.

امام صادق(ع):

النوم راحه للجسد و النطق راحه للروح و السکوت راحه للقلع؛

خواب، آرامش بخش جسم است، سخن گفتن آسایش روح است و سکوت، سبب راحتی عقل است.

امام علی(ع):

إن للقلوب شهوه و کراهه و إقبالاً و إدبار فأتوها من إقبالها و شهوتها، فإن القلب إذا اکره عمی؛

دلها را حالت خواستن و ناخواستن و روی آوردن و پشت کردن است. از راه خواسته ها و تمایلات سراغ قلبها بروید، چرا که اگر دل را به کاری مجبور کنند، کور می شود.

امام علی(ع):

من لم یحسن ظنه استوحش من کل أحد؛

آن کس که گمان خود را نیکو نسازد(و بدبین باشد) از هر کس وحشت می کند.

امام علی(ع):

الناس أعداء ما جهلوا؛

مردم، با آنچه نمی دانند دشمن اند.

امام علی(ع):

خوافی الأخلاق تکشفها المعاشره؛

خصیلت ها و اخلاق پنهان را، معاشرت آشکار می سازد.

امام صادق (ع):

رجلاً يسأل ابا عبدالله (ع) فقال: الرجل يقول أودك، فكيف أعلم أنه يودني؟ فقال: امتحن قلبك، فإن كنت توده فإنه يودك؛
شخصی از امام صادق (ع) پرسید: گاهی به من گفته می شود: دوستت دارم. از کجا بدانم که (راست می گوید و) دوستم دارد؟ حضرت
فرمودند: قلب خودت را بیازمای، پس اگر تو او را دوست داری، بدان که او نیز تو را دوست دارد.

رسول اکرم (ص):

بموت النفس تكون حياه القلب و بحياه القلب البلوغ إلى الاستقامه؛

زیر پا گذاشتن هوا و هوسف دل را زنده می کند و زنده دلی، سبب استقامت است.

امام صادق (ع):

من ساء خلقه عذب نفسه؛

هرکس بداخلاق باشد، خودش را شکنجه و آزار می دهد.

56- زبان

رسول اکرم (ص):

من كان يؤمن بالله و اليوم الآخر فليقل خيراً أو ليسكت؛

هرکس به خدا و روز قیامت ایمان دارد، باید سخن خیر بگوید یا سکوت نماید.

رسول اکرم (ص):

جمال الرجل فصاحه لسانه؛

زیبایی مرد به شیوایی زبان اوست.

امام باقر (ع):

إن هذا اللسان مفتاح كل خير و شر فينبغي للمؤمن أن يختم على لسانه كما يختم على ذهبه و فضته؛

براستی که این زبان کلید همه خوبیها و بدیهاست پس سزاوار است که مؤمن بر زبان خود مهر زند، همان گونه که بر (کیسه) طلا و نقره
خود مهر می زند.

امام علی (ع):

ما أضمر أحد شيئاً إلا ظهر في فلتات لسانه و صفحات و جهه؛

هیچ کس چیزی را در دل پنهان نداشت، جز این که در لغزش های زبان و خطوط چهره او آشکار شد.

امام سجاد (ع):

حق اللسان إكرامه عن الخنى و تعويده الخير و ترك الفضول التي لا فائده لها و البر بالناس و حسن القول فيهم؛

حق زبان، دور داشتن آن از زشت گویی، عادت دادنش به خیر و خوبی، ترک گفتار بی فایده و نیکی به مردم و خوشگویی درباره آنان
است.

امام علی (ع):

اللسان سبع إن خلى عنه عقر؛

زبان، درنده ای است که اگر رها شود، گاز می گیرد.

امام صادق (ع):

إذا أراد الله بعبد خزياً أجرى فضيحه عى لسانه؛

هرگاه خداوند بخواهد بنده ای را رسوا کند، از طریق زبانش او را رسوا می کند.

امام سجاد(ع):

إن لسان ابن آدم يشرف كل يوم على جوارحه فيقول: كيف أصبحتم؟ فيقولون: بخير إن تركتنا! و يقولون: الله الله فينا! و ينادونه و يقولون: إنما ثاب بك و نعاقب بك؛

زبان آدمیزاد، هر روز به اعضای او نزدیک می شود و می گوید:

چگونه اید؟ آنها می گویند: اگر تو ما را به خودمان واگذاری، خوب هستیم و می گویند: از خدا ترس و کاری به ما نداشته باش: و او را سوگند می دهند و می گویند: ما فقط به واسطه تو پاداش می یابیم و به واسطه تو، مجازات می شویم.

امام علی(ع):

احبس لسانك قبل أن يطيل حبسك و يردى نفسك فلا شىء أولي بطول سجن من لسان يعدل عن الصواب و يتسرع إلى الجواب؛
پیش از آن که زبانت تو را به زندان طولانی و هلاکت در افکند، او را زندانی کن، زیرا هیچ چیز به اندازه زبانی که از جاده صواب منحرف می شود و به جواب دادن می شتابد، سزاوار زندانی شدن دراز مدت نیست.

57- غیبت

رسول اکرم(ص):

أندرون ما الغيبة؟ قالوا: الله و رسوله اعلم، قال: ذكرك أخاك بما يكره قيل: رأيت إن كان في أخى ما أقول؟ قال: إن كان فيه ما تقول فقد اغتبتة و إن لم يكن فيه ما تقول فقد بهتة؛

آیا می دانید غیبت چیست؟ عرض کردند: خدا و پیامبر او بهتر می دانند. فرمودند: این که از برادرت چیزی بگویی که دوست ندارد. عرض شد: اگر آنچه می گویم در برادرم بود چه؟ فرمودند: اگر آنچه می گویی در او باشد، غیبتش کرده ای و اگر آنچه می گویی در او نباشد، به او تهمت زده ای.

رسول اکرم(ص):

من اغتاب مسلماً أو مسلمة لم يقبل الله صلاته و لا صيامه أربعين يوماً و ليلة إلا أن يغفر له صاحبه؛

هرکس از مرد یا زن مسلمانی غیبت کند، خداوند تا چهل شبانه روز نماز و روزه او را نپذیرد مگر این که غیبت شونده او را ببخشد.

امام صادق(ع):

الغيبة أن تقول في أخيك ما ستره الله عليه و أما الأمر الظاهر فيه مثل الحده و العجله فلا؛

غیبت آن است که درباره برادرت چیزی بگویی که خداوند آن را پوشیده نگه داشته است، اما (گفتن) خصلتهای آشکاری چون تند خویی و شتابزدگی غیبت نیست.

امام صادق(ع):

إذا جاهر الفاسق بفسقه فلا حرمه له و لا غيبه؛

هرگاه شخص فاسق و گنهکار آشکار را گناه کند، نه حرمتی دارد و نه غیبتی.

امام علی(ع):

السامع للغيبة كالمغتاب؛

شنونده غیبت، مانند غیبت کننده است.

رسول اکرم(ص):

كفارة الاغتيا ب أن تستغفر لمن اغتبتة؛

کفاره غیبت این است که برای شخصی که از او غیبت کرده ای، آمرزش بطلبی.
رسول اکرم (ص):

إذا وقع في الرجل و أنت في ملأ، فكن للرجل ناصراً و للقوم زاجراً و قم عنهم؛
اگر در میان جمعی بودی و از کسی غیبت شد، او را یاری کن و آن جمع را از غیبت کردن بازدار و از میانشان برخیز و برو.
رسول اکرم (ص):

الغيبه اسرع في دين الرجل المسلم من الاكله في جوفه؛
غیبت کردن در (نابودی) دین مسلمان مؤثر تر از خوره در درون اوست.

امام باقر (ع):

من اغتیب عنده أخوه المؤمن فنصره و أعانه نصره الله في الدنيا و الآخرة و من اغتیب عنده أخوه المؤمن فلم ينصره (و لم يعنه) و لم يدفع عنه و هو يقدر على نصرته و عونه إلا خفضه الله في الدنيا و الآخرة؛
کسی که در حضور او از برادر مؤمنش غیبت شود و او به یاریش برخیزد، خداوند در دنیا و آخرت او را یاری دهد و کسی که در حضور او از برادر مؤمنش غیبت شود و او - با آن که می تواند یاریش کند - به یاری او بر نخیزد و از وی دفاع نکند، خداوند او را در دنیا و آخرت پست گرداند.

58- سلام

رسول اکرم (ص):

إن أولى الناس بالله و برسوله من بدأ بالسلام؛
نزدیکترین مردم به خدا و رسول او کسی است که آغاز گر سلام باشد.
امام علی (ع):

السلام سبعون حسنه تسعه و ستون للمبتدی و واحده للراد؛

سلام هفتاد ثواب دارد که شصت و نه تای آن برای سلام کننده است و یکی برای جواب دهنده.

رسول اکرم (ص):

يسلم الصغير على الكبير، و يسلم الواحد على الاثنين، و يسلم القليل على الكثير، و يسلم الراكب على الماشي، و يسلم المار على القائم، و يسلم القائم على القاعده؛

کوچک به بزرگ سلام کند و یک نفر به دو نفر و عده کمتر به عده بیشتر و سواره به پیاده و رهگذر به ایستاده و ایستاده به نشسته.

امام صادق (ع):

السلام قبل الكلام؛

نخست سلام، سپس کلام.

رسول اکرم (ص):

البادی بالسلام برىء من الكبير؛

سلام کننده، از تکبر بدور است.

رسول اکرم (ص):

خمس لا أدعهن حتى الممات ... و التسليم على الصبيان لتكون سنه من بعدى؛

پنج چیز است که تا زنده ام رهایشان نمی کنم ... و سلام کردن به کودکان تا بعد از من سنت شود.

رسول اکرم(ص):

أفش السلام يكثر خير بيتك؛

سلام را رواج ده تا خیر و برکت خانه ات زیاد شود.

امام باقر(ع):

إن الله يحب إطعام الطعام و إفشاء السلام؛

خداوند غذا دادن و به همه سلام کردن را دوست دارد.

رسول اکرم(ص):

إن من موجبات المغفرة بذل السلام و حسن الكلام؛

یکی از موجبات مغفرت، سلام کردن و سخن نیکو گفتن است.

59- شوخی

امام باقر(ع):

إن الله عزوجل يحب المداعب في الجماعه بلا رفث؛

خداوند عزوجل دوست دارد کسی را که در میان جمع شوخی کند به شرط آن که ناسزا نگوید.

رسول اکرم(ص):

إنی أمزح و لا أقول إلا حقاً؛

من شوخی می کنم، اما جز حق نمی گویم.

رسول اکرم(ص):

المؤمن دعب لعب و المنافق قطب غضب؛

مؤمن شوخ و شنگ است و منافق اخمو و عصبانی.

رسول اکرم(ص):

أتت امرأة عجوز إلى النبي(ع) فقال لا تدخل الجنة عجوز، فبكت، فقال: إنك لست يومئذ بعجوز، قال الله تعالى: (إنا أنشأناهن إنشأناهن

إنشاء فجعلناهن أبكاراً)؛

پیرزنی نزد پیامبر(ص) آمد. حضرت به او فرمودند: پیر به بهشت نمی رود. پیرزن گریست. حضرت فرمودند: تو در آن روز پیر نخواهی

بود. خدای متعال می فرماید: (ما آنان را آفرینش نوینی بخشیدیم و همه را دوشیزه قرار دادیم).

امام کاظم(ع):

إن رسول الله(ع) كان يأتيه الأعرابي فيهدى له الهدية، ثم يقول مكانه: أعطنا ثمن هديتنا فيضحك رسول الله(ع) و كان إذا اغتم يقول: ما

فعل الأعرابي؟! ليته أتاناً؛

بادیه نشینی بود که نزد رسول خدا(ص) می آمد و برای آن حضرت هدیه می آورد و همان جا می گفت: پول هدیه ما را بده و رسول

خدا(ص) می خندیدند. آن حضرت هرگاه اندوهگین می شدند، می فرمودند: آن بادیه نشین چه شد؟ کاش نزد ما می آمد.

امام علی(ع):

كثره المزاح تذهب البهائم و توجب الشحناء؛

شوخی زیاد، ارج و احترام را می برد و موجب دشمنی می شود.

امام علی(ع):

من کثر مزاحه استجهل؛

هرکس زیاد شوخی کند، نادان شمرده می شود.

امام علی(ع):

رب هزل عادجدا؛

چه بسا شوخی ای که جدی می شود.

رسول اکرم(ص):

لا يبلغ العبد صريح الأيمان حتى يدع المزاح و الكذب و يدع المرء و إن كان محققاً؛

بنده به ایمان ناب نرسد، مگر آن که شوخی و دروغ را ترک گوید و مجادله (بگو مگو) را رها کند، هر چند حق با او باشد.

امام صادق(ع):

إذا أحببت رجلاً فلا تمازحه و لا تماره؛

هرگاه کسی را دوست داشتی، با او نه شوخی کن نه مجادله.

60- حلال

فی الحدیث یا احمد إن العباده عشره أجزاء: تسعه منها طلب الحلال فإذا طيبت مطعمك و مشربك فأنت فی حفظی و کنفی؛

در حدیث قدسی آمده است که خداوند می فرماید: ای احمد همانا عبادت ده جزء است که نه جزء آن طلب روزی حلال است، پس

چون خوراکی و نوشیدنی خود را پاک کردی در پناه و حمایت من هستی.

رسول اکرم(ص):

طلب الحلال واجب علی کل مسلم؛

کسب در آمد حلال، بر هر مسلمانی واجب است.

امام علی(ع):

إن العبد لیحرم نفسه الرزق الحلال بترك الصبر، و لا یزاد علی ما قدر له؛

بنده به سبب بی صبری، خودش را از روزی حلال محروم می کند و بیشتر از روزی مقدر هم نصیبش نمی شود.

امام صادق(ع):

الفضل بن أبی قره: دخلنا علی أبی عبدالله(ع) و هو یعمل فی حائط له فقلنا: فداک: دعنا نعمل لک أو تعمله الغلمان، قال: لادعونی فإنی

أشتهی أن یرانی الله عزوجل أعمل بیدی و أطلب الحلال فی أدی نفسی؛

فضل بن ابی قره: خدمت امام صادق(ع) که در باغش مشغول کار بود رسیدم و عرض کردم: خدا ما را فدای شما کند، اجازه بدهید ما

برایتان کار کنیم یا غلامان این کار را انجام دهند. حضرت فرمودند: نه، مرا به حال خود بگذارید، زیرا دوست دارم خداوند عزوجل مرا

در حال کار کردن و زحمت کشیدن برای کسب روزی حلال ببیند.

رسول اکرم(ص):

حق الوالد علی والده ... أن لا یرزقه إلا طیباً؛

حق فرزند بر پدرش این است که ... جز از راه حلال، روزی او را تامین نکند.

رسول اکرم(ص):

یا علی من أكل الحلال صفادينه، ورق قلبه، و دمعت عيناه من خشيه الله تعالى و لم يكن لدعوته حجاب؛
ای علی هرکس حلال بخورد، دینش صفا می یابد، رقت قلب پیدا می کند، چشمانش از ترس خداوند متعال پر اشک می شود و برای
(استجابت) دعایش مانعی نمی باشد.

امام صادق(ع):

الغلام ... يتعلم الحلال و الحرام سبع سنين؛

فرزند ... را در هفت سال سوم (از چهارده سالگی به بعد) حلال و حرام یاد دهید.

امام باقر(ع):

و الله لحديث لصبييه من صادق في حلال و حرام خير لك مما طلعت عليه الشمس حتى تغرب؛

به خدا قسم اگر از شخصی راستگو حدیثی درباره حلال و حرام بشنوی، از آنچه که آفتاب بر آن طلوع و غروب می کند برای تو بهتر
است.

امام صادق(ع):

لا خير في من لا يحب جمع المال من حلال فيكف به وجهه و يقضى به دينه؛

خیری در آن کس نیست که دوست ندارد از راه حلال مالی بدست آورد که آبرویش را حفظ و قرضش را با آن ادا نماید.

امام علی(ع):

من يكتسب مالاً من غير حله يصرفه في غير حقه؛

هرکس مالی را از راه غیر حلال بدست آورد، آن را در راه غیر حق مصرف خواهد نمود.

61- حرام

امام علی(ع):

ما نهى الله سبحانه عن شيء إلا و أغنى عنه؛

خدای سبحان انسان را از هیچ چیزی نهی نفرموده جز آن که او را از آن بی نیاز کرده است.

رسول اکرم(ص):

من أعرض عن محرم أبد له الله به عباده تسره؛

هرکس از حرام دوری کند، خداوند به جای آن عبادتی که او را شاد کند نصیبش می گرداند.

رسول اکرم(ص):

العبادة مع أكل الحرام كالبناء على الرمل - و قيل: على الماء؛

عبادت با خوردن حرام همانند ساختن بنایی است بر روی شن (و به قولی: بر روی آب)

امام صادق(ع):

كسب الحرام يبين في الذرية؛

در آمد حرام (اثرش) در فرزندان آشکار می شود.

امام سجاده(ع):

و أما حق يدك فأن لا تبسطها إلى لا يحل لك فتتال بما تبسطها إليه من الله العقوبة في الأجل و من الناس بلسان اللائم في العاجل ...؛

حق دست این است که آن را به حرام نگشایی که آن مایه کیفر خدا در قیامت و سرزنش مردم در دنیا است ...

ابوالحسن(ع) (امام کاظم(ع)):

یا داود إن الحرام لا ینمی و إن نمی لا یبارک له فیہ و ما أنفقہ لم یؤجر علیہ و ما خلفہ کان زادہ إلی النار؛ ای داود! مال حرام رشد نمی کند و اگر هم رشد کند برای صاحبش برکت ندارد و اگر از آن چیزی انفاق کند پاداشی نخواهد دید و آنچه پس از خود بر جای گذارده، ره توشه او به سوی دوزخ است.

رسول اکرم(ص):

من أصاب مالاً من مهاوش أذهبہ الله فی نہاب؛

هرکس مالی از حرام بدست آورد، خداوند در حوادث سخت آن را از بین می برد.

رسول اکرم(ص):

من کسب مالاً من غیر حلہ أفقرہ الله؛

هرکس از حرام مالی بدست آورد، خداوند به فقر مبتلاش خواهد نمود.

رسول اکرم(ص):

من أکل الحلال أربعین يوماً نور الله قلبه. و قال إن لله ملکاً ینادی علی بیت المقدس کل لیلہ من أکل حراماً لم یقبل الله منه صرفاً و لا عدلاً و الصرف النافله و العدل الفریضه؛

هرکس چهل روز حلال بخورد، خداوند قلبش را نورانی فرماید. و فرمودند: خدای را فرشته ای است در بیت المقدس که هر شب ندا می دهد هرکس حرام خورد خداوند کار مستحب و واجبی را از او قبول نمی کند.

رسول اکرم(ص):

لا یقدر رجل علی حرام ثم یدعه لیس به إلا مخافه الله إلا أبد له الله فی عاجل الدنیا قبل الاخره ما هو خیر له من ذلک؛

هرکس بتواند کار حرامی انجام دهد و آن را فقط از ترس خدا فرو گذارد، خداوند در همین دنیا، پیش از آخرت بهتر از آن را به او عوض می دهد.

62- روزی

رسول اکرم(ص):

خیر الرزق ما یکفی؛

بهترین روزی آن است که انسان را کفایت کند.

رسول اکرم(ص):

من أکل من کد یده حلالاً فتح له أبواب الجنه یدخل من أيها شاء.

هرکس از دسترنج حلال خود روزی خورد، درهای بهشت به روی او گشوده می شود تا از هر کدام که بخواهد وارد شود.

امام علی(ع):

اعلموا أن عبداً و إن ضعف حیلته، و وهنت مکیدته أنه لن ینقص مما قدر الله له؛ و إن قوی فی شده الحیله و قوه المکیده أنه لن یزاد علی ما قدر الله له؛

بدانید که آنچه خداوند برای بنده مقدر کرده است، بی کم و کاست به او می رسد هر چند در چاره اندیشی و پیدا کردن راه های کسب روزی ناتوان باشد و نیز بیش از آنچه خداوند برایش مقدر کرده به او نرسد، هر چند بسیار زرنگ و چاره اندیش باشد.

امام باقر(ع):

اللهم ارزقنی رزقاً حلالاً یکفینی و لا ترزقنی رزقاً یطغینی و لا تبیلینی بفقر أشقی به مضیقاً علی ... ؛

خدایا روزی کن مرا رزق حلالی که کفایت کند و روزی مکن آن رزقی که به سرکشی ام کشاند و مرا به فقری گرفتار نساز که در تنگنایم قرار دهد و بدبخت شوم.

امام حسن(ع):

فإن الرزق مقسوم و استعمال الحرص استعمال المآثم؛

روزی قسمت شده است و حرص زدن سبب مبتلا شدن به گناهان می شود.

امام علی(ع):

إذا أطأت الأرزاق عليك فاستغفر الله يوسع عليك فيها؛

هرگاه در روزی تو تأخیر و تنگی پدید آمد، آمرزش بخواه تا روزی را بر تو فراخ گرداند.

امام صادق(ع):

فی قوله تعالى (و يرزقه من حيث لا يحتسب) أي يبارك له فيما آتاه؛

رسول اکرم(ص):

من رضى بما رزقه الله قرت عينه؛

هرکس به آنچه خداوند روزیش کرده راضی باشد، خوش و خرم بماند.

امام باقر(ع):

إن العبد ليذنب الذنب فيزوي عنه الرزق؛

بنده گناه می کند و به سبب آن روزی از او گرفته می شود.

63- افزایش روزی

رسول اکرم(ص):

من أحب أن يمد له في عمره و أن يزداد في رزقه فليبر والديه و ليصل رحمه؛

هرکس دوست دارد که عمرش طولانی و روزیش زیاد شود به پدر و مادر خود نیکی کند و صله رحم نماید.

امام صادق(ع):

من حسن برهفي أهل بيته زيد في رزقه؛

هرکس به شایستگی در حق خانواده اش نیکی کند، روزیش زیاد می شود.

رسول اکرم(ص):

أربع تزيد الرزق: حسن الخلق و حسن الجوار و كف الأذى و قله الضجر؛

چهار چیز روزی را زیاد می کند: خوش اخلاقی، خوش رفتاری با همسایه، اذیت نکردن و کم بی تابی کردن.

امام صادق(ع):

من حسنت نيته زيد في رزقه؛

نیت خوب داشتن روزی را زیاد می کند.

رسول اکرم(ص):

استنزلوا الرزق بالصدقه و البكور مبارك يزيد في جميع النعم خصوصاً في الرزق ... و طيب الكلام يزيد في الرزق؛

با صدقه دادن روزی را فرود آورید، سحرخیزی برکت آور است و همه نعمت ها، مخصوصاً روزی را زیاد می کند و خوش زبانی (هم)

روزی را زیاد می کند.

امام علی(ع):

مواصاه الأخ فی الله عزوجل یزید فی الرزق و البکور فی طلب الرزق یزید فی الرزق والاستغفار یزید فی الرزق و استعمال الأمانه یزید فی الرزق و قول الحق یزید فی الرزق؛

همدردی و یاری نمودن برادر(دینی) روزی را زیاد می کند، سحر خیزی در طلب روزی، استغفار، امانت داری، و حق گویی روزی را زیاد می کند.

امام صادق(ع):

البر یزید فی الرزق؛

نیکوکاری روزی را زیاد می کند.

رسول اکرم(ص):

لما قیل له: احب أن یوسع علی فی الرزق؟ -: دم علی الطهاره یوسع علیک فی الرزق؛

به رسول خدا(ص) عرض شد: دوست دارم روزیم زیاد شود، فرمودند پیوسته با وضو باش.

امام علی(ع):

العسر یفسد الأخلاق، التسهل یدر الأرزاق؛

سختگیری، اخلاق را تباه می کند، آسان گیری روزی ها را سرازیر می کند.

امام علی(ع):

ترک الحرص یزید فی الرزق و شکر المنعم یزید فی الرزق و اجتناب الیمین الکاذبه یزید فی الرزق؛

حرص نورزیدن روزی را زیاد می کند، شکر نعمت و دوری نمودن از قسم دروغ روزی را زیاد می کند.

64- قرض

رسول اکرم(ص):

من أخذ أموال الناس یرید أداءها أدى الله عنه و من أخذها یرید إتلافها اتلفه الله؛

هرکس اموال مردم را بگیرد و قصد پرداخت آن را داشته باشد خداوند آن را بپردازد (او را یاری می کند) و هرکس اموال مردم را بگیرد و قصد تلف کردن داشته باشد خداوند آن را تلف کند.

رسول اکرم(ص):

إن الله تعالی مع الدائن حتی یقضی دینه مالم یکن دینه فیما یرکبه الله؛

خداوند یار قرض دار است تا قرض خود را بپردازد به شرط آن که قرض وی بر خلاف رضای خدا نباشد.

رسول اکرم(ص):

من أقرض ملهوفاً فأحسن طلبته استأنف العمل و أعطاه الله بكل درهم ألف قنطار من الجنة؛

هرکس به گرفتار و درمانده ای قرض بدهد و در پس گرفتن آن خوشرفتاری کند(گناهانش پاک شده) اعمالش را دوباره شروع می کند و خداوند در برابر هم درهم، هزار قنطار (ثروتی فراوان) در بهشت به او عطا کند.

رسول اکرم(ص):

من احتاج إلیه أخوه المسلم فی قرض و هو یقدر علیه فلم یفعل حرم الله علیه ریح الجنة؛

کسی که برادر مسلمانش در قرض به او نیاز پیدا کند و او بتواند قرض بدهد و چنین نکند، خداوند بوی بهشت را بر او حرام می کند.

رسول اکرم(ص):

كما لا يحل لغريمك أن يمطلك و هو مؤسر فكذلك لا يحل لك أن تعسره إذا علمت أنه معسر؛ همانطور که برای آن کسی که از تو قرض گرفته جایز نیست که اداء آن را به تأخیر بیندازد، پس برای تو هم جایز نخواهد بود که با این که می دانی او تنگدست است از او مطالبه کنی.
امام رضا(ع):

اعلم أن من استدان ديناً و نوى قضاءه، فهو فى أمان الله حتى يقضيه، فإن لم ينو قضاءه فهو سارق؛ کسی که قرض بگیرد در صورتی که تصمیم داشته باشد آن را پس دهد در امان خداست تا آن را اداء کند ولی اگر تصمیم نداشته باشد آن را به صاحبش برگرداند، دزد محسوب می شود.
رسول اکرم(ص):

من أراد تستجاب دعوته و أن تكشف كربته فليفرج عن معسر؛ هرکس می خواهد دعایش مستجاب و اندوهش برطرف شود، به تنگدست مهلت دهد.
رسول اکرم(ص):

أقل من الدين تعش حراً؛ قرض کمتر گیر تا آزاد باشی.

65- ربا

رسول اکرم(ص):

ان الله عزوجل لعن آكل الربا و مؤكله و كاتبه و شاهديه؛ خدای عزوجل رباخوار و ربا دهنده و نویسنده و شاهد بر آن را لعنت کرده است.
امام صادق(ع):

درهم ربا أعظم عند الله من سبعين زنيه بذات محرم فى بيت الله الحرام؛ یک درهم ربا نزد خداوند سنگین تر است از هفتاد بار زنا کردن با محارم در خانه خدا.
امام باقر(ع):

إنما حرم الله عزوجل الربا لئلا يذهب المعروف؛ خدای عزوجل ربا را حرام فرمود تا احسان کردن از بین نرود.
امام صادق(ع):

آكل الربا لا يخرج من الدنيا حتى يتخبطه الشيطان؛ ربا خوار از دنیا نرود، تا آن که شیطان دیوانه اش کند.
رسول اکرم(ص):

يا على... لا تصادق آكل الربا فإنه يبارز الله لأن الله تعالى قال: (فإن لم تفعلوا فأذنوا بحرب من الله و رسوله): ای علی: با رباخوار رفاقت نکن، زیرا او با خداوند به مبارزه برخاسته، چون خداوند متعال می فرماید: «اگر دست از رباخواری بر نداشتید پس به خدا و رسولش اعلان جنگ دهید».
امام علی(ع):

معاشر الناس، الفقه ثم المتجر، و الله للربا فى هذه الامه أخفى من ديبب النمل على الصفا؛ معاشر الناس، الفقه ثم المتجر، و الله للربا فى هذه الامه أخفى من ديبب النمل على الصفا؛

ای مردم! ابتدا احکام را یاد بگیرید، سپس تجارت کنید! به خدا قسم که ربا در میان این امت ناپیداتر از حرکت مورچه بر روی تخته سنگ است.

رسول اکرم(ص):

أنت ليله اسرى بي على قوم بطونهم كالبيوت فيها الحيات تری من خارج بطونهم فقلت: من هؤلاء يا جبرئيل؟ قال: هؤلاء أكلة الربا؛ شبي که به معراج رفتم بر مردمی گذشتم که شکمهایشان چون خانه ای بود و در آنها مارهایی وجود داشت که از بیرون شکمهایشان دیده می شد. پرسیدم: ای جبرئیل اینها کیستند؟ گفت: اینان ربا خواراند.

رسول اکرم(ص):

من أكل الربا ملأ الله عزوجل بطنه من نار جهنم بقدر ما أكل و إن اكتسب منه مالاً لا يقبل الله تعالى منه شيئاً من عمله، و لم يزل في لعنه الله و الملائكة ما كان عنده منه قيراط (واحد)؛

هرکس ربا بخورد خداوند عزوجل به اندازه ربایی که خورده شکمش را از آتش دوزخ پر کند و اگر از طریق ربا مالی به دست آورد، خدای تعالی هیچ عمل او را نپذیرد و تا زمانی که قیراطی (کمترین مقدار) از مال ربا نزدش باشد، پیوسته خداوند و فرشتگانش او را نفرین کنند.

امام صادق(ع):

إنه لو كان الربا حلالاً لترك الناس التجارات و ما يحتاجون إليه فحرم الله الربا ليفر الناس من الحرام إلى الحلال و إلى التجارات و إلى البيع و الشراء فيبقى ذلك بينهم في القرض؛

براستی، اگر ربا حلال بود، مردم تجارت و تلاش برای معاش را رها می کردند. به همین دلیل خداوند ربا را حرام کرد تا مردم از حرام به حلال و تجارت و خرید و فروش رو بیاورند و به یکدیگر قرض بدهند.

66- صدقه

رسول اکرم(ص):

كل معروف صدقه و ما وقى به المرء عرضه كتب له به صدقه؛

هر کار نیکی صدقه است و هر چیزی که به وسیله آن آبروی کسی حفظ شود برای او صدقه نوشته می شود.

رسول اکرم(ص):

الصدقه تدفع البلاء وهي أنجح دواء و تدفع القضاء و قد ابرم إبراماً و لا يذهب بالأدواء إلا الدعاء و الصديقه؛

صدقه بلا را دفع می کند و مؤثرترین داروست، صدقه قضای حتمی را دفع می کند و درد بیماریها را چیزی جز دعا و صدقه از بین نبرد.

امام باقر(ع):

إن الصدقه لتدفع سبعين بليه من بلايا الدنيا مع ميته السوء، إن صاحبها لا يموت ميته السوء أبداً؛

صدقه، هفتاد نوع از بلاهای دنیوی و بد مردن را دفع می کند، صدقه دهنده هرگز دچار بد مردن نمی شود.

امام صادق(ع):

إن صدقه الليل تطفىء غضب الرب و تمحو الذنب العظيم و تهون الحساب و صدقه النهار تثمر المال و تزيد في العمر؛

صدقه در شب، خشم پروردگار را فرو می نشاند و گناه بزرگ را پاک می کند و حساب(قیامت) را آسان می گرداند و صدقه در روز

ثروت می آورد و عمر را زیاد می کند.

رسول اکرم(ص):

خير الصدقه ما أبتت غنى؛

بهترین صدقه آن است که بی نیازی آورد.

رسول اکرم(ص):

من مشى بصدقه إلى محتاج كان له كأجر صاحبها من غير أن ينقص من أجره شيء؛

هرکس صدقه ای را به نیازمندی برساند، اجر آن صدقه را دارد و از اجر صدقه دهنده نیز چیزی کم نمی شود.

رسول اکرم(ص):

لا صدقه و ذورحم محتاج؛

تا زمانی که خویشاوند نیازمند است، به کسی دیگر نباید صدقه داد.

رسول اکرم(ص):

ليس المسكين بالطواف و لا بالذی ترده التمره و التمرتان و اللقمه و اللقمتان و لكن المسكين المتعفف الذي لا يسأل الناس شيئاً و لا

يفطن له فيصدق عليه؛

مسکین نه آن گدای دوره گرد است و نه آن کسی که یکی دو دانه خرما و یکی دو لقمه نان می گیرد و می رود، بلکه مسکین آن ناداری

است که مناعت و عزت نفس دارد، به طوری که دست سئوال سوی مردم دراز نمی کند و کسی به تهیدسنی او پی نمی برد تا به وی

صدقه دهد.

67- ورزش

رسول اکرم(ص):

المؤمن القوى خير و أحب إلى الله من المؤمن الضعيف؛

مؤمن نیرومند نزد خداوند بهتر از محبوب تر است از مؤمن ضعیف.

امام صادق(ع):

النشرة في عشرة آيات: المشى و الركوب و الارتماس في الماء و ...؛

شادابی در ده چیز است: پیاده روی، سواری، آب تنی و ...

رسول اکرم(ص):

خير لهو المؤمن السباحه؛

بهترین سرگرمی مؤمن شنا است.

امام صادق(ع):

إن رسول الله سابق بين الخيل و أعطى السوابق من عنده؛

پیامبر گرامی اسلام در میان سوارکاران اسب، مسابقه می گذاشتند و پس از پایان مسابقه، برندگان جوایز خود را از آن جناب می گرفتند.

رسول اکرم(ص):

أحب اللهو إلى الله إجراء الخيل و الرمي؛

بهترین سرگرمی نزد خدا، اسب دوانی و تیراندازی است.

امام صادق(ع):

دخل النبي(ع) ذات ليلة بيت فاطمه و معه الحسن الحسين(ع) فقال لهما النبي(ع): قوما فاصطربا، فقاما ليصطربا ...؛

پیامبر(ص) شبی به خانه فاطمه(ع) رفتند و حسن و حسین(ع) با او بودند. پیامبر(ص) به آن دو فرمودند: (برخیزید و کشتی بگیرید). آن

دو بزرگوار برخاستند و کشتی گرفتند.

امام علی(ع):

من يعمل یزدد قوه من یقصر فی العمل یزدد فتره؛

هرکس کار کند، قدرتش بیشتر شده، و هرکس در کار کردن کوتاهی کند، ضعیف تر خواهد شد.

امام صادق(ع):

إن الملائكة لتتفر عند الرهان و تلعن صاحبه ما خلا الحافر الخف و الریش و النصل و قد سابق رسول الله اسامه بن زید و أجرى الخیل؛ فرشتگان از شرط بندی بیزارند و قمار باز را لعن می کنند، مگر شرط بندی در اسب و شتر سواری و تیراندازی و شمشیربازی باشد، هم چنان که پیامبر گرامی(ص) در اسب سواری با اسامه بن زید مسابقه دادند.

امام علی(ع):

قو علی خدمتک جوارحی و اشدد علی العزیمه جوانحی؛

پروردگارا! اعضاء و اندام مرا در طریق خدمت به خودت نیرومند گردان و اعصاب و افکارم را بر عزم و استواری محکم فرما.

امام علی(ع):

إن نفسک مطینک إن أجهدها قتلتها و إن رفقت بها أبقیتها؛

بدن تو مرکب سواری تو است اگر بیش از طاقت و ظرفیت بارش کنی او را خواهی کشت و اگر با آن مدارا کنی باقی خواهد ماند.

68- مسافرت

امام علی(ع):

تغرب عن الأوطان فی طلب العلا و سافر ففی الأسفار خمس فوائد تفرج هم و اکتساب معیشه و علم و آداب و صحبه ماجد؛ برای کسب مجد و عظمت از وطن خود دور شود و سفر کن که در مسافرت پنج فایده است: برطرف شدن اندوه، بدست آوردن روزی و دانش و آداب زندگی، و همنشینی با بزرگواران.

رسول اکرم(ص):

سافروا تصحوا و ترزقوا؛

مسافرت کنید، تا سالم بمانید و روزی کسب کنید.

رسول اکرم(ص):

من السنه إذا خرج القوم فی سفر أن یخرجوا نفقتهم، فإن ذلك أطیب لأنفسهم و أحسن لأخلاقهم؛ از سنت این است که وقتی گروهی به مسافرت می روند خرج سفرشان را با خود بردارند که این کار موجب آرامش خاطر و خوش اخلاقی آنان می شود.

امام صادق(ع):

افتتح سفرک بالصدقه و اخرج إذا بدالك فإنک تشتري سلامه سفرک؛

مسافرت خو را با صدقه آغاز کن و هرگاه خواستی بیرون برو، زیرا (با صدقه دادن) سلامت سفرت را می خری.

امام صادق(ع):

كان أبو عبدالله(ع) إذا أراد سفراً، قال: اللهم خل سبيلنا و أحسن تسييرنا و أعظم عافيتنا؛

امام صادق(ع):

وقتی تصمیم به سفر می گرفت عرض می کرد: خدایا راه را بر ما بگشا و سفرمان را به بهترین وجه قرار ده و به ما سلامت و عافیت کامل عطا کن.

رسول اکرم (ص):

(فی مروه السفر) و أما التي في السفر فبذل الزاد و حسن الخلق و المزاح في غير المعاصي؛

(درباره مردانگی در سفر فرمودند): مردانگی در سفر عبارت است از بخشیدن از زاد و توشه خود به همراهان و خوش اخلاقی و شوخی کردن به شرط آن که معصیت خدا نباشد.

امام علی (ع):

لا يخرج الرجل في سفر يخاف فيه على دينه وصلاته؛

انسان نباید به سفری رود که می ترسد در آن به دین و نمازش لطمه ای وارد آید.

امام علی (ع):

أما مروءة السفر، فبذل الزاد و قلة الخلاف على من صحبك و كثره ذكر الله عزوجل في كل مصعد مهبط و نزول و قيام و قعود؛

اما مردانگی در سفر عبارت است از بخشش از زاد و توشه خود به همراهان، کمی مخالفت و ناسازگاری از همسفران و زیاد به یاد خدا بودن در هر فراز و نشیب و نشست و برخاست.

رسول اکرم (ص):

إذا خرج أحدكم إلى سفر ثم قدم على أهله فليهدهم و ليطرفهم و لوحجاره؛

هرگاه یکی از شما به سفر رفت، در بازگشت حتی اگر شده یک قطعه سنگ برای خانواده اش هدیه و تحفه بیاورد.

رسول اکرم (ص):

من يضمن لي بر الوالدين وصله الرحم إضمن له كثره المال و زياده العمر و المحبه في العشيره؛

هرکس نیکی به پدر و مادر و صلّه رحم را برایم ضمانت کند، من نیز زیادی مال، طول عمر و محبت او را در دل خویشاوندان، ضمانت می نمایم.

رسول اکرم (ص):

نظر الولد إلى والدیه حباً لهما عباده؛

نگاه محبت آمیز فرزند به پدر و مادرش عبادت است.

امام صادق (ع):

عن أبي و لاد الحناط قال: سألت أبا عبد الله (ع) عن قول الله: (و بالوالدين إحساناً) فقال: الإحسان أن تحسن صحبتهم و لا تكلفهم أن يسألك شيئاً هما يحتاجان إليه؛

ابی ولاد می گوید: معنای آیه (و بالوالدين احسانا) را از امام صادق (ع) پرسیدم، فرمودند: احسان به پدر و مادر این است که رفتارت رابا آنها نیکو کنی و مجبورشان نکنی تا چیزی که نیاز دارند از تو بخواهند (یعنی قبل از درخواست آنان نیازشان را بر طرف کنی).

رسول اکرم (ص):

يا على رضى الله كله في رضها للوالدين وسخط الله تعالى في سخطهما؛

یا علی همه خشنودی خداوند در خشنودی پدر و مادر و ناخشنودی خداوند متعال در ناخشنودی آنان است.

رسول اکرم (ص):

سید الأبرار يوم القيامة رجل بر والدیه بعد موتهم؛

سرور نیکوکاران در روز قیامت آن کسی است که نسبت به پدر و مادر خود بعد از وفاتشان نیز نیکوکار باشد.

امام رضا (ع):

بر الوالدين واجب و إن كانا مشركين و لاطاعه لهما في معصية الخالق؛

نیکی به پدر و مادر واجب است اگر چه مشرک باشند، ولی در معصیت خدا نباید اطاعتشان کرد.
امام علی(ع):

من أحزن والديه فقد عقهما؛

کسی که پدر و مادر خود را ناراحت کند عاق والدین شده است.

امام موسی الکاظم(ع):

کن باراً و اقتصر علی الجنه و إن كنت عافاً فاقصر علی النار؛

اگر بهشت می خواهی با پدر و مادر خوشرفتار باش و اگر تحمل آتش دوزخ را داری عاق آنها باش.

رسول اکرم(ص):

دعاء الوالد لولده كدعاء النبي لامته؛

دعای پدر برای فرزندش همانند دعای پیامبر برای امتش است.

رسول اکرم(ص):

دعاء الوالده يفضي إلى الحجاب؛

دعای مادر از موانع نپذیرفتن دعا می گذرد.

70- ازدواج

رسول اکرم(ص):

ما بنى بناء فى الاسلام احب الى الله تعالى من التزويج؛

هیچ بنایی در اسلام بر پا نشد که نزد خداوند متعال دوست داشتنی تر از ازدواج باشد.

رسول اکرم(ص):

من أحب ان يلقى الله طاهراً مطهراً فليلقه بزوجه؛

هرکس دوست دارد خداوند را پاک و پاکیزه دیدار کند، باید ازدواج نماید.

رسول اکرم(ص):

من ترك التزويج مخافه العيله فقد اساء ظنه بالله عزوجل ان الله عزوجل يقول: ان يكونوا فقراء يغنهم الله من فضله؛

هرکس از ترس فقر ازدواج نکند به خداوند بدگمان شده است زیرا خداوند می فرماید: اگر تهیدست باشند، خداوند آنان را از فضل خود، بی نیاز می کند.

رسول اکرم(ص):

خير النكاح ايسره؛

بهترین ازدواج آن است که آسان تر انجام شود.

امام صادق(ع):

تزوجوا فى الحجر الصالح فان العرق دساس؛

با خانواده خوب و شایسته وصلت کنید، زیرا اصل و نصب تأثیر دارد.

رسول اکرم(ص):

زوجوا ايامكم فان الله يحسن لهم فى الخلائقهم و يوسع لهم فى ارزاقهم و يزيدهم فى مرواتهم؛

بی همسران خود را همسر دهید که خداوند اخلاق ایشان را نیکو می کند و روزیشان را افزایش داده و بر مروت آنها می افزاید.

رسول اکرم(ص):

إياكم و خضراء الدمن قيل يا رسول الله ما خضراء الدمن قال: المرأة الحسناء في منبت السوء؛
از سبزه در زباله دانی دوری کنید! گفتند: ای رسول خدا سبزه در زباله دانی چیست؟ فرمودند: زن زیبا در خانواده بد.
رسول اکرم(ص):

من زوج کریمته من فاسق فقد قطع رحمه؛

هرکس دختر گرامیش را به ازدواج مردی گنه کار در آورد در حقیقت نسل خود را ضایع کرده است.
امام حسن(ع):

زوجها من رجل تقی فانه ان احبها اکرمها وان ابغضها لم یظلمها؛

دخترت را به ازدواج مردی با تقوا درآور زیرا اگر دخترت را دوست بدارد، گرامیش می دارد و اگر دوستش نداشته باشد به او ظلم نمی کند.

امام صادق(ع):

إذا تزوج الرجل المراه لما لها او جمالها لم یرزق ذلک فان تزوجها لدینها رزقه الله عزوجل جمالها و مالها؛

اگر مردی با زنی به خاطر ثروت یا زیبایی ازدواج کند، آن را بدست نمی آورد و اگر به خاطر دینش با او ازدواج نماید، خداوند زیبایی و ثروت او را نیز نصیبش می گرداند.

71- مرد

رسول اکرم(ص):

من سعاده المرء المسلم الزوجه الصالحه و المسکن الواسع و المركب البهی و الولد الصالح؛

از خوشبختی مرد مسلمان، داشتن همسریشایسته، خانه ای بزرگ، وسیله ای راحت برای سواری و فرزندی خوب است.

رسول اکرم(ص):

استوصوا بالنساء خیراً؛

یکدیگر را به رفتار نیک با زنان سفارش کنید.

امام علی(ع):

أحسن الصحبه لها فیصفو عیشک؛

با همسرت خوش رفتار باش تا زندگی ات با صفا گردد.

رسول اکرم(ص):

عفوا تعف نساؤکم؛

پاکدامن باشید تا زنانتان پاکدامن باشند.

امام صادق(ع):

إن المرء یرتاج فی منزله و عیاله إلى ثلاث خلال یتکفها و إن لم یکن فی طبعه ذلک: معاشره جمیله و سعه بتقدیر و عیره بتحصن؛

مرد در خانه و نسبت به خانواده اش نیازمند رعایت سه صفت است هرچند در طبیعت او نباشد، خوشرفتاری، گشاده دستی به اندازه و غیرتی همراه با خویشتن داری.

امام باقر(ع):

ان اکرمکم عند الله اشدکم اکراماً لحلاتهم؛

گرامی ترین شما نزد خدا، کسی است که بیشتر به همسر خود احترام بگذارد.

رسول اکرم(ص):

یا علی: لا یخدم العیال إلا صدیق أو شهید أو رجل یرید الله به خیر الدنیا و الآخرة؛

یا علی: به خانواده خود خدمت نمی کند نگر صدیق یا شهید یا مردی که خداوند خیر دنیا و آخرت را برای او می خواهد.

امام صادق(ع):

من حسن بره بأهله زاد الله فی عمره؛

هرکس به شایستگی در حق خانواده اش نیکی کند، خداوند عمر او را زیاد می کند.

رسول اکرم(ص):

إن الرجل إذا نظر إلى امرأته و نظرت إليه نظر الله تعالی إلیهما نظر الرحمة؛

وقتی مردی به همسر خود نگاه کند و همسرش به او نگاه کند خداوند بدیده رحمت به آنان نگاه می کند.

امام علی(ع):

النصح بین المملأ تفریح؛

تصحیح کردن در حضور دیگران، خرد کردن شخصیت است.

72- زن

أكثر الخیر فی النساء؛

بیشترین خیر و برکت در زنان است.

رسول اکرم(ص):

المرأه الصالحه أحد الكاسبین؛

زن شایسته یکی از دو عامل پیشرفت خانواده است.

امام باقر(ع):

لا شفیع للمرأه أنجح عند ربها من رضا زوجها؛

هیچ شفیی برای زن نزد پروردگارش نجات بخش تر از رضایت شوهرش نیست.

امام علی(ع):

صیانه المرأه أنجح عند ربها من رضا زوجها؛

هیچ شفیی برای زن نزد پروردگارش نجات بخش تر از رضایت شوهرش نیست.

امام علی(ع):

صیانه المرأه أنعم لحالها و أدوم لجمالها؛

محفوظ بودن و پاکدامنی برای سلامتی زن مفیدتر است و زیبایی او را بادوام تر می کند.

رسول اکرم(ص):

إن الله تبارک و تعالی علی الإناث أرف منه علی الذکور و ما من رجل یدخل فرحه علی امرأه بینه و بینها حرمه إلا فرحه الله تعالی یوم

القیامه؛

خدای بزرگ، به زنان مهربان تر از مردان است و هیچ مردی، زنی از محارم خود را خوشحال نمی کند، مگر آن که خداوند متعال او را

در قیامت شاد می کند.

امام علی (ع):

ولا تملك المرأة أمرها ما جاوز نفسها فإن المرأة ريحانه وليست بقهرمانه...؟
کاری که در توان زن نیست به او مسپار زیرا او چون گلی است (ظریف و آسیب پذیر) نه قهرمان و کارفرما.
رسول اکرم (ص):

الحياء حسن و لكن في النساء أحسن؛

حیا خوب است ولی برای زنان خوب تر است.

رسول اکرم (ص):

أيما امرأة ماتت و زوجها عنها راضٍ دخلت الجنة؛

هر زنی، از دنیا برود و شوهرش از او راضی باشد، به بهشت می رود.

73- فرزند

امام باقر (ع):

اللهم الرزقني ولداً و اجعله تقياً زكياً ليس في خلقه زياده ولا نقصان و اجعل عاقبته إلى خير؛

خداوندا به من فرزندی عطا کن و او را پرهیزگار و پاک قرار ده که در آفرینش کم و زیادی نباشد و سرانجامش را نیکوگردان.
رسول اکرم (ص):

أدبوا أولادكم في بطون امهاتهم قيل: و كيف ذلك يا رسول الله؟ فقال ياطعامهم الحلال؛

فرزندانتان را در رحم مادرانشان تربیت کنید. سؤال شد: این چگونه است، ای رسول خدا؟ فرمودند: با خوراندن غذای حلال (به مادرش)

رسول اکرم (ص):

من بكي صبي له فأرضاه حتى يسكنه أعطاه الله عزوجل من الجنة حتى يرضى؛

هرکس کودک گریان خو را راضی کند تا آرام شود، خداوند از بهشت آن قدر به او می دهد تا راضی شود.

رسول اکرم (ص):

من قبل ولده كتب الله عزوجل له حسنه و من فرحه فرحه الله يوم القيامة؛

هرکس فرزند خود را ببوسد، خداوند ثواب برای او می نویسد و هر کسی او را شاد کند، خداوند او را در روز قیامت شاد خواهد کرد.
امام صادق (ع):

البنات حسنات و البنون نعم فالحسنات تثاب عليهن و النعمه تسأل عنها؛

دختران خوبی ها و پسران نعمت اند، به خوبی ها ثواب می دهند و از نعمت ها سؤال می شود.

رسول اکرم (ص):

كان النبي (ص) إذا أصبح مسح على رؤوس ولده و ولد ولده؛

پیامبر (ص) هر روز صبح بر سر فرزندان و نوادگانش دست (نوازش) می کشیدند.

رسول اکرم (ص):

إن الولد الصالح ريحانه من ربا حين الجنة؛

فرزند شایسته و خوب گلی از گل های بهشت است.

رسول اکرم (ص):

لا تضربه واهجره و لا تطل؛

کودک را نزن، بلکه با او قهر کن ولی نه به مدت طولانی.

رسول اکرم(ص):

حق الولد علی والده ... أن يستفره امه؛

حق فرزند بر پدر این است که مادر او را گرامی بدارد.

رسول اکرم(ص):

أحبوا الصبيان و ارحموهم و اذا وعدتموهم شيئاً ففوا لهم فإنهم لا يدرون إلا أنکم ترزقونهم؛

کودکان را دوست بدارید و به آنان مهربانی کنید و هرگاه به آنها وعده دادید وفا کنید زیرا آنها شما را روزی دهنده خود می دانند.

74- جوان

امام صادق(ع):

عليك بالأحداث فإنهم أسرع إلى كل خير؛

نوجوانان را دریاب زیرا که آنان سریع تر به کارهای خیر روی می آورند.

امام علی(ع):

إنما قلب الحدث كالأرض الخالية ما القى فيها من شيء قبلته؛

دل نوجوان مانند زمین آماده است که هر بذری در آن افشاندن شود، می پذیرد.

رسول اکرم(ص):

أوصيكم بالشبان خيراً فإنهم أرق أفنده إن الله بعثني بشيراً و نذيراً فحالفني الشبان و خالفني الشيوخ؛

به شما درباره جوانان به نیکی سفارش می کنم چرا که آنان نازک دل ترند، خداوند مرا امید دهنده و بیم دهنده مبعوث کرد جوانان با من

هم پیمان شدند و پیرمردان به مخالفت با من برخاستند.

امام صادق(ع):

بادروا أحداثكم بالحديث قبل أن تسبقكم إليهم المرجئه؛

به آموختن حدیث به نوجوانان پیش از آن که منحرفین آنان را گمراه سازند، اقدام نمائید.

امام علی(ع):

لا تقسروا أولادكم علی آدابكم فإنهم مخلوقون لزمان غير زمانكم؛

آداب و رسوم خود را به فرزندانان تحمیل نکنید زیرا آنان برای زمانی غیر از زمان شما آفریده شده اند.

رسول اکرم(ص):

قال رجل: يا رسول الله! ما حق ابني هذا؟ قال: تحسن اسمه و أدبه و تضعه موضعاً حسناً؛

مردی به رسول خدا(ص) عرض کرد: حق این فرزند بر من چیست؟ پیامبر فرمودند: اسم نیکو برایش انتخاب کنی و به خوبی او را

تربیت نمایی و به کاری مناسب و پسندیده بگماری.

امام علی(ع):

أولى الأشياء أن يتعلمها الأحداث الأشياء التي إذا صاروا رجالاً احتاجوا إليه؛

شایسته ترین چیزهایی که نوجوانان باید بیاموزند، آن چیزهایی هستند که هنگام بزرگسالی به آنها نیاز دارند.

رسول اکرم(ص):

إن الله يحب الشاب الذي يفنى شبابه في طاعة الله؛
خداوند جوانی که جوانی اش را در اطاعت از او بگذارند دوست دارد.
امام علی(ع):

يا معشر الفتیان حصنوا أعراضكم بالأدب و دينكم بالعلم؛
ای جوانان! آبرویتان را با ادب و دینتان را با دانش حفظ کنید.

75- تربیت

رسول اکرم(ص):

الناس معادن و العرق دساس و أدب السوء كعرق السوء؛
مردم همانند معدن ها مختلف اند و اصل و نسب در انسان مؤثر است و تربیت بد همانند اصل و نسب بد است.
رسول اکرم(ص):

أكرموا أولادكم و أحسنوا آدابهم يغفرلكم؛
فرزندان خود را گامی بدارید و خوب تربیتشان کنید تا گناهان شما آمرزیده شود.
امام سجاده(ع):

اللهم ... أعنى على تربيتهم و تأديبهم و برهم؛
خدا یا مرا بر تربیت، ادب آموزی و نیکی کردن به فرزندانم یاری فرما.
رسول اکرم(ص):

أدبوا أولادكم على ثلاث خصال: حب نبيكم وحب أهل بيته و قراءه القرآن؛
قرزندان خود را به کسب سه خصلت تربیت کنید: دوستی پیامبرتان و دوستی خاندانش و قرائت قرآن.
رسول اکرم(ص):

الولد سيد سبع سنين و عبد سبع سنين و وزير سبع سنين؛
فرزند هفت سال سرور، هفت سال فرمانبردار و هفت سال وزیر است.
امام سجاده(ع):

و أما حق الولد فتعلم أنه منك و مضاف إليك في عاجل الدنيا بخيره و شره و أنك مسؤول عما و ليته من حسن الأدب و الدلالة على ربه
و المعونه له على طاعته ... ؛

حق فرزند این است که بدانی او از تو است در دنیا با هر خیر و شری که دارد به تو منسوب است و تو مسئول تربیت نیکو و راهنمایی
اش به سوی خدا و یاریش در اطاعت از پروردگارش هستی ...
امام علی(ع):

من سأل في صغره أجاب في كبره؛
هرکس در خردسالی سؤال کند، در بزرگسالی پاسخ می گوید.
امام صادق(ع):

إننا نأمر صبياننا بالصلاه و الصيام ما أطاقوا إذا كانوا أبناء سبع سنين؛
ما هنگامی که کودکانمان هفت ساله می شوند به اندازه ای که طاقت دارند آنان را به انجام نماز و روزه فرمان می دهیم.
رسول اکرم(ص):

عرامه الصبی فی صغره زیاده عقله فی کبره؛

بازی گوشی کودک در خردسالی اش مایه فزونی عقل در بزرگسالی اوست.

رسول اکرم(ص):

یا علی: رحم الله والدین حملا و لدهما علی برهما؛

ای علی: خداوند رحمت کند پدر و مادری را که فرزند خویش را بر نیکی کردن به خودشان یاری کنند.

76- خانواده

رسول اکرم(ص):

خیرکم خیرکم لأهله و أنا خیرکم لأهلی ما أکرم النساء إلا کریم و لا أهانهن إلا لئیم؛

بهترین شما کسی است که برای خانواده اش بهتر باشد، و من از همه شما برای خانواده ام بهترم، زنان را گرامی نمی دارد، مگر انسان بزرگوار و به آنان اهانت نمی کند مگر شخص پست و بی مقدار.

رسول اکرم(ص):

الرجل راع علی أهل بینه و هو مسؤول عنهم و المرأه راعیه علی بیت بعلها وولده و هی مسؤوله عنهم ...؛

مرد، سرپرست خانواده است و درباره آنان از او سؤال می شود و زن، سرپرست خانه شوهرش و فرزندان اوست و درباره آنان از وی سؤال می شود.

رسول اکرم(ص):

خیر الرجال من امتی الذین لایتناولون علی أهلیهم و یحنون علیهم و لا یظلمونهم؛

بهترین مردان امت من کسانی هستند که نسبت به خانواده خود خشن نباشند و اهانت نکنند و دلسوزشان باشند و به آنان ظلم نکنند.

امام صادق(ع):

من حسن بره بأهل بینه مد له فی عمره؛

هرکس به شایستگی در حق خانواده اش نیکی کند، عمرش طولانی می شود.

رسول اکرم(ص):

من أدخل علی أهل بینه سروراً خلق الله من ذلك السرور خلقاً یستغفر له إلى یوم القیامه؛

هرکس خانواده اش را شاد کند، خداوند از آن شادی موجودی می آفریند که تا روز قیامت برای او آمرزش بخواهد.

امام صادق(ع):

لا یزال المؤمن یورث أهل بینه العلم و الأدب الصالح حتی یدخلهم الجنه جمیعاً؛

مؤمن همواره خانواده خود را از دانش و تربیت شایسته بهره مند می سازد تا همه آنان را وارد بهشت کند.

رسول اکرم(ص):

إذا أراد الله بأهل بیت خیراً فقههم فی الدین و وقر صغیرهم کبیرهم و رزقهم الرفق فی معیشتهم و القصد فی نفقاتهم و بصرهم عیوبهم

فیتوبوا منها؛

هرگاه خداوند برای خانواده ای خیر بخواهد آنان را در دین دانا می کند، کوچکترها بزرگترهایشان را احترام می نمایند، مدارا در زندگی

و میانه روی در خرج روزیشان می نماید و به عیوبشان آگاهشان می سازد تا آنها را بر طرف کنند.

رسول اکرم(ص):

یا علی: خدمه العیال کفارہ للکبائر و تطفی غضب الرب، و مهوور الحور العین، و تزیید فی الحسنات و الدرجات؛

یا علی: خدمت به خانواده، کفاره گناهان کبیره و خاموش کننده خشم خداوند و مهریه حورالعین و زیاد کننده حسنات و درجات است.
رسول اکرم(ص):

المؤمن يأكل بشهوه أهله، المنافق يأكل أهله بشهوته؛

مؤمن بهمیل و رغبت خانواده اش غذا می خورد ولی منافق میلو رغبت به خود را به خانواده اش تحمیل می کند.

رسول اکرم(ص):

تلا رسول الله(ص) (قو أنفسکم و أهلیکم ناراً) فقالوا: یا رسول الله کیف نقی أهلنا ناراً؟ قال: تأمرونهم بما یحب الله و تنهونهم عما یکره الله؛

رسول خدا(ص) این آیه را تلاوت فرمودند: (خود و خانواده تان را از آتش دوزخ حفظ کنید)، گفتند: ای رسول خدا! چگونه خانواده مان را از آتش دوزخ حفظ کنیم؟ فرمودند: به آنچه خدا دوست دارد امرشان کنید و از آنچه خدا نمی پسندد، نهیشان نمائید.

77- یتیم

رسول اکرم(ص):

خیر بیت فی المسلمین بیت فیہ یتیم یحسن إلیه و شر بیت فی المسلمین بیت فیہ یتیم یساء إلیه أنا و کافل الیتیم فی الجنه هکذا؛
بهترین خانه های مسلمانان خانه ای است که در آن یتیمی باشد و به او نیکی کنند و بدترین خانه های مسلمانان خانه ای است که در آن یتیمی باشد و با او بدی کنند، من و سرپرست یتیم در بهشت مانند دو انگشت همراهم.

رسول اکرم(ص):

یا علی إذا بکی الیتیم اهتز العرش، فیقول الله عزوجل لجبرئیل: وسع فی النار لمن أبکاه فإنی ابکیه، ووسع فی الجنه لمن أضحکة فإنی اضحکة؛

ای علی هرگاه یتیم بگرید، عرش به لرزه می افتد، سپس خداوند عزوجل به جبرئیل می فرماید: آتش دوزخ را برای کسی که او را گریاند، گسترش بده که من او را خواهم گریاند. و برای کسی که او را خندان در بهشت جایی بازکن که من او را خندان سازم.
امام علی(ع):

ما من مؤمن و لا مؤمنه یضع یده علی رأس یتیم ترحماً له إلا کتب الله له بكل شعره مرت یده علیها حسنه؛

هیچ مرد و زن مؤمنی نیست که دست محبت بر سر یتیمی بگذارد، مگر این که خداوند به اندازه هر تار موئی که بر آن دست کشیده است ثوابی برایش بنویسد.

رسول اکرم(ص):

کن للیتیم کالأب الرحیم، و اعلم أنك تزرع کذلک تحصد؛

برای یتیم چون پدر مهربان باش، و بدان که هرچه کشت کنی همان می دروی.

رسول اکرم(ص):

من عال یتیمأ حتی یتغنی عنه أوجب الله عزوجل له بذلک الجنه کما أوجب الله لاکل مال الیتیم النار؛

هرکس یتیمی را سرپرستی کند تا آن که بی نیاز گردد، خداوند به سبب این کار بهشت را بر او واجب سازد، همچنان که آتش دوزخ را بر خورنده مال یتیم واجب ساخته است.

رسول اکرم(ص):

أحب أن یلین قلبک و تدرک حاجتک؟ ارحم الیتیم و امسح رأسه و أطعمه من طعامک یلن قلبک و تدرک حاجتک؛

آیا دوست داری نرمدل شوی و به خواسته ات برسی؟ به یتیم مهربانی کن و دست محبت برسر او بکش و از غذایت به او بخوران، تا دلت نرم شود و به خواسته ات برسی.

رسول اکرم(ص):

ثلاثة في ظل العرش يوم القيامة يوم لا ظل إلا ظله ... و امرأة مات زوجها و ترك عليها أيتاماً صغاراً وقالت: لا أتزوج على أيتامى حتى يموتوا أو يغنيهم الله ...؛

سه کس روز قیامت هنگامی که سایه ای جز سایه عرش نیست در سایه آن جای دارند ... و زنی که شوهرش بمیرد و اطفال صغیری باقی گذارد و او گوید من با وجود یتیمان خود شوهر نمی کنم تا بمیرند یا خداوند آنها را بی نیاز کند.

رسول اکرم(ص):

من أحسن إلى یتیم أو یتیمه كنت أنا و هو فی الجنة كهاتین؛

هرکس به پسر و یا دختر یتیمی نیکی کند، من و او در بهشت مانند این دو انگشت همسایه یکدیگریم.

امام باقر(ع):

أربع من كن فيه بنى الله له بيتاً فی الجنة: من آوى الیتیم و رحم الضعیف و أشفق على والدیه و أنفق علیهما و رفق بمملوکه؛

چهار چیز است که اگر در کسی باشد خداوند خانه ای در بهشت برای او بنا می کند: کسی که یتیمی را پناه بدهد، به ناتوان رحم کند، نسبت به پدر و مادرش دلسوز و مهربان باشد، برای آنها خرج کند و با مملوک خود مدارا نماید.

رسول اکرم(ص):

لما اسرى بی ألى السماء رأیت قوماً تقذف فی أجوافهم النر و تخرج من أذبارهم ، فقلت: من هؤلاء یا جبرئیل؟ فقال: هؤلاء الذین یأکلون أموال الیتامی ظلماً.

شبی که به آسمان برده شدم گروهی را دیدم که در شکم های آنان آتش افکنده می شود و از مخرجشان خارج می گردد. گفتم: ای جبرئیل، اینها کیستند؟ گفت: اینها کسانی هستند که اموال یتیمان را به ناحق می خورند.

78- میهمان

رسول اکرم(ص):

من كان يؤمن بالله و الیوم الآخر فلیکرم ضیفه؛

هرکس به خدا و روز قیامت ایمان دارد، باید میهمانش را گرامی دارد.

رسول اکرم(ص):

الضیف ینزل برزقه و یرتحل بذنوب أهل البیت؛

میهمان، روزی خود را می آورد و گناهان اهل خانه را می برد.

رسول اکرم(ص):

كل بیت لا یدخل فیہ الضیف لا تدخله الملائکه؛

هر خانه ای که میهمان بر آن وارد نشود، فرشتگان واردش نمی شوند.

رسول اکرم(ص):

لا یتکلفن أحد لضیفه مالا یقدر؛

هیچ کس نباید بیش از توانش خود را برای میهمان به زحمت اندازد.

امام صادق(ع):

ابن ابی یعفر: رأیت عند أبی عبدالله(ع) ضيفاً، فقام يوماً فی بعض الحوائج، فنهاه عن ذلك، وقام بنفسه إلى تلك الحاجه، و قال(ع): نهی رسول الله(ع) عن أن یستخدم الضیف؛

ابن ابی یعفر: در خانه امام صادق(ع) میهمانی دیدم. روزی او برای انجام کاری برخاست. حضرت به او اجازه ندادند و شخصاً آن کار را انجام دادند و فرمودند: رسول خدا(ص) از به کار گرفتن میهمان، نهی فرموده است.
رسول اکرم(ص):

كفی بالمرء إثماً أن یستقل ما ما یقرب إلى إخوانه و كفی بالقوم إثماً أن یستقلوا ما یقرب به إلیهم أخوهم؛
انسان را همین گناه بس، که آنچه را که تقدیم برادران میهمان خود می کند که شمارد و میهمان را همین گناه بس، که آنچه را که میزباننش برای آنها فراهم می کند کم شمارند.
امام باقر(ع):

إذا دخل أحدكم علی أخیه فی رحله فلیقعد حیث یأمر صاحب الرحل فإن صاحب الرحل أعرف بعوره بیته من الداخل علیه؛
هرگاه یکی از شما به خانه برادرش وارد شد، هر جا صاحب خانه گفت همان جا بنشیند، زیرا صاحب خانه به وضع اتاق خود از میهمان آشنا تر است.
رسول اکرم(ص):

الضیف یلطف لیلین، فإذا كانت ليله الثالثه فهو من أهل البيت يأكل ما أدرک؛
میهمان تا دو شب پذیرایی می شود، از شب سوم جزو اهل خانه به شمار می آید و هر چه رسید بخورد.
رسول اکرم(ص):

لا تأکل طعام الفاسقین؛
غذای مردم فاسق را نخور.

79- همسایه

امام صادق(ع):

حسن الجوار یعمّر الدیار و یزید فی الأعمار؛
خوش همسایگی شهرها را آباد و عمرها را زیاد می کند.
رسول اکرم(ص):

إن أحببتم أن یحبکم الله و رسوله فأدوا إذا ائتمتم و اصدقوا إذا حدثتم و أحسنوا جوار من جاورکم؛
اگر می خواهید که خدا و پیغمبر شما را دوست بدارند وقتی امانتی به شما سپردند رد کنید و چون سخن گوید راست گوید و با همسایگان خود به نیکی رفتار نمایید.

امام علی(ع):

و الجوار أربعون داراً من أربعه جوانبها؛
تا چهل خانه از چهار طرف همسایه به شمار می آیند.
امام علی(ع):

و سل عن الرفیق قبل الطریق، و عن الجار قبل الدار؛

قبل از مسافرت بین همسفرت کیست و پیش از خرید خانه بین همسایه ات کیست.

رسول اکرم(ص):

ما آمن بی من بات شعبان و جاره طاویاً، ما آمن بی من بات کاسیاً و جاره عاریاً؛

به من ایمان نیاورده است آن کس که شب سیر بخوابد و همسایه اش گرسنه باشد. به من ایما نیاورده است آن کس که شب پوشیده

بخوابد و همسایه اش برهنه باشد.

امام کاظم(ع):

لیس حسن الجوار كف الأذى و لكن حسن الجوار الصبر على الأذى؛

خوش همسایگی تنها این نیست که آزار نرسانی، بلکه خوش همسایگی این است که در برابر آزار و اذیت همسایه صبر داشته باشی.

رسول اکرم(ص):

لا یدخل الجنة عبد لا یأمن جاره بوائقه؛

کسی که همسایه از شرش در امان نباشد به بهشت نمی رود.

امام صادق(ع):

من له جار و یعمل بالمعاصی فلم ینهه فهو شریکه؛

هرکس همسایه ای را داشته باشد که گناه می کند ولی او را نهی نکند، شریک در گناه اوست.

80- صله رحم

رسول اکرم(ص):

الصدقه علی وجهها و اصطناع المعروف و بر الوالدین وصله الرحم تحول الشقاء سعاده و تزیید فی العمر و تقی مصارع السوء؛

صدقه بجا و نیکوکاری و نیکی به پدر و مادر وصله رحم، بدبختی را به خوشبختی تبدیل و عمر را زیاد و از مرگ بدجلوگیری می کند.

رسول اکرم(ص):

الصدقه بعشره و القرض بثمانیه عشره وصله الاخوان بعشرین وصله الرحم باربعه و عشرین؛

صدقه دادن ده حسنه، قرض دادن هجده حسنه، رابطه با برادران (دینی) بیست حسنه وصله رحم بیست و چهار حسنه دارد.

امام علی(ع):

صله الرحم توجب المحبه و تکبت العدو؛

صله رحم محبت آور است و دشمن را خوار می گرداند.

امام علی(ع):

کفروا ذنوبکم و تحببوا الی ربکم بالصدقه وصله الرحم؛

با صدقه و صلّه رحم گناهان خود را پاک کنید و خود را محبوب پروردگارتان گردانید.

امام علی(ع):

صله الرحم تدر النعم و تدفع النقم؛

صله رحم نعمت ها را فراوان می کند و سختی ها را از بین می برد.

امام علی(ع):

زکوه الیسار بر الجیران وصله الارحام؛

زکات رفاه، نیکی با همسایگان و صلہ رحم است.

امام باقر(ع):

ان اعجل الخیر ثواباً صلہ الرحم؛

ثواب صلہ رحم سریع تر از هرکار خیری به صاحبش می رسد.

امام باقر(ع):

صلہ الارحام تزکی الاعمال و تنمی الاموال و تدفع البلوی و تیسر الحساب و تنسی فی الاجل؛

صلہ رحم اعمال را پاکیزه، اموال را بسیار، بلا را دفع، حساب(قیامت) را آسان می کند و مرگ را به تأخیر می اندازد.

امام صادق(ع):

ان صلہ الرحم و البر لیهونان الحساب و یعصمان من الذنوب؛

صلہ رحم و نیکی، حساب(قیامت) را آسان می کند و از گناها جلوگیری می نماید.

امام صادق(ع):

صلہ الارحام تحسن الخلق و تسمع الکف و تطیب النفس و تزيد فی الرزق و تنسی فی الاجل؛

صلہ رحم اخلاق را خوب، دست را بخشنده، جان را پاکیزه، روزی را زیاد می کند و مرگ را به تأخیر می اندازد.

81- شیطان

رسول اکرم(ص):

يا أيها الناس إنما هو الله و الشيطان، و الحق و الباطل و الهدى و الضلاله و الرشده و الغى و العاجله و الاجله و العاقبه و الحسنات و

السيئات، فما كان من حسنات فله و ما كان من سيئات فللشيطان لعنه الله؛

ای مردم! جز این نیست که خداست و شیطان، حق است و باطل، هدایت است و ضلالت، رشد است و گمراهی، دنیاست و آخرت،

خوبی هاست و بدیها، پس همه خوبی ها از آن خاست و همه زشتی ها از آن شیطان ملعون است.

امام هادی(ع):

فقال نوح(ع) تكلم، فقال إبليس إذا وجدنا ابن آدم شحيحاً أو حريصاً أو حسوداً أو جباراً أو عجولاً تلقفناه تلقف الكره فإن اجتمعت لنا

هذه الأخلاق سميناها شيطاناً مریداً؛

شیطان به حضرت نوح(ع) گفت: اگر آدمی را بخیل یا حریص یا حسود و یا ستمگر و یا عجول یافتیم، به سرعت او را به چنگ می

آوریم و اگر تمام این صفات در او باشد - از ماست - و او را چون خود، شیطان نافرمان می نامیم.

رسول اکرم(ص):

لا يزال الشيطان يربع من بنى آدم ما حافظ على الصلوات الخمس فإذا ضيعهن تجرء عليه و أوقعه فى العظام؛

شیطان تا آنگاه که انسان مراقب نمازهای پنجگانه اش می باشد از او می ترسد و چون نمازهایش را تباہ کرد بر او جرأت پیدا می کند و

او را در گناهان بزرگ فرو می برد.

امام علی(ع):

احذر الغضب فإنه جند عظیم من جنود إبليس؛

از خشم پرهیز که آن، سپاهی بزرگ از سپاهیان شیطان است.

رسول اکرم(ص):

ألا لا يخلون رجل بامرأه إلا كان ثالثهما الشيطان؛

بدانید که هیچ مردی با زن نامحرم خلوت نمی کند جز آنکه سومی آنها شیطان است.

رسول اکرم(ص):

یا علی إذا حضر وقت صلاتک فتهیأها و إلاشغلک الشیطان و إذا نویت خیراً فمجل و إلا منمک الشیطان عن ذلک؛

ای علی هرگاه وقت نمازت رسید آماده آن شو و گرنه شیطان تو را سرگرم می نماید و هرگاه قصد(کار) خیری کردی شتاب کن و گرنه شیطان تو را از آن منع می کند.

امام صادق(ع):

لا یزال إبلیس فرحاً ما اهتجر المسلمان فإذا التقیا اصطکت رکبته و تخلعت أوصاله و نادى یا ویله ما لقی من الثبور؛

وقتی که میان دو نفر مسلمان قهر و جدایی به وجود آید، شیطان بسیار خوشحال می شود، اما همین که با یکدیگر آشتی کنند، زانوهایشان می لرزد و بندبند وجودش پاره می شود و فریاد می زند: ای وای بر من که به سبب این آشتی هلاک شدم.

امام صادق(ع):

البیت الذی لا یقرأ فیہ القرآن و لا یذکر الله عزوجل فیہ تقل برکتته و تهجره الملائکه و تحضره الشیاطین؛

خانه ای که در آن قرآن خوانده نمی شود و از خدا یاد نمی گردد، برکتش کم شده، فرشتگان آن را ترک می کنند و شیاطین در آن حضور می یابند.

82- گناه

رسول اکرم(ص):

اتقوا الذنوب فإنها محقه للخیرات إن العبد لیذنب الذنب فینسی به العلم الذی کان قد علمه؛

از گناهان دوری کنید، زیرا گناهان خوبیها را محو می کند، همانا بنده (گاه) گناه می کند و به سبب آن دانشی را که داشته فراموش می کند.

رسول اکرم(ص):

الذنب شوم علی غیر فاعله إن عیره ابتلی به و إن اغتابه أثم و إن رضی به شارکه؛

گناه برای غیر گناهکار نیز شوم است، اگر گناهکار را سرزنش کند به آن مبتلا شود و اگر غیبت او کند گناهکار شود و اگر به گناه رضایت دهد شریک وی باشد.

رسول اکرم(ص):

إذا خفیت الخطیئه لا یضر إلا صاحبها و إذا ظهرت فلم تغیر ضرت العامه؛

وقتی گناهی مخفی بماند بجز گناهکار کسی را ضرر نمی رساند و اگر آشکار شود از آن جلوگیری نکنند برای همه مردم زیان دارد.

رسول اکرم(ص):

من قارف ذنباً فارقه عقل لا یرجع إلیه أبداً؛

هرکس گناهی را مرتکب شود عقلی از او جدا شود که دیگر هرگز باز نگردد.

امام باقر(ع):

عجیباً لمن یحتمی من الطعام مخافه الداء کیف لایحتمی من الذنوب مخافه النار؛

تعجب است از کسی که به خاطر ترس از بیماری از خوردن غذا پرهیز می کند، چگونه از ترس آتش دوزخ از گناهان پرهیز نمی کند.

امام علی(ع):

لو لم یتوعد الله علی معصيته لکان یجب ألا یعصى شکراً لنعمه؛

اگر خداوند برای نافرمانی از خود هشدار هم نمی داد باز واجب بود که به شکرانه نعمتهایش نافرمانی نشود.
رسول اکرم(ص):

من حاول أمراً بمعصية الله كان أبعد له مما رجا و أقرب مما اتقى؛

کسی که با معصیت و نافرمانی خدا به دنبال کاری باشد به آنچه امید دارد، زودتر از دستش می رود و از آنچه می ترسد، زودتر به سرش می آید.

امام علی(ع):

الذنوب الداء و الدواء الاستغفار و الشفاء أن لاتعود؛

گناهان درد، و داروی آنها، استغفار است و شفایش به این است که عود نکنند.

83- انواع گناه

امام علی(ع):

الحرص و الكبر و الحسد دواعي التعمم في الذنوب؛

حرص، تکبر و حسادت انگیزه های فرورفتن در گناهان است.

رسول اکرم(ص):

أكثر خطايا ابن آدم في لسانه؛

بیشتر گناهان فرزند آدم از زبان اوست.

امام سجاد(ع):

من باب شعباناً و بحضرة مؤمن جاع طاو قال الله عزوجل: ملائكتي، أشهدكم على هذا العبد أنني أمرته قعصاني و أطاع غيري، و كلته إلى عمله، و عزتي و جلالی لا غفرت له أبداً؛

کسی که شب سیر بخوابد و در کنارش مؤمنی گرسنه و بی غذا باشد، خداوند عزوجل می فرماید: ای فرشتگان من شما گواه باشید که من این بنده را فرمان دادم و او نافرمانی می کرد و از جز من فرمان برد، من او را به کارش واگذار کردم، به عزت و جلالم سوگند که هرگز او رانمی بخشم.

امام باقر(ع):

لما يتل عن الكبائر - كل شيء أوعده الله عليه النار؛

در پاسخ به سؤال از کبائر فرمود: هرگناهی که خداوند برای آن وعده آتش داده است (گناه کبیره می باشد).

رسول اکرم(ص):

لكل ذنب توبه إلا سوء الخلق، فإن صاحبه كلما خرج من ذنب دخل في ذنب؛

هر گناهی توبه دارد مگر بد اخلاقی، زیرا آدم بد اخلاق از هر گناهی که در آید (و توبه کند) به گناهی دیگر می افتد.

امام باقر(ع):

الذنوب كلها شديدة و أشدها ما نبت عليه اللحم و الدم؛

همه گناهان بدند و بدترین آنها گناهی است که از آن گوشت و خون بروید.

امام علی(ع):

لما سئل: أي ذنب أعجل عقوبه لصاحبه؟ - من ظلم من لناصر له إلا الله و جاور النعمة بالتقصير و استطال بالبغي على الفقير؛

در پاسخ به این سؤال که: کیفر کدام گناه زودتر دامنگیر گنهکار می شود؟ فرمود: ستم کردن به کسی که یآوری جز خدا ندارد و کوتاهی در شکر نعمت و دراز کردن دست ستم به نیازمند.

84- آثار گناه

امام علی(ع):

ما زالت نعمه و لا نضاره عيش إلا بذنوب اجترحوها إن الله ليس بظلام للعبيد؛

هیچ نعمت و شادابی زندگی از دست نرفت مگر به سبب گناهایی که مرتکب شدند، همانا خداوند به بندگان ستم نمی کند.

امام علی(ع):

احذروا الذنوب فإن العبد ليذنب فيحبس الرزق؛

از گناهان دوری کنید، زیرا بنده با گناهش مانع روزی می شود.

امام باقر(ع):

إنه ما من سنة أقل مطراً من سنة و لكن الله يضعه حيث يشاء إن الله عزوجل إذا عمل قوم بالمعاصي صرف عنهم ما كان قدر لهم من

المطر؛

هیچ سالی کم باران تر از سال دیگر نیست، بلکه خداوند باران را هر جا که بخواهد می باراند. اما هرگاه مردمی مرتکب گناه شوند،

خدای عزوجل بارانی را که برای آنان مقدر کرده بود از ایشان باز می دارد.

امام رضا(ع):

إذا كذب الولاه حبس المطر و إذا جار السلطان هانت الدوله و إذا حبست الزكاه ماتت المواشي؛

هرگاه حاکمان دروغ بگویند باران بند می آید و هرگاه سلطان ستم کند دولت سست و بی اعتبار می شود و هرگاه زکات داده نشود

چهارپایان بمیرند.

امام رضا(ع):

كلما أحدث العباد من الذنوب ما لم يكونوا يعملون أحدث الله لهم من البلاء ما لم يكونوا يعرفون؛

هرگاه بندگان مرتکب گناهایی شوند که قبلاً انجام نمی دادند، خداوند بلاهایی را برایشان پدید آورد که سابقه نداشته است.

امام صادق(ع):

من يموت بالذنوب أكثر ممن يموت بالاجال؛

کسانی که بر اثر گناهان می میرند بیشترند از کسانی که بر اثر رسیدن اجل می میرند.

امام علی(ع):

ما جفت الدموع إلا لقسوه القلوب و ما قست القلوب إلا لكثرة الذنوب؛

اشکها نخشکید مگر به سبب سختدلی و دلها سخت نشد مگر به سبب گناهان زیاد.

رسول اکرم(ص):

ما من قوم يعمل فيهم المعاصي هم أعز و أكثر ممن يعمله ثم لم يغيروه إلا عمهم الله تعالى منه بعقاب؛

هرملتی که درمیانشان گناه کنند و ایشان از گنهکاران قوی تر و بیشتر باشند و جلوگیری نکنند، خدای والا از جانب خویش همه را

عقوبت کند.

85- پاک کننده گناهان

رسول اکرم(ص):

اتق الله حيثما كنت و أتبع السيئه الحسنه تمحها؛

هرکجا هستی تقوای الهی پیشه کن و به دنبال گناه کار نیک انجام بده تا آن را محو کند.

امام علی(ع):

اوصیکم بتقوی الله... و ارحضوا بها ذنوبکم و داوو بها الأسقام؛

شما را به تقوای خدا سفارش می کنم... به وسیله آن گناه خود را بشویید و بیماریهایتان را درمان کنید.

رسول اکرم(ص):

أربع من کن فيه و کان من قرنه إلى قدمه ذنوباً بدلها الله حسنات: الصدق، و الحياء و حسن الخلق و الشکر؛

چهار چیز است که هرکس داشته باشد، اگر سر تا پا غرق گناه باشد، خداوند آن گناهان را به حسنه و نیکی تبدیل می کند: راستی، حیا،

خوش اخلاقی و شکر.

امام علی(ع):

من کفارات الذنوب العظام: إغائه الملهوف و التنفيس عن المكروب؛

یاری رساندن ستمدیده فریاد خواه و شاد کردن غمناک از کفاره های گناهان بزرگ است.

رسول اکرم(ص):

إن من الذنوب ذنوباً لا یکفرها الصلاه و لا الصيام و لا الحج و لا العمره یکفرها الهموم فی طلب المعیشه؛

بعضی گناهانست که نماز و روزه و حج و عمره آنها را پاک نمی کند، فقط گرفتاری در طلب معاش آنها را از بین می برد.

رسول اکرم(ص):

لما سأله رجل: ما الذي يمحو عني الخطايا؟ -: الدموع و الخضوع و الأمراض؛

در پاسخ به سؤال مردی که پرسید: چه چیز گناهان مرا پاک می کند؟ فرمودند: اشک ها، خضوع و بیماریها.

امام رضا(ع):

من لم يقدر علی ما یکفره ذنوبه فلیکثر من الصلوات علی محمد و آله فإنها تهدم الذنوب هدماً؛

هرکس نمی تواند کاری کند که به سبب آن گناهانش آمرزیده شود بر محمد و آل او بسیار صلوات فرستد، زیرا که آن، گناهان را ریشه

کن می کند.

رسول اکرم(ص):

من أصاب حدّاً فعجل عقوبته فی الدنيا فالله أعدل من أن ینتی علی عبده العقوبه فی الاخره و من أصاب حدّاً فستره الله علیه فالله أکرم من

أن یعود فی شیء قد عفا عنه؛

هرکس گناهی را مرتکب شود و در دنیا عقوبت آن را ببیند خدا عادل تر از آن است که بار دیگر بنده خویش را در آخرت عقوبت کند و

هرکس گناهی مرتکب شود و خدا آن را ببوشاند خدا کریم تر از آن است که به بخشیده خود بازگردد.

86- توبه

امام علی(ع):

التوبه تستنزل الرحمه؛

توبه، رحمت الهی را نازل می کند.

رسول اکرم(ص):

یا علی من أنعم الله علیه فشکر و إذا ابتلی فصبر و إذا أساء استغفر دخل الجنة من أي باب شاء؛
ای علی هر کس شکر گزار نعمت خدا باشد و چون گرفتار شد صبر نماید و اگر مرتکب گناهی شد توبه کند، از هر دری که بخواهد وارد بهشت می شود.

رسول اکرم(ص):

لله أفرح بتوبه عبده من العقيم الوالد و من الضال الواجد و من الظمان الوارد؛

هر آینه شادی خداوند از توبه بنده خود بیشتر است تا شادی نازایی که بچه می آورد و گم کرده ای که گمشده خود را می یابد و نشنه ای که به آب می رسد.

امام علی(ع):

ثمره التوبه استدراک فوارط النفس؛

جبران خطاها میوه توبه است.

امام علی(ع):

عاص یقر بذنبه خیر من مطیع یفتخر بعمله؛

گنهکاری که به گناه خود اعتراف کند، بهتر است از اطاعت کننده ای که به کار خویش بیالد.

امام کاظم(ع):

لیس منا من لم یحاسب نفسه فی کل یوم فإن عمل حسناً استزاد الله و إن عمل سئماً استغفر الله منه و تاب إلیه؛

از ما نیست کسی که هر روز اعمال خود را محاسبه نکند تا اگر نیکی کرده از خدا بخواهد که بیشتر نیکی کند و اگر بدی کرده از خدا طلب آمرزش نموده و توبه کند.

امام علی(ع):

التوبه ندم بالقلب و استغفار باللسان و ترک بالجوارح و إضمار أن لا یعود؛

توبه پشیمانی با دل است و آمرزش خواهی با زبان و ترک گناه در عمل و مصمم شدن بر تکرار نکردن آن.

إذا عملت سیئه فأحدث عندها توبه السر بالسر و العلانیه بالعلانیه؛

هرگاه کار بدی از تو سر زد، از آن توبه کن، برای گناه پنهانی، توبه پنهانی و برای گناه آشکار، توبه آشکار.

87- حکومت

رسول اکرم(ص):

عمالکم أعمالکم، کما تکنون، یولی علیکم؛

کارگزاران شما (نتیجه) اعمال شما هستند، همان گونه که هستید، بر شما حکومت می شود.

امام صادق(ع):

لیس یحب للملوك أن یفرطوا فی ثلاث: فی حفظ الثغور، و تفقد المظالم و اختیار الصالحین لأعمالهم؛

برای حاکم سزاوار نیست که در سه کار کوتاهی کند: حفظ مرزها، رسیدگی به حقوق پایمال شده و انتخاب افراد شایسته برای کارهای خود.

امام علی(ع):

إذا بنی الملک علی قواعد العدل و دعم بدعائم العقل نصر الله موالیه و خذل معادیه؛

چون حکومت بر پایه های عدل بنا شود و با ستون های عقل استوار گردد، خداوند دوستانش را یاری و دشمنانش را خوار می نماید.

امام علی(ع):

... و اجعل لذوی الحاجات منک قسماً تفرغ لهم فيه شخصک و تجلس لهم مجلساً عاماً فتواضع فيه لله الذی خلقک و تقعد عنهم جندک و أعوانک من أحراسک و شرطک حتی یکلمک متکلمهم غیر متتبع ... ؛

(در فرمان به استانداری مصر) و مقداری از وقت خود را به نیازمندان خود اختصاص ده و با آنان در یک مجلس عمومی بنشین و شخصاً به مشکلاتشان رسیدگی کن و در آن مجلس برای خداوندی که تو را آفریده است فروتنی نما و سربازان و یارانت را که جزء پاسداران و نگهبانان تو هستند از آنان دور بدار تا هرکس می خواهد سخن بگوید بدون لکنت زبان و ترس مطالبش را اظهار کند

امام علی(ع):

من کتابه للأشتر لما ولاه مصر - : ثم تفقد أعمالهم، و ابعث العيون من أهل الصدق و الوفاء عليهم فإن تعاهدک فی السر لامورهم حدود لهم علی استعمال الأمانه، و الرفق بالرعيه و تحفظ من الأعوان ... ؛

در فرمان استانداری مصر به مالک اشتر-: به کارهای آنان مراقبانی بر آنها بگمار، زیرا مراقبت پنهانی تو در کارهای ایشان، آنها را به رعایت امانت و خوشرفتاری با مردم و با دقت مراقب دستیاران خویش باش

امام علی(ع):

زکاه السلطان إغاثه الملهوف؛

زکات حاکم، فریاد رسی دلسوختگان و درماندگان است.

88- جامعه شناسی

رسول اکرم(ص):

لن تقدس امه لا يؤخذ للضعيف فيها حقه من القوى غير متتبع؛

ملتى که نتوان در میان آنان بدون دلهره حق ضعیف را از قوی گرفت، هرگز قابل ستایش نیست.

رسول اکرم(ص):

صنفان من امتی إذا صلحا صلحت امتی و إذا فسد، فسدت امتی، قيل یا رسول الله و من هما؟ قال: الفقهاء و الأمراء؛

دو گروه از امت من اگر صالح شوند امتم صالح می شوند و اگر آنها فاسد شوند امتم فاسد شوند. عرض شد ای رسول خدا آن دو گروه کدامند؟ فرمودند: عالمان و دولتمردان.

رسول اکرم(ص):

إنما أهلك الذين من قبلکم أنهم كانوا إذا سرق فيهم الشريف ترکوه و إذا سرق فيهم الضعیف أقاموا علیه الحد؛

هلاک پیشینیان شما از آنجا بود که اگر سرشناسی دزدی می کرد، رهایش می ساختند و چون ناتوانی دزدی می نمود، مجازاتش می کردند.

امام صادق(ع):

العالم بزمانه لا تهجم علیه اللوابس؛

کسی که به اوضاع زمان خود آگاه باشد، گرفتار هجوم اشتباهات نمی شود.

امام علی(ع):

لا یزال الناس بخیر ما تفاوتوا فإذا استووا، هلکوا؛

مردم تا زمانی که با هم متفاوت دارند، در خیرند و هرگاه همه یکسان شوند هلاک می گردند.

رسول اکرم(ص):

لا تختلفوا، فإن من كان قبلكم اختلفوا فهلكوا؛

با هم اختلاف نکنید، که پیشینیان شما دچار اختلاف شدند و نابود گشتند.

امام علی (ع):

الناس بأمرائهم أشبه منهم بأبائهم؛

مردم به دولتمردان خود شبیه ترند تا به پدرانشان.

رسول اکرم (ص):

من أصبح لا يهتم بامور المسلمين فليس منهم و من سمع رجلاً ينادى يا للمسلمين فلم يجبه فليس بمسلم؛

هرکس صبح کند و به امور مسلمانان همت نرزد، از آنان نیست و هرکس فریاد کمک خواهی کسی را بشنود و به کمکش نشتابد، مسلمان نیست.

رسول اکرم (ص):

ألا كلکم راع و کلکم مسؤول عن رعیتہ؛

آگاه باشید که همه شما سرپرست و مسئول هستید و درباره زیردستانتان باز خواست می شوید.

89- حق

امام علی (ع):

إن الحق لا يعرف بالرجال اعرف الحق تعرف أهله؛

حق به شخصیت ها شناخته نمی شود، خود حق را بشناس تا پیروان آن را بشناسی.

امام صادق (ع):

ليس من باطل يقوم بإزاء الحق إلا غلب الحق بالباطل و ذلك قوله: (بل نفذ بالحق على الباطل فيدمغه...)

هیچ باطلی نیست که در برابر حق بایستد مگر آن که حق بر باطل چیره شود و این سخن خداوند است: (بلکه حق را بر سر باطل می زنیم تا آن را در هم کوبد...)

امام علی (ع):

من عمل بالحق مال إليه الخلق؛

هرکس بر اساس حق رفتار کند، مردم به سوی او روی خواهند آورد.

امام علی (ع):

لن يدرك النجاه من لم يعمل بالحق؛

هرگز رستگار نمی شود (نجات پیدا نمی کند) کسی که به حق عمل نکند.

امام علی (ع):

أشبه الناس بأنبياء الله أقولهم للحق و أصبرهم على العمل به؛

شبیه ترین مردم به پیامبران الهی کسی است که در بیان حق گویاتر و در عمل به حق صابرتر باشد.

امام علی (ع):

أصبر نفسك علي الحق فإنه من منع شيئاً في حق أعطى في باطل مثليه؛

خود را بر ادای حق شکمیا دار که هرکس حق را ادا نکند، دو برابر آن را در باطل می پردازد.

امام صادق (ع):

خير الناس قضاة الحق؛

بهترین مردم کسانی هستند که به حق قضاوت کنند.

امام علی(ع):

بزرگ ترین معصیت، مال مسلمانی را به ناحق در اختیار گرفتن است.

90- عدالت

امام صادق(ع):

ثلاثة اشياء يحتاج الناس طراً اليها: الامن و العدل و الخصب؛

سه چیز است که همه مردم به آنها نیاز دارند: امنیت، عدالت و آسایش.

امام صادق(ع):

العدل احلى من الشهد و الين من الزبد و اطيب ريحاً من المسك؛

عدالت از عسل شیرین تر، از کره نرم تر و از مشک خوشبو تر است.

امام صادق(ع):

الناس يستغنون اذا عدل بينهم و تنزل السماء رزقها و تخرج الارض بركتها باذن الله تعالى؛

هنگامی که در میان مردم عدالت برقرار شود، بی نیاز می شوند و به اذن خداوند متعال آسان روزی خود را فرو می فرستد و زمین برکاتش را بیرون می ریزد.

رسول اکرم(ص):

عدل ساعه خير من عباده سبعين سنة قيام ليلها و صيام نهارها؛

ساعتی عدالت بهتر از هفتاد سال عبادت است که شب هایش به نماز و روزهایش به روزه بگذرد.

رسول اکرم(ص):

اعدل الناس من رضی للناس ما يرضى لنفسه و كره لهم ما يكره لنفسه؛

عادل ترین مردم کسی است که برای مردم همان را بپسندد که برای خود می پسندد و برای آنان نپسندد آنچه را برای خود نمی پسندد.

رسول اکرم(ص):

اذا حكموا بغير عدل ارتفعت البركات؛

هنگامی که به غیر عدالت حکم کنند، برکت ها از بین می روند.

امام علی(ع):

اجعل الدين كهفك و العدل سيفك تنج من كل سوء و تظفر على كل عدو؛

دین را پناهگاه و عدالت را اسلحه خود قرار ده تا از هر بدی نجات پیدا کنی و بر هر دشمنی پیروز گردی.

امام علی(ع):

قلوب الرعيه خزائن راعيها فما اودعها من عدل اوجور وجده؛

دلهای مردم صندوقچه های حاکم است، پس آنچه از عدالت و یا ظلم در آنها بگذارد، همان را خواهد دید.

امام علی(ع):

استعمل العدل و احذر العسف و الحيف فان العسف يعود بالجلاء و الحيف يدعوا الى السيف؛

عدالت را اجرا کن و از زورگویی و ستمگری بپرهیز زیرا زورگویی مردم را به ترک از وطن وامی دارد، و ستم آنان را به قیام مسلحانه می کشاند.

91- ظلم

رسول اکرم(ص):

اتقوا دعوه المظلوم و إن كان كافراً فإنها ليس دونها حجاب؛

از نفرین مظلوم بترسید اگرچه کافر باشد، زیرا در برابر نفرین مظلوم پرده و مانعی نیست.

رسول اکرم(ص):

من أخذ للمظلوم من الظالم كان معي في الجنة تصاحباً؛

هرکس داد مظلوم را از ظالم بگیرد، در بهشت با من یار و هم نشین باشد.

رسول اکرم(ص):

إن الناس إذا رأوا الظالم يأخذوا على يديه أوسك أن يعمهم الله بعقاب منه؛

مردم آنگاه که ظالم را ببینند و او را باز ندارند، انتظار می رود که خداوند همه را به عذاب خود گرفتار سازد.

رسول اکرم(ص):

لينصر الرجل أخاه ظالماً أو مظلوماً إن كان ظالماً فينهاه فإنه له نصره و إن كان مظلوماً فينصره؛

انسان باید برادر (دینی) خویش را یاری کند چه ظالم باشد چه مظلوم اگر ظالم باشد او را باز دارد که این بمنزله یاری کردن اوست و

اگر مظلوم باشد یاریش کند.

امام باقر(ع):

ما انتصر الله من ظالم إلا بظالم و ذلك قوله عزوجل (و كذلك نولي بعض الظالمين بعضاً)؛

خداوند هیچگاه از ظالم انتقام نگرفت مگر به وسیله ظالمی دیگر و این سخن خدای عزوجل است که (و بدین سان ظالمان را به سزای

اعمالی که می کنند بریکدیگر مسلط می کنیم).

امام علی(ع):

من طلب عزاً بظلم و باطل أورثه الله ذلاً بإنصاف و حق؛

هرکس عزت را با ظلم و باطل طلب کند، خداوند به انصاف و حق ذلت نصیبش می نماید.

امام سجاد(ع):

اللهم إني أعوذبك من ... أن نعصد ظالماً أو نخذل مهوفاً أو نروم ما ليس لنا بحق؛

خدایا به تو پناه می برم ... از این که ظالمی را یاری کنیم و یا مظلوم و دلسوخته ای را بی یاور گذاریم و یا آنچه حق ما نیست بخواهیم.

رسول اکرم(ص):

رحم الله عبداً كانت لأخيه عنده مظلمه في عرض أو مال فجاءه فاستحله قبل أن يؤخذ و ليس ثم دينار و لادرمه فإن كانت له حسنات

أخذ من حسناته و إن لم تكن له حسنات حملوا عليه من سيئاته؛

خدا رحمت کند بنده ای را که حلالیت بطلبد از برادری که به آبرو یا مال او تجاوز کرده، قبل از آن که (در قیامت) از او باز خواست

کنند، آنجایی که دینار و درهمی نباشد، در نتیجه اگر شخص کار نیکی داشته باشد از آن بردارند و اگر نداشته باشد، از گناهان مظلوم

برداشته بر گناهان او بیفزایند.

92- آزادی

امام علی (ع):

لا تكن عبد غيرك وقد جعلك الله حراً؛
بنده دیگری مباش که خدا تو را آزاد آفرید.

امام علی (ع):

الحرية منزّه من الغل و المكر؛
آزادگی از کینه توزی و مکر منزّه است.

امام علی (ع):

من توفيق الحر اكتسابه المال من حله؛
از موفقیت آزاده این است که مال را از راه حلال به دست آورد.

امام علی (ع):

ابدل مالك في الحقوق وواس به الصديق فإن السخاء بالحرأ خلق؛
دارایی خود را در آنجا که حق است ببخش و با آن دستانت را یاری رسان که جامه بخشندگی بر تن آزاد مرد زیننده تر است.

امام علی (ع):

العبد حر ما قنع، الحر عبد ما طمع؛
بنده قانع آزاد است و آزاد طمعکار، بنده.

امام علی (ع):

من قضی ما أسلف من الاحسان فهو كامل الحرية؛
هرکس به وعده نیکی ای که در گذشته داده است عمل کند آزادگی اش کامل است.

امام علی (ع):

من قام بشرائط العبوديه أهل للعتق، من قصر عن أحكام الحرية اعيد الى الرق؛
هرکس شرایط بندگی خدا را به جا آورد سزاوار آزادی می شود و هرکس در عمل به شرایط آزادگی کوتاهی کند، به بندگی (غیر خدا) مبتلا می شود.

امام حسین (ع):

إن لم يكن لكم دين و كنتم لاتخافون المعاد فكونوا أحراراً في دنياكم؛
اگر دین ندارید و از قیامت نمی ترسید، لااقل در دنیای خود آزاد مرد باشید.

93- طب

امام حسین (ع):

فبادروا بصحة الأجسام في مده الأعمار؛
درمدت عمر، در حفظ سلامت تن بکوشید.

امام صادق (ع):

لايستغنى أهل كل بلد عن ثلاثة يفزع إليهم في أمر دنياهم و آخرتهم، فإن عدموا ذلك كانوا همجاً؛ فقيه عالم ورع و أمير خیر مطاع و طیب بصیرتفه؛

مردم هر شهری به سه چیز نیازمندند که در امور دنیا و آخرت خود به آنها رجوع کنند و چنانچه آن سه را نداشته باشند گرفتار جهل و نابسامانی می شوند: دین شناس دانای پرهیزکار، حاکم نیکوکاری که مردم از او اطاعت کنند و پزشک بصیر مورد اعتماد. امام رضا(ع):

لیس من دواء الا و هو یهیج داء؛

دارویی نیست مگر این که بیماری دیگری را تحریک می کند.

رسول اکرم(ص):

تجنب الدواء ما احتمال بدنک الداء فإذا یحتمل الداء فالدواء؛

تا هنگامی که بدنت درد را تحمل می کند از مصرف دارو پرهیز، چنانچه درد را تحمل نکردی آنگاه از دارو استفاده کن.

رسول اکرم(ص):

ما خلق الله تعالی داء إلا و خلق دواء إلا السام؛

خداوند هیچ دردی را بی درمان نیافریده مگر سام (مرگ) که درمان ندارد.

امام رضا(ع):

اثنان علیلان أبداً: صحیح محتم و علیل مخلط؛

دو گروه همیشه مریضند، سالمی که پرهیز می کند و مریضی که پرهیز نمی کند.

امام رضا(ع):

من أراد أن لا یؤذیه معدته فلا یشرب بین طعامه ماء؛

هرکس می خواهد معده اش آزارش ندهد، در بین غذا آب نخورد.

امام صادق(ع):

لا تدخل الحمام إلا وفي جوفک شیء یطفی به عنک و هج المعده و هو أقوى للبدن و لا تدخله و أنت ممتلیء من الطعام؛

داخل حمام نشو مگر در حالی که در شکمت چیزی (غذایی) که شدت حرارت معده را خاموش کند وجود داشته باشد، که برای بدن

موجب تقویت است و در حالی که شکمت از غذا پر است نیز وارد حمام مشو.

64- عیادت

رسول اکرم(ص):

عائد المریض یخوض فی الرحمه؛

عیادت کننده از بیمار، در رحمت خدا غوطه ور می شود.

رسول اکرم(ص):

عائد المریض فی مخرفه الجنة، فإذا جلس عنده غمرته الرحمه؛

عیادت کننده از بیمار، در نخلستان بهشت میوه می چیند و هرگاه نزد بیمار بنشیند، رحمت خدا او را فرا می گیرد.

امام صادق(ع):

من عاد مریضاً شیعه سبعون ألف ملک یتغفرون له حتی یرجع إلى منزله؛

هرکس به عیادت بیمار برود، هفتاد هزار فرشته او را مشایعت می کنند و برایش آمرزش می طلبند تا آن گاه که به منزل خود بر گردد.

رسول اکرم(ص):

إن الله عزوجل يقول يوم القيامة: يابن آدم مرضت فلم تعدني! قال: يا رب كيف أعودك و أنت رب العالمين؟! قال: أما علمت أن عبدي فلاناً مرض فلم تعده؟! أما علمت أنك لو عدته لوجدتني عنده؟!!

خدای عزوجل در روز قیامت می فرماید: ای پسر آدم! من بیمار شدم اما عیادتت نکردی؟ عرض می کند: پروردگارا چگونه تو را عیادت کنم حال آن که تو پروردگار جهانیانی؟ می فرماید: مگر ندانستی که فلان بنده ام بیمار شد و عیادتت نکردی، مگر نمی دانستی که اگر به عیادتش روی، مرا نزد او می یابی؟

رسول اکرم(ص):

خیر العیاده اخفها؛

بهترین عیادت، آن است که سبک تر برگزار شود.

رسول اکرم(ص):

عد من لایعودک و أهد من لایهدی لک؛

از کسی که به عیادت تو نمی آید عیادت کن و به کسی که به تو هدیه نمی دهد، هدیه بده.

رسول اکرم(ص):

للمسلم علی المسلم خمس: ... و یعوده إذا مرض ...؛

مسلمان برمسلمان پنج حق دارد ... و وقتی بیمار شد عیادتت کند.

رسول اکرم(ص):

عودوا المریض و اتبعوا الجنائز یذکر کم الاخره؛

به عیادت بیمار بروید و در تشییع جنازه شرکت کنید، که شما را به یا دآخرت می اندازد.

95- پاکیزگی

رسول اکرم(ص):

إن الله تعالی جمیل یحب الجمال، سخی یحب السخاء، نظیف یحب النظافه؛

خداوند زیباست و زیبایی را دوست دارد، بخشنده است و بخشش را دوست دارد، پاکیزه است و پاکیزگی را دوست دارد.

رسول اکرم(ص):

تنظفوا بکل ما استطعتم فإن الله تعالی بنی الإسلام علی النظافه و لن یدخل الجنة إلاکل نظیف؛

خودتان را با هر وسیله ای که می توانید پاکیزه کنید، زیرا که خدای متعال اسلام را بر پایه پاکیزگی بنا کرده است و هرگز به بهشت نرود مگر کسی که پاکیزه باشد.

امام علی(ع):

نعم البیت الحمام تذکر فیہ النار و یدهب بالدرن؛

چه نیکو جایگاهی است حمام، یادآور دوزخ است و چرک را از میان می برد.

امام علی(ع):

تنظفوا بالماء من التتن الریح الذی یتأذی به؛

خودتان را با آب، از بوی بد، که دیگران را آزار می دهد بشویید.

امام صادق(ع):

ان لكل ثمره سماً فاذا اتیتم بها فمسوها بالماء أو اغمسوها فی الماء؛

هر میوه ای سمی دارد، هرگاه میوه به دستتان رسید آن را با آب بشویید و یا در آب فرو برید.
امام علی(ع):

النظیف من الثياب يذهب الهم والحزن و هو طهور للصلاه؛

لباس پاکیزه غم و اندوه را می برد و موجب پاکیزگی نماز است.

لا يطولن أحدكم شاربته و لا شعر إبطيه و لا عاتته فإن الشيطان يتخذها مخبئاً يستتر بها؛

بلند نکند کسیاز شما موهای سیل و موهای زیر بغل و موی زیر شکر خود را، زیرا شیطان این مراکز را پناهگاه خود قرار داده زیر موها پنهان می شود.

رسول اکرم(ص):

تقليم الأظفار يمنع الداء الأعظم و يزيد الرزق؛

گرفتن ناخنها درد بزرگ را مانع می شود و روزی را زیاد می کند.

امام علی(ع):

نظفوا بيوتكم من حواك العنكبوت، فإن تركه في البيت يورث الفقر؛

خانه های خود را از تار عنكبوت تمیز کنید، زیرا باقی گذاشتن آن در خانه، فقر می آورد.

رسول اکرم(ص):

لا تبيتوا القمامه في بيوتكم و أخرجوها نهاراً، فإنها مقعد الشيطان؛

زباله را شب در خانه های خود نگه ندارید و آن را در روز به بیرون از خانه منتقل کنید، زیرا زباله نشیمنگاه شیطان است.

96- مسواک

امام باقر(ع):

لو يعلم الناس ما في السواك لأباتوه معهم في لحاف؛

اگر مردم نتایج و خواص مسواک کردن را بدانند هیچ گاه مسواک را از خود جدا نمی کنند.

رسول اکرم(ص):

ما زال جبرئيل يوصيني بالسواك حتى خفت أن احفي او ادر؛

جبرئیل پیوسته مرا به مسواک سفارش می کرد تا جایی که ترسیدم (از کثرت مسواک زدن) دندانهایم سائیده شود و از بین برود.

امام علی(ع):

السواك مرضاه لله و سنه النبي(ص) و مطيبه للقم؛

مسواک زدن سبب خشنودی خداوند، اجرای سنت پیغمبر و وسیله خوش بویی و پاکیزگی دهان است.

امام رضا(ع):

السواك يجلو البصر وينبت الشعر و يذهب بالدمعه؛

مسواک زدن، نور چشم را زیاد می کند، مو را پر پشت می نماید و آبریزش چشم را بر طرف می سازد.

رسول اکرم(ص):

تخللوا فإنه ليس شيء أبغض إلى الملائكة من أن يروا في أسنان العبد طعاماً؛

خلال کنید که بدترین چیز نزد فرشتگان این است که لای دندانهای بنده ای مانده غذا ببینند.

امام صادق(ع):

ما أدت عليه لسانك فأخرجته فابلعه و ما أخرجته بالخلال فارم به؛
بعد از غذا زبان را دور دهان بگردان، هرچه با زبان در آمد فرو ببر، و آنچه را با خلال بیرون آوردی از دهان بیرون افکن.

رسول اکرم(ص):

إذا استكتم فاستاكوا عرضاً؛

وقتی مسواک می کنید از عرض، دندان ها را مسواک بزنید.

رسول اکرم(ص):

ور كعتين بسواك أحب إلي الله عزوجل من سبعين ركعه بغيرسواك؛

دو رکعت نماز با دندان های مسواک زده نزد خداوند عزوجل محبوب تر از هفتاد رکعت نماز بدون مسواک است.

97- عطر

امام علی(ع):

الطيبنشروه، و العسل نشره و الركوب نشره، و النظر إلى الخضره نشره؛

عطر، عسل، سواری و نگاه به سبزه شادی آفرین هستند.

رسول اکرم(ص):

الطيب يشد القلب؛

بوی خوش قلب را تقویت می کند.

رسول اکرم(ص):

إن خيار عباد الله الموفون المطيبون؛

بهترین بندگان خدا کسانی هستند که به وعده وفا کنند و بوی خوش بکار برند.

امام صادق(ع):

صلاه متطيب أفضل من سبعين صلاه بغير طيب؛

یک نماز با عطر بهتر از هفتاد نماز بدون عطر است.

رسول اکرم(ص):

ما طابت رائحه عبد إلا زاد عقله؛

هیچ کسی خوشبو نگردید مگر این که بر عقلش افزوده شد.

رسول اکرم(ص):

ثلاث حق علی کل مسلم: الغسل يوم الجمعة و السواك و الطيب؛

سه چیز است که بر هر مسلمانی لازم است: غسل جمعه، مسواک زدن و استعمال بوی خوش.

رسول اکرم(ص):

خمس من سنن المرسلين: الحياء و الحلم و الحجامه و السواك و التعطر؛

پنج چیز از سنت پیغمبران است: حیا، حلم، حجامت، مسواک و عطر زدن.

امام باقر(ع):

فی أحكام النساء - لایجوز لها أن تتطيب إذا خرجت من بيتها؛

جایز نیست زن با بوی خوش از خانه بیرون برود.

98- خواص خوراکیها

امام علی(ع):

أكل السفرجل قوه للقلب الضعيف و هو يطيب المعده و يذكي الفؤاد و يشجع الجبان و يحسن الولد؛
خوردن به قلب ضعیف را قوی، معده را پاک، ترسو را شجاع و فرزند را زیبا می کند.

امام صادق(ع):

لو يعلم الناس ما فی التفاح، ماداوا مرضاهم إلا به، ألا و إنه أسرع شیء منفعه للفؤاد خاصه و إنه نضوحه؛

اگر مردم می دانستند چه خواصی در سیب وجود دارد، بیمارانش خود را تنها با آن درمان می کردند. سیب از هر چیزی سریع تر به قلب
فایده می بخشد به ویژه آن که خوشبو کننده می باشد.

امام علی(ع):

العسل شفاء من كل داء ولا داء فيه يقل البلغم و يجلو القلب؛

عسل شفای هر بیماری ای است و هیچ بیماری در آن نیست، بلغم را کم و قلب را جلا می دهد.

رسول اکرم(ص):

يا علی عليك بالعدس فإنه مبارك مقدس و هو يرق القلب و يكثر الدمعه و إنه بارک علیه سبعون نبياً؛

ای علی تو را سفارش می کنم به خوردن عدس، زیرا مبارک و پاک است، قلب را رقیق و اشک را زیاد می کند و هفتاد پیامبر پیوسته از
آن استفاده می کردند.

امام صادق(ع):

نعم الطعام الزيت يطيب النكهه و يذهب بالبلغم و يصفى اللون و يشد العصب و يذهب بالوصب و يطفى الغضب؛

زیتون غذای خوبی است، دهان را خوشبو می کند، بلغم را از بین می برد، چهره را باز، اعصاب را محکم می کند و مرض را می برد و
خشم را خاموش می کند.

امام رضا(ع):

التين يذهب بالبخر و يشد العظم و ينبت الشعر و يذهب بالداء و لا يحتاج معه إلى دواء؛

انجیر بوی بد دهان را بر طرف، استخوان ها را محکم، رویش مو را زیاد، بیماری را بر طرف می کند و با وجود آن احتیاجی به دارو
نیست.

امام صادق(ع):

(سمعت أبا عبدالله(ع) يقول في الغبيرا) إن لحمه ينبت اللحم و عظمه ينبت العظم و جلده ينبت الجلد و مع ذلك فإنه يسخن الكلتيين و
يدبخ المعده و هو أمان من البواسير و التقطير و يقوى الساقين و يجمع عرق الجذام؛

از امام صادق(ع) درباره سنجد شنیدم که می فرمودند: گوشت سنجد برای گوشت، هسته آن برای استخوان و پوست آن برای پوست
مفید است و در عین حال کلیه ها را گرم، معده را ضد عفونی کرده و بازدارنده از بواسیر و تسلسل بول است. ساق پا را تقویت و جذام
را از بدن ریشه کن می کند.

رسول اکرم(ص):

كلوا الثوم و تداواوا به فإن فيه شفاء من سبعين داء؛

بخورید سیر را و مداوا کنید، با او، که هفتاد بیماری را شفا می دهد.

امام علی(ع):

كلوا التمر فإنه فيه شفاء من الأدواء؛

خرما بخورید که شفای دردهاست.

رسول اکرم(ص):

علیکم بالزبيب فإنه یکشف المره و یذهب بالبلغم و یشد العصب و یذهب بالإعیاء و یحسن الخلق و یطیب النفس و یذهب بالغم؛ شما را سفارش می کنم به خوردن مویز، زیرا صفرا را برطرف می کند، بلغم را از بین می برد، اعصاب را قوی، خستگی را دور، اخلاق را خوب می کند، به روح آرامش می بخشد و غم را می برد.

99- بهشت

رسول اکرم(ص):

الجنة بناؤها لبنه من فضه و لبنه من ذهب و ملاطها المسک الأذفر و حصباؤها اللؤلؤ و تربتها الزعفران ...؛

ساختمان بهشت خشتی از نقره و خشتی از طلاست، گل آن مشک بسیار خوشبو و سنگریزه آن لؤلؤ و یاقوت و خاک آن زعفران است.

رسول اکرم(ص):

فی الجنة ما لا عین رأت و لا اذن سمعت و لا خطر علی قلب بشر؛

در بهشت چیزهایی هست که نه چشمی دیده و نه گوشی شنیده و نه به خاطر کسی گذشته.

امام صادق(ع):

ان ادنی اهل الجنة منزلاً لو نزل به الثقلان الجن و الانس لو سعهم طعاماً و شراباً و لا ینقص مما عنده شیء .

کمترین فرد بهشت چنان است که اگر جن و انس میهمان او شوند همه را با خوردنی و آشامیدنی پذیرایی کند و از آنچه دارد چیزی کم نشود.

امام علی(ع):

لذاتها لاتمل و مجتمعها لا یتفرق و ساکنها قد جاوروا الرحمن و قام بین ایدیهم الغلمان بصحاف من الذهب فیها الفاکهه و الريحان؛

لذتها و خوشیهای بهشت دل را نی زند، انجمن آن از هم نمی پاشد، ساکنانش در پناه خدای رحمانند و در برابر آنان غلامانی با طبق های زرین پر از میوه و گل های خوشبو ایستاده اند.

رسول اکرم(ص):

من اشتاق الی الجنة سارع فی الخیرات؛

هرکس مشتاق بهشت است برای انجام خوبی ها سبقت می گیرد.

امام علی(ع):

انه لیس لانفسکم ثمن الا الجنة فلا تبيعوها الا بها؛

برای جان های شما بهایی جز بهشت نیست، پس آنها را جز به بهشت نفروشید.

رسول اکرم(ص):

اضمنوالی ستاً من انفسکم اضمن لکم الجنة اصدقوا اذا حدثتم و أوفوا اذا وعدتم و ادوا اذا اتمتم و احفظوا فروجکم و غضوا ابصارکم و

کفوا ایدیکم؛

شش چیز را برای من ضمانت کنید تا من بهشت را برای شما ضمانت کنم راستی در گفتار، وفای به عهد، برگرداندن امانت، پاکدامنی،

چشم بستن از گناه و نگه داشتن دست (از غیر حلال)

رسول اکرم(ص):

و الذى نفس محمد بيده لا تدخلوا الجنة حتى تؤمنوا و ال تؤمنوا حتى تحابوا افلا انبئكم بشىء اذا فعلتموه تحاببتم؟ افشوا السلام بينكم؛ به خدایى که جان محمد در دست (قدرت) اوست به بهشت نمی‌روید تا مؤمن شوید و مؤمن نمی‌شوید تا یکدیگر را دوست بدارید، آیا می‌خواهید شما را به چیزی خیر دهم که با انجام آن، یکدیگر را دوست بدارید؟ سلام کردن بین یکدیگر را رواج دهید. رسول اکرم(ص):

ان فى الجنة داراً يقال لها دار الفرح لا يدخلها الا من فرح يتامى المؤمنین؛
در بهشت خانه‌ای هست که آن را شادی سراگویند و جز آنان که یتیمان مؤمنان را شاد کرده‌اند وارد آن نمی‌شوند.
امام علی(ع):

لا يفوز بالجنة الا من حسنت سيرته و خلصت نيته؛
به پاداش بهشت نمی‌رسد مگر آن کس که باطنش نیکو و نیتش خالص باشد.

100- جهنم

رسول اکرم(ص):

لو أن دلوأ صب من غسلين فى مطلع الشمس لغلت منه جماجم من فى مغربها؛
اگر یک سطل از چرک و خون دوزخیان در شرق عالم ریخته شود بر اثر آن جمجمه‌های کسانی که در غرب عالمند به جوش می‌آید.
رسول اکرم(ص):

أدنى اهل النار عذاباً يتعل بنعلين من نار يغلى دماغه من حراره نعليه؛
کم عذاب‌ترین اهل جهنم دو کفش از آتش به پا دارد که از حرارت آنها مغزش به جوش می‌آید.
رسول اکرم(ص):

أكثر ما يدخل الناس النار الأجوفان: الفم و الفرج؛
دو چیز میان تهی بیش از همه مردم را به جهنم می‌برد: دهان و شرمگاه.
رسول اکرم(ص):

أول من يدخل النار أمير متسلط لم يعدل، و ذو ثروه من المال لم يعط المال حقه و فقير فخور؛
اولین کسی که به جهنم می‌رود فرمانروای قدرتمندی است که به عدالت رفتار نمی‌کند و ثروتمندی که حقوق مالی خود را نمی‌پردازد و نیازمند متکبر.
رسول اکرم(ص):

ان لجهنم باباً لا يدخلها إلا من شفا غيظه بمعصيه الله تعالى؛
جهنم را دری است که جز کسی که با معصیت خدای تعالی خشم خود را فرو نماند، از آن وارد نمی‌شود.
حدیث قدسی:

فيما اوحى إلى عيسى(ع) هي (يعنى النار) دار الجبارين و العثاه الظالمين و كل فظ غليظ و كل مختال فخور؛
به عیسی(ع) وحی شد که جهنم سرای جباران و سرکشان ظالم است و جایگاه هر تند خوی خشن و هر تکبر مغروری.
رسول اکرم(ص):

و الذى بعثنى بالحق بشيراً لا يعذب الله بالنار موحداً أبداً؛
سوگند به آن کس که مرا نوید دهنده برانگیخت، خداوند هرگز یکتا پرست را در آتش ندهد.
رسول اکرم(ص):

فی قوله تعالی (یا حسرتنا علی ما فرطنا) الحسره أن یری أهل النار منازلهم من الجنة فی الجنة فتلك الحسره؛
درباره آیه (دریغاً که کوتاهی کردیم) فرمود: دریغ از این روست که جهنمیان جایگاه بهشتی خود را در بهشت می بینند. این موجب
حسرت می شود.

امام صادق (ع):

إنما خلد أهل النار فی النار لأن نیاتهم كانت فی الدنيا أن لو خلدوا فیها أن یعصوا الله أبداً و إنما خلد أهل الجنة فی الجنة لأن نیاتهم
كانت فی الدنيا أن لو بقوا فیها أن یطیعوا الله أبداً فبا نیات خلد هؤلاء و هؤلاء ثم تلاقوا له تعالی: (قل کل یمعل علی شاکلته) قال: علی
نیته؛

جهنمیان از این رو در آتش جاویدانند که در دنیا نیتشان این بود که چنانچه تا ابد زنده بمانند تا ابد خدا را نافرمانی کنند و بهشتیان نیز
از این رو در بهشت جاویدانند که در دنیا بر این نیت بودند که اگر برای همیشه ماندگار باشند برای همیشه خدا را فرمان برند. پس،
جاودانگی هر دو گروه به سبب نیتهایشان است. آن گاه حضرت این آیه را تلاوت کردند: بگو هرکس طبق نیت خود عمل می کند.)